

powiat
LIDZBARSKI

STRATEGIA ROZWOJU POWIATU LIDZBARSKIEGO NA LATA 2023-2030

PROJEKT

Lidzbark Warmiński, październik 2023 r.

Prace nad Strategią Rozwoju Powiatu Lidzbarskiego na lata 2023 - 2030 prowadzone były przy współpracy z pracownikami Starostwa Powiatowego w Lidzbarku Warmińskim, jednostek organizacyjnych powiatu lidzbarskiego oraz Zespołu ds. Strategii. Ostateczna treść dokumentu uwzględnia wyniki konsultacji społecznych z mieszkańcami, organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego.

Kierunki rozwoju powiatu lidzbarskiego wyrażone w Strategii zostały więc wskazane w drodze konsultacji, we współuczestnictwie wszystkich interesariuszy rozwoju lokalnego.

Opracowanie Strategii:

Warmińsko-Mazurska Agencja Rozwoju Regionalnego SA w Olsztynie

Spis treści

I. Wstęp, podstawa prawna i metodologia prac strategicznych	4
II. WNIOSKI Z DIAGNOZY STANU AKTUALNEGO POWIATU LIDZBARSKIEGO	6
2.1. Charakterystyka ogólna	6
2.2. Ludność	7
2.3. Środowisko i energia	7
2.4. Transport i dostępność komunikacyjna	9
2.5. Gospodarka i turystyka	10
2.6. Społeczeństwo	12
2.7. Administracja	14
2.8. Uwarunkowania przestrzenne	15
2.9. Uwarunkowania globalne i otoczenie makroekonomiczne	15
III. Analiza SWOT	16
IV. PLAN STRATEGICZNY POWIATU LIDZBARSKIEGO DO 2030 ROKU	20
4.1. MISJA I WIZJA ROZWOJU POWIATU	20
4.2. CELE STRATEGICZNE, CELE OPERACYJNE I DZIAŁANIA	21
4.3. WYMIAR PRZESTRZENNY REALIZACJI STRATEGII	39
4.4. Struktura funkcjonalno-przestrzenna powiatu lidzbarskiego – rekomendacje dla polityki przestrzennej	46
4.5. Ramy finansowe i źródła finansowania Strategii	48
V. Kierunki rozwoju w świetle założeń strategicznych na poziomie europejskim, krajowym i regionalnym	52
VI. SYSTEM REALIZACJI STRATEGII I JEJ MONITORING	56
5.1. Wdrażanie	56
5.2. Monitoring	58
5.3. Ewaluacja	65
Załączniki	67

I. Wstęp, podstawa prawna i metodologia prac strategicznych

Strategia Rozwoju Powiatu Lidzbarskiego na lata 2023 - 2030 jest podstawowym dokumentem kierunkowym, określającym wizję, cele i kierunki rozwoju tego obszaru. Strategia jest dokumentem nawiązującym do idei zintegrowanego planowania rozwoju, która znalazła swoje miejsce w polskim systemie prawnym w Ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. 2006 Nr 227 poz. 1658 z póź. zm.)¹. Ustawodawca nie zobligował samorządów powiatowych do tworzenia tego typu dokumentów, jednak ich opracowanie jest dobrą praktyką i powinno być realizowane. Niniejsza strategia została sporządzona zgodnie z metodologią tworzenia tego typu opracowań. W pierwszej kolejności przeprowadzono diagnozę sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej powiatu lidzbarskiego. Następnie opracowano syntezę diagnozy szczegółowej, po czym zostały rozpoczęte prace nad wizją, misją, celami strategicznymi i działaniami do realizacji. Dbano także, by Strategia Rozwoju Powiatu Lidzbarskiego na lata 2023-2030 była spójna z celami Strategii Rozwoju Województwa Warmińsko-Mazurskiego 2030 oraz dokumentami operacyjnymi, związanymi z polityką regionu.

W pracach nad Strategią uczestniczył także Zespół ds. strategii składający się z przedstawicieli: Zarządu Powiatu Lidzbarskiego, Komendy Powiatowej Państwowej Straży Pożarnej w Lidzbarku Warmińskim, Komendy Powiatowej Policji w Lidzbarku Warmińskim, Urzędu Gminy w Lubominie, Urzędu Gminy w Lidzbarku Warmińskim, Urzędu Miasta i Gminy w Ornecie, Zespołu Szkół Ogólnokształcących im. K. Jagiellończyka w Lidzbarku Warmińskim, Zespołu Szkół Zawodowych im. S. Staszica w Lidzbarku Warmińskim, Zespołu Szkół Zawodowych Centrum Kształcenia Ustawicznego w Ornecie, Zespołu Szkół Ogólnokształcących w Ornecie, Zespołu Opieki Zdrowotnej w Lidzbarku Warmińskim, Powiatowej Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Lidzbarku Warmińskim, Powiatowego Środowiskowego Domu Samopomocy w Lidzbarku Warmińskim, Stowarzyszenia na Rzecz Rozwoju Spółdzielczości i Przedsiębiorczości Lokalnej „WAMA – COOP”, Powiatowego Urzędu Pracy w Lidzbarku Warmińskim, Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego w Lidzbarku Warmińskim, Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Lidzbarku Warmińskim z siedzibą w Ornecie, Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego w Lidzbarku Warmińskim, Młodzieżowego Domu Kultury im. Ireny Kwinto w Lidzbarku Warmińskim, Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Ornecie, Nadleśnictwa Orneta, Nadleśnictwa Górowo Iławeckie, Nadleśnictwa Bartoszyce, Nadleśnictwa Wichrowo, Zarządu Dróg Powiatowych Lidzbarskiego Warmińskim, Wydziałów Starostwa Powiatowego w Lidzbarku Warmińskim: Pozyskiwania Środków Zewnętrznych, Oświaty Kultury i Promocji, Ochrony Środowiska, Komunikacji i Transportu, Budownictwa i Architektury, Geodezji, Kartografii, Katastru i Gospodarki Nieruchomościami, a także Inspektor ds. Zarządzania Kryzysowego i Obrony Cywilnej Starostwo Powiatowe w Lidzbarku Warmińskim i Sekretarz Powiatu Starostwo Powiatowe w Lidzbarku Warmińskim.

PODSTAWY PRAWNE I CELE OPRACOWANIA

Współczesne procesy zarządzania rozwojem lokalnym oparte są na podejściu strategicznym i ukierunkowane są na kreowanie przyszłości. Podejście to jest elementarnym obowiązkiem samorządu powiatowego. Podstawę prawną do przyjęcia strategii rozwoju powiatu stanowi art. 12 pkt 4 ustawy z dnia 5 czerwca 1998r. o samorządzie powiatowym (tj. Dz.U. z 2020 r. poz. 920, z 2021 r. poz.1038), według którego do wyłącznej właściwości rady należy stanowienie o kierunkach działań zarządu powiatu oraz rozpatrywanie sprawozdań z działalności zarządu, w tym z działalności finansowej.

Strategia Rozwoju Powiatu Lidzbarskiego na lata 2023-2030 stanowi najważniejszy dokument strategiczny, nakreślający długookresowe założenia nastawione na rozwój powiatu. Opracowana nowa *Strategia*, z horyzontem czasowym do 2030 roku, ma na celu:

- 1) stworzenie formalnych i organizacyjnych podstaw dla sprawnego i efektywnego zarządzania strategicznego rozwojem powiatu;
- 2) stworzenie płaszczyzny współpracy pomiędzy samorządem powiatowym a pozostałymi szczeblami samorządu terytorialnego oraz innymi podmiotami, które uczestniczą w kształtowaniu warunków rozwoju powiatu;
- 3) potrzebę sprostania wyzwaniom konkurencyjności i otwartości, związaną z członkostwem Polski w Unii Europejskiej, a w szczególności maksymalizację możliwości absorpcji zewnętrznych środków finansowych, przeznaczonych na realizację inicjatyw prorozwojowych oraz określenie działań

¹ Obowiązująca Ustawa - Dz. U. z 2023 r. poz. 1259, 1273

strategicznych, pozwalających na realizację celów strategicznych i celów operacyjnych powiatu z dostosowaniem do możliwości ich współfinansowania ze środków krajowych i europejskich.

METODYKA PRACY I HARMONOGRAM DZIAŁAŃ

Opracowana *Strategia*, będąca elementarnym narzędziem efektywnego zarządzania Powiatem Lidzbarskim, określa misję i wizję rozwoju, cele strategiczne, cele operacyjne oraz kierunki działań, przypisane do poszczególnych pięciu obszarów strategicznych: (1) środowisko, (2) gospodarka, (3) komunikacja i infrastruktura drogowa, (4) społeczeństwo oraz (5) administracja i zarządzanie. Zostały one wskazane na podstawie sporządzonej *Diagnozy społeczno-gospodarczej powiatu lidzbarskiego*, zawierającej również analizę benchmarkingową i pozycjonowanie powiatu na tle województwa i kraju, a także tożsamyh jednostek terytorialnych – powiatów o podobnej strukturze funkcjonalno-przestrzennej. Ponadto, w *Strategii* ujęto system jej realizacji, obejmujący zasady wdrażania, monitoringu (wraz z zestawem wskaźników monitorujących) i ewaluacji. Zwieńczenie dokumentu stanowi weryfikacja kierunków rozwoju powiatu w świetle założeń programowych na poziomie europejskim, krajowym i regionalnym. Przy opracowaniu *Strategii* wykorzystano metodę ekspercką z elementami uspołecznienia procesu, która pozwoliła na konsultacje i udział w procesie tworzenia *Strategii* władz i podmiotów społeczności lokalnej, przy jednoczesnym zaangażowaniu ekspertów zewnętrznych.

Wsparcie eksperckie objęło: sporządzenie *Diagnozy społeczno-gospodarczej powiatu lidzbarskiego*, udział w posiedzeniach z Zespołu ds. strategii rozwoju powiatu lidzbarskiego, analizę wyników prac, opracowanie projektu *Strategii* oraz uczestnictwo w finalnych etapach tworzenia dokumentu, związanych z konsultacjami społecznymi i wymaganymi uzgodnieniami ustawowymi.

Kluczową rolę w procesie tworzenia dokumentu odegrał Zespół ds. strategii, który wraz z przedstawicielami poszczególnych komórek Starostwa i jednostek organizacyjnych Powiatu Lidzbarskiego, uczestniczył w szczególności w pracach analityczno-diagnostycznych i warsztatach strategicznych, moderowanych przez ekspertów zewnętrznych.

Za organizację i koordynację prac nad opracowaniem *Strategii Rozwoju Powiatu Lidzbarskiego na lata 2023-2030* z ramienia Starostwa Powiatowego w Lidzbarku Warmińskim, odpowiadał Wicestarosta Powiatu oraz Sekretarz Powiatu w porozumieniu ze Starostą Powiatu.

II. WNIOSKI Z DIAGNOZY STANU AKTUALNEGO POWIATU LIDZBARSKIEGO

2.1. Charakterystyka ogólna

Powiat lidzbarski położony jest w północno - zachodniej części województwa warmińsko-mazurskiego. Od północy sąsiaduje z powiatem braniewskim oraz bartoszyckim, od południa z powiatem olsztyńskim, od strony południowo – zachodniej z powiatem ostródzkim a od zachodu z elbląskim.

Rysunek 1 Położenie administracyjne powiatu lidzbarskiego na tle województwa warmińsko-mazurskiego

Źródło: <http://www.gminy.pl/powiaty/304.html>

Powiat lidzbarski zajmuje teren o powierzchni 925 km² (stan na 31.12.2022 r.), co stanowi ok. 3,83% powierzchni województwa. Pod względem administracyjnym powiat lidzbarski składa się z pięciu gmin, w tym jednej miejskiej - Lidzbark Warmiński, trzech gmin wiejskich: Lidzbark Warmiński, Kiwity, Lubomino oraz jednej gminy miejsko-wiejskiej Orneta. Status miasta posiadają: Lidzbark Warmiński i Orneta. Sieć osadnicza powiatu obejmuje 2 miasta, 121 miejscowości, w tym 90 wsi oraz 92 sołectwa². Największą gminą powiatu jest gmina Lidzbark Warmiński, której powierzchnia stanowi 40,3% powierzchni powiatu, natomiast najmniejszą jest miasto Lidzbark Warmiński, którego powierzchnia stanowi 1,51% powierzchni powiatu.³ Poszczególne gminy powiatu lidzbarskiego posiadają zróżnicowane bariery i potencjały rozwojowe w zakresie dostępności poszczególnych obszarów, długości sieci drogowej, czy też znacznego zróżnicowania pod względem społecznym, gospodarczym i turystycznym.

Poza licznymi atutami powiat lidzbarski posiada również zidentyfikowane obszary problemowe. Część gmin została określona w Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego Warmińsko-Mazurskie 2030 jako obszary strategicznej interwencji (OSI)⁴. OSI Miasta Cittaslow – obejmują m.in. miasta Lidzbark Warmiński i Orneta, OSI Miasta tracące funkcje społeczno-gospodarcze – obejmują obszar m.in. miasta Lidzbark Warmiński, OSI Obszary marginalizacji – obejmują obszary gminy miejsko-wiejskiej Orneta oraz gminy wiejskiej Lubomino⁵.

² Wg danych GUS (stan na koniec 2022r.).

³ Wg danych GUS (stan na 2022r.) powierzchnia poszczególnych gmin wynosi: miasto Lidzbark Warmiński – 14 km², Kiwity - 145 km², gmina Lidzbark Warmiński – 373 km², Lubomino-149 km², Orneta - 244 km².

⁴ Zgodnie ze Strategią rozwoju społeczno-gospodarczego Warmińsko-Mazurskie 2030 (str.57) do żadnego OSI nie kwalifikują się gminy wiejskie: Lidzbark Warmiński i Kiwity.

⁵ Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego Warmińsko-Mazurskie 2030 (str.67, 69).

2.2 Ludność

Powiat lidzbarski charakteryzuje się stale malejącą liczbą mieszkańców, która według danych Głównego Urzędu Statystycznego (GUS) za 2021 rok wynosiła 38923 osoby, (co stanowi 2,83% ogółu mieszkańców województwa warmińsko-mazurskiego)⁶. Istotną charakterystyką powiatu lidzbarskiego jest to, że gminy wchodzące w jego skład są zróżnicowane pod względem liczby mieszkańców⁷ i gęstości zaludnienia⁸.

Zgodnie z danymi prognostycznymi do 2050 r., liczebność populacji w powiecie będzie nadal maleć, co stanowi o jego niewątpliwym zagrożeniu demograficznym⁹. Będzie to miało przełożenie na możliwości rozwojowe całego powiatu, jak i poszczególnych jego gmin, przede wszystkim tych, w których już teraz obserwowany jest spadek liczby ludności. Obserwuje się również inne negatywne zjawiska dotyczące ludności powiatu. Systematycznie spada wskaźnik przyrostu naturalnego. W 2022 roku przyrost naturalny w powiecie kształtował się na poziomie -6,07, przy -4,54 dla województwa i -3,79 dla Polski. Przyrost naturalny na 1 000 ludności w powiecie jest ujemny i sytuacja ta utrzymuje się od 2011 roku. Prognozuje się również, że w dalszej perspektywie struktura wiekowa ludności będzie rozwijać się w kierunku starzejącego się społeczeństwa. Analiza rozkładu wieku w populacji mieszkańców powiatu lidzbarskiego wskazuje na istotne obciążenie osobami w wieku 60 lat i więcej, które według danych GUS w 2021 roku stanowią 19% mieszkańców powiatu. W tej sytuacji działania w obszarze rozwoju usług społecznych skierowanych do osób starszych a także rozwój instytucji opieki wytnieniowej mogą być istotnymi obszarami aktywności samorządu, na którego terenie występuje tak znaczne obciążenie populacji osobami starszymi. Z uwagi na niekorzystne procesy demograficzne związane ze starzeniem się ludności oraz trudności z zabezpieczeniem potrzeb osób starszych, niezbędny będzie rozwój form wspierających opiekę nad takimi osobami.

Ogólnokrajowy trend zwiększania się odsetka osób w wieku poprodukcyjnym będzie znacząco widoczny w powiecie lidzbarskim. Na taką sytuację wpływa przede wszystkim zwiększanie się oczekiwanej długości życia oraz spadek przyrostu naturalnego. GUS prognozuje, że w najbliższej dekadzie będzie wzrastał odsetek osób w przedziale wiekowym 65+ oraz będzie maleć liczba osób w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym. Jest to bardzo niekorzystne zjawisko wymuszające skuteczną realizację szeroko pojętej polityki społeczno - opiekuńczej. Intensyfikacji będą wymagały działania w takich obszarach jak: pomoc społeczna, zdrowie i rynek pracy. Na liczbę ludności powiatu negatywnie wpływa także ujemne saldo migracji, które utrzymywało się na przestrzeni lat 2017 – 2021. Analiza kierunków migracji mieszkańców powiatu wskazuje na to, że zdecydowanie częściej migrują oni do miast.

2.3 Środowisko i energia

Środowisko przyrodnicze jest jednym z największych atutów powiatu lidzbarskiego. Na terenie powiatu lidzbarskiego wyznaczono różnorodne formy ochrony przyrody: 2 rezerваты przyrody, 6 obszarów chronionego krajobrazu, Obszary Natura 2000 (5 obszarów), 3 użytki ekologiczne, 6 zespołów przyrodniczo-krajobrazowych oraz 46 pomników przyrody. Udział obszarów chronionych na terenie powiatu lidzbarskiego¹⁰ może stanowić barierę rozwojową, jeśli potencjał tych obszarów zostanie ograniczony do formalnej ochrony ich bioróżnorodności. Z perspektywy regionu, którego potencjał gospodarczy jest silnie uwarunkowany czynnikami środowiskowymi, istotne są wszelkie działania pozwalające wykorzystać przyrodniczy potencjał obszaru do celów turystycznych i osiedleńczych. Głównym wyzwaniem środowiskowym jest zwiększenie odporności i zdolności adaptacyjnych do zmian klimatu na całym obszarze i skierowanie działań w stronę osiągnięcia neutralności klimatycznej do 2050 roku.

⁶ Wyliczenia na podstawie danych GUS wg stanu na 2021 r.

⁷ Najwięcej osób zamieszkuje miasto Lidzbark Warmiński, które według danych GUS za 2021 rok liczyło 14 780 mieszkańców, natomiast najmniej osób zamieszkiwało gminę Kiwity - 3 155 mieszkańców. Gmina Orneta – 11156 mieszkańców, gmina Lubomino – 3392 mieszkańców, gmina Lidzbark Warmiński – 6440.

⁸ Powiat charakteryzuje się stosunkowo niską przeciętną gęstością zaludnienia, która wynosi 41,7 osób/km²

⁹ Zgodnie z prognozowaną przez GUS liczbą ludności w 2050 roku powiat lidzbarski będzie zamieszkiwać 31982 osób, co będzie stanowiło spadek na poziomie 17,83% w stosunku do liczby ludności w 2021 roku.

¹⁰ Zgodnie z danymi GUS udział obszarów prawnie chronionych w powierzchni ogółem w powiecie lidzbarskim wynosi 25,17% przy średniej wojewódzkiej 46,67% i krajowej 32,33%.

Powiat lidzbarski podobnie jak województwo warmińsko-mazurskie i Polska jest wyraźnie narażony na skutki postępujących zmian klimatycznych. Prognozowane są zmiany, takie jak: wzrost średnich temperatur we wszystkich porach roku oraz wzrost maksymalnych temperatur (zwiększenie liczby dni upalnych oraz fal upałów), występowanie długotrwałych okresów bezopadowych oraz wzrost nagłych, intensywnych opadów powodujących lokalne zalania, podtopienia i powodzie, silne nagłe wiatry oraz burze. Zagadnienia związane z zagrożeniami środowiskowymi, zmianami klimatycznymi i antropopresją na środowisko naturalne są ważną częścią dokumentów strategicznych i planistycznych na poziomie krajowym i europejskim. Oznacza to, że różne działania podejmowane przez powiat powinny być analizowane pod kątem wpływu na środowisko. W nowej perspektywie Unii Europejskiej duże znaczenie będzie odgrywało wdrażanie tzw. Europejskiego Zielonego Ładu, który ma prowadzić do bardziej efektywnego wykorzystania zasobów dzięki przejściu na czystą gospodarkę o obiegu zamkniętym oraz przeciwdziałania utracie różnorodności biologicznej i zmniejszenie poziomu zanieczyszczeń¹¹.

Głównym źródłem zanieczyszczenia powietrza w województwie warmińsko-mazurskim jest emisja antropogeniczna pochodząca z sektora komunalno-bytowego. Mniejszy udział stanowią emisje z transportu oraz działalności przemysłowej. Zjawisko dotyczy zarówno obszarów miejskich jak i wiejskich. Domowe piece grzewcze oraz lokalne kotłownie są źródłami emisji do powietrza, m.in. pyłów drobnodispersyjnych, trwałych zanieczyszczeń organicznych, w tym bezno(a)pirenu. Stan powietrza w powiecie lidzbarskim można ocenić na podstawie analiz przeprowadzanych dla całego województwa warmińsko-mazurskiego, ponieważ na terenie powiatu nie ma stacji ani stanowisk pomiarowych jakości powietrza. W obrębie powiatu nie wyznaczono obszarów z przekroczeniami dopuszczalnymi pyłu zawieszonego PM₁₀, wyznaczono jednak obszary przekroczeń średniorocznego poziomu docelowego B(a)P¹². Działania naprawcze realizowane przez gminy to: podłączanie domostw do miejskich sieci ciepłowniczych i modernizacja sposobów ogrzewania budynków. Największe zanieczyszczenie gazowe w wyniku emisji zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych, odnotowano w przypadku dwutlenku węgla. W przypadku zanieczyszczeń pyłowych odnotowano głównie zanieczyszczenia pochodzące ze spalania paliw.¹³ Relatywnie czyste powietrze jest atutem m.in. ze względu na atrakcyjność osiedleńczą, turystyczną i uzdrowiskową powiatu.

Na terenie powiatu konieczne jest podejmowanie działań w celu zastępowania stosowanego dotychczas najczęściej linearnego modelu wykorzystania zasobów przez model o obiegu zamkniętym. Niewystarczający jest poziom świadomości ekologicznej mieszkańców, w tym m.in. świadomości na temat zachowań ekologicznych, zachodzących procesów zmian klimatu oraz zagrożeń z tym związanych, zagadnień związanych z jakością powietrza, racjonalnym gospodarowaniem zasobami. W kontekście bezpieczeństwa energetycznego ważna jest świadomość racjonalnego wykorzystania energii i wykorzystania źródeł odnawialnych. Istotne są kampanie informacyjno-edukacyjne mieszkańców w różnym zakresie. Wraz z rosnącym zapotrzebowaniem na energię, przy jednoczesnym wyczerpaniu się zasobów konwencjonalnych, wzrastać będzie zainteresowanie alternatywnymi sposobami pozyskiwania energii ze źródeł odnawialnych. Powiat dysponuje dużym potencjałem i dobrymi warunkami do wykorzystania OZE, w tym: energetyki promieniowania słonecznego, energii wiatru oraz hydroenergii.¹⁴ Na terenie powiatu funkcjonuje 25 instalacji OZE: elektrownie wodne, siłownie wiatrowe czy fotowoltaika (energetyka słoneczna) jednak udział w ogólnej produkcji energii jest zbyt mały. Rozwój OZE uwarunkowany jest dostępem do dofinansowań ze źródeł zewnętrznych i kształtem rozwiązań legislacyjnych w tym obszarze.

¹¹ https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal_pl

¹² Wm18sWm B(a)Pa28 – obszar obejmuje gminę miejską Lidzbark Warmiński i część gminy wiejskiej Lidzbark Warmiński. Maksymalne stężenie śr. roczne B(a)P z obszaru z obliczeń to 2,6 µg/m³. Główną przyczyną występowania przekroczeń jest oddziaływanie emisji związanych z indywidualnym ogrzewaniem budynków. Wm18sWm B(a)Pa23 – obszar obejmuje miasto Orneta i część gminy miejsko – wiejskiej Orneta. Maksymalne stężenie śr. roczne B(a)P z obszaru z obliczeń to 2,4 µg/m³. Główną przyczyną występowania przekroczeń jest oddziaływanie emisji związanych z indywidualnym ogrzewaniem budynków.

¹³ Zgodnie z danymi GUS z roku 2019 w powiecie lidzbarskim największe zanieczyszczenie gazowe w wyniku emisji zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych, odnotowano w przypadku dwutlenku węgla – 49 081 t/r, co stanowi 99,68 % zanieczyszczeń gazowych ogółem. W przypadku zanieczyszczeń pyłowych odnotowano głównie zanieczyszczenia pochodzące ze spalania paliw – 4 t/r.

¹⁴ Pod względem liczby instalacji w 2021 r. największy udział stanowiły instalacje wykorzystujące energię promieniowania słonecznego (11 szt.) oraz hydroenergię (12 szt.). Pod względem zainstalowanej mocy, największą wartością charakteryzowały się instalacje wykorzystujące energię słoneczną (9,013 MW), natomiast hydroenergia - 3,017 MW, energia wiatru – 1,500 MW.

Sieć hydrologiczną powiatu lidzbarskiego tworzą liczne rzeki, strumienie, strugi, oczka i zbiorniki wodne oraz jeziora. Powiat lidzbarski leży w obszarze Dorzecza Pregoty w regionie wodnym Łyny i Węgorapy oraz w obszarze Dorzecza Wisły w regionie wodnym Dolnej Wisły. W granicach administracyjnych powiatu, znajduje się 25 jednolitych części wód powierzchniowych jeziornych JCWP oraz 5 jednolitych części wód powierzchniowych rzecznych. Spośród 25 JCWP rzecznych 21 jest zagrożonych ryzykiem nieosiągnięcia celów środowiskowych, natomiast wszystkie JCWP jeziorne są zagrożone nieosiągnięciem celów środowiskowych. Główne presje na JCWP to: presja komunalna i rolnictwo. Na terenie powiatu nie ma zagrożenia powodziowego. Ważne jest jednak, aby nie dopuszczać do urbanizacji terenów położonych bezpośrednio przy linii brzegowej jezior i rzek tj. Łyna czy Drwęca Warmińska, które stwarzają niebezpieczeństwo powodzi terenów przylegających. W dalszym ciągu należy rozwijać małą retencję, obejmującą działania mające na celu wydłużenie czasu obiegu wody poprzez zwiększenie zdolności do zatrzymywania wód opadowych i roztopowych oraz spowolnienia odpływu. Umożliwi to zmniejszanie zagrożenia podtopieniami, jak również zmniejszy skutki susz, a zwłaszcza suszy glebowej. Na terenie powiatu lidzbarskiego jak i całego województwa warmińsko-mazurskiego występuje słabe zagrożenie suszą hydrogeologiczną.

Powiat lidzbarski położony jest na jednolitych częściach wód podziemnych GW200019 oraz GW700020. Stan chemiczny i ilościowy jednostek GW200019 i GW700020 jest oceniany jako dobry, a osiągnięcie celów środowiskowych jako niezagrożone. Ponadto na terenie powiatu lidzbarskiego występuje złożo wód termalnych: Lidzbark Warmiński GT-1. Woda wykorzystywana jest do celów rekreacyjno-balneoterapeutycznych. Na terenie powiatu wciąż występują obszary z brakiem dostępu do sieci wodno-kanalizacyjnej. W ujęciu holistycznym, wyzwaniem jest zapewnienie dostępu do wody do celów bytowych i gospodarczych oraz dobrego stanu wód powierzchniowych i podziemnych na terenie całego obszaru. Gospodarka wodno-ściekowa i gospodarka odpadami to ważne aspekty życia mieszkańców powiatu, jednak te zagadnienia to przede wszystkim domena samorządu gminnego. Samorząd powiatowy nie ma realnego wpływu na te obszary. Zauważalne jest jednak, że w ostatnich latach na terenie powiatu podjęto wiele działań inwestycyjnych związanych z rozbudową sieci wodociągowej i kanalizacyjnej, co przyczyniło się do jej rozwoju. Nie zmienia to faktu, że potrzeby inwestycyjne nadal istnieją i należy kontynuować działania w tym kierunku.

2.4 Transport i dostępność komunikacyjna

Dostępność komunikacyjna jest jedną z najistotniejszych kwestii rzutujących na wszystkie aspekty rozwoju powiatu. Sytuacja problemowa jest związana zarówno z niekorzystnym pod względem transportowym położeniem (oddalenie od dużych ośrodków miejskich, w szczególności od stolicy województwa i stolicy kraju, oddalenie od portów lotniczych), jak i z zaniedbaniami inwestycyjnymi dotyczącymi dróg najwyższych kategorii oraz linii kolejowych determinujących zewnętrzną dostępność. Przez teren powiatu lidzbarskiego przebiega jedna droga krajowa - DK51 (relacji Olsztynek-Olsztyn-Bezledy), zapewniająca połączenie z przejściem granicznym z Obwodem Kaliningradzkim Federacji Rosyjskiej, 25 dróg wojewódzkich oraz 45 dróg i 58 ulic powiatowych. Łączna długość dróg powiatowych wg stanu na 2022 r. wynosiła 347,065 km. Stan dróg, nie tylko powiatowych, ale i dróg gminnych oraz obiektów mostowych na terenie powiatu jest zróżnicowany. W odniesieniu do dróg powiatowych należy wskazać na niewielkie zmiany w ich całkowitej długości w latach 2017-2021. Najmniejszą część dróg powiatowych stanowią te o nawierzchni gruntowej¹⁵. W dalszym ciągu duży odsetek dróg utwardzonych jest w stanie zadowalającym lub stanie złym. Istnieje potrzeba dalszej poprawy stanu dróg powiatowych oraz bezpieczeństwa ruchu drogowego na drogach powiatowych, m.in. poprzez rozbudowę, przebudowę, budowę i remont dróg i ulic powiatowych (w tym chodników, oznakowania, przepustów drogowych), przejść dla pieszych (sygnalizacja, oznakowanie, oświetlenie przejść) oraz obiektów mostowych w ciągu dróg powiatowych.

Przez teren powiatu lidzbarskiego przebiega jedna linia kolejowa nr 221 Olsztyn Gutkowo - Braniewo (obejmuje gminę Orneta). Centralnym węzłem powiatu jest miasto Orneta. Linia ta nie ma znaczenia państwowego (kategoria drugorzędna).

¹⁵ Wg danych GUS długość dróg powiatowych (wg stanu na 2021r.) o nawierzchni twardej wynosiła 241,3 km, o nawierzchni gruntowej – 109,1 km. Długość dróg gminnych o nawierzchni twardej wynosiła 114,9 km, a o nawierzchni gruntowej – 247,5 km.

Rośnie popularność mobilności aktywnej, jednak wciąż brakuje adekwatnej infrastruktury. Wyzwaniem jest poprawa i rozwój zintegrowanego systemu tras rowerowych i pieszych.

W powiecie lidzbarskim nie funkcjonuje powiatowa komunikacja zbiorowa, a przewozy osób i rzeczy realizowane są przez przewoźników prywatnych¹⁶. Częstym celem podróży realizowanych z obszaru powiatu lidzbarskiego jest Lidzbark Warmiński – podróże do pracy, szkoły, miejsc użyteczności publicznej, zaspakajanie potrzeb itp. W kontekście wewnętrznego skomunikowania powiatu lidzbarskiego istotnym czynnikiem jest czas dojazdu z poszczególnych gmin powiatu do Lidzbarka Warmińskiego (dojazd do obszaru wyznaczającego centrum miasta). Średni czas dojazdu z gmin powiatu do miasta Lidzbark Warmiński (centrum miejscowości gminnej) wynosi 25,5 minut.¹⁷ Miasto Lidzbark Warmiński stanowi istotny punkt przesiadkowy o znaczeniu regionalnym¹⁸. Biorąc pod uwagę odległości, które muszą pokonać mieszkańcy gmin Orneta i Lubomino, aby dotrzeć do największego miasta powiatu, przewidywany czas podróży wydaje się zbyt długi i oznacza, że przepustowość dróg oraz ich jakość powinna ulec poprawie. Na mapie komunikacyjnej powiatu istnieją białe plamy, tj. miejsca oddalone od głównych szlaków komunikacyjnych, które nie są objęte komunikacją pasażerską lub jej dostępność jest znacząco utrudniona (np. przystanki położone poza miejscowością). Dlatego dla części mieszkańców powiatu jedynym wyborem jest własny samochód, który jak pokazują statystyki jest głównym sposobem transportu. W powiecie systematycznie rośnie liczba samochodów osobowych. Na przestrzeni lat 2017-2021, liczba samochodów osobowych w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców uległa zwiększeniu o 23,1%.

2.5 Gospodarka i turystyka

Samorząd powiatowy ma ograniczony wpływ na rozwój przedsiębiorczości, a kompetencje te są realizowane w dużej mierze na poziomie województwa i poszczególnych gmin. Analiza liczby podmiotów w powiecie lidzbarskim wg rodzajów działalności PKD 2007 wskazuje na dominującą rolę handlu hurtowego i detalicznego oraz budownictwa, a także działalności związanej z obsługą rynku nieruchomości¹⁹. Sytuacja gospodarcza w powiecie lidzbarskim poprawia się nieco bardziej dynamicznie niż w przypadku województwa warmińsko-mazurskiego.²⁰ W strukturze firm zdecydowanie dominują mikroprzedsiębiorstwa, jednak największe oddziaływanie na gospodarkę mają firmy średnie i duże. Ich internacjonalizacja jest coraz bardziej zauważalna.

W ostatnich latach na terenie powiatu lidzbarskiego zaobserwowano wzrost aktywności gospodarczej. Odnotowano 26,3%²¹ wzrost liczby podmiotów gospodarczych na 1 tys. ludności w wieku produkcyjnym. Dużym wyzwaniem pozostaje dalszy rozwój lokalnego rynku pracy. Największym deficytem i czynnikiem mocno ograniczającym potencjał gospodarczy powiatu jest niski dostęp do terenów inwestycyjnych. Wpływa na to m.in. niska dostępność transportowa (drogowa, kolejowa, lotnicza) oraz słaba podaż terenów inwestycyjnych, gotowych obiektów w postaci hal, magazynów, biurowców. Wyzwaniem jest zatem podniesienie jakości i dostępności terenów inwestycyjnych na obszarze powiatu lidzbarskiego. Instytucje otoczenia biznesu zlokalizowane są głównie w Olsztynie. Nie zmienia to faktu, że przedsiębiorcy mający swoją siedzibę na terenie powiatu lidzbarskiego znajdują się w zasięgu ich oddziaływania. Wśród instytucji okołobiznesowych działających na obszarze powiatu lidzbarskiego można wymienić: Warmińskie Stowarzyszenie Przedsiębiorców w Lidzbarku Warmińskim, Lidzbarskie Stowarzyszenie Przedsiębiorców, Stowarzyszenie Orneckich Przedsiębiorców i Pracodawców, Kupcy Lidzbarscy Bazar, Cech Rzemiosła i Przedsiębiorczości w Lidzbarku Warmińskim, Lokalna Grupa Działania „Warmiński Zakątek”. Określone w województwie cztery główne specjalizacje Warmii i Mazur

¹⁶ Na terenie powiatu lidzbarskiego funkcjonują 32 przedsiębiorstwa posiadające zezwolenia na wykonywanie regularnych przewozów osób.

¹⁷ Poniżej tej średniej znajdują się dwie spośród 4 gmin tj. Lidzbark Warmiński (10 minut), która graniczy z miastem Lidzbark Warmiński i Kiwity (16 minut). Niemal dwukrotnie więcej czasu niż wynosi średnia dla powiatu na dojazd do miasta Lidzbark Warmiński muszą poświęcić mieszkańcy Ornety (42 minuty), natomiast mieszkańcy Lubomina 34 minuty.

¹⁸ Zgodnie z planem zagospodarowania przestrzennego województwa warmińsko-mazurskiego (2018r.).

¹⁹ Wg danych GUS Podmioty wg rodzajów działalności PKD 2007 (stan na 2022r.) Sekcja G – Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle (745), Sekcja F Budownictwo (670), Sekcja L – Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości (573).

²⁰ Wskaźnik - liczba podmiotów na 10 000 ludności w wieku produkcyjnym w 2021 r.: powiat lidzbarski – 1731,6; województwo warmińsko-mazurskie – 1719,3, Polska – 2160,4.

²¹ W danych GUS wskaźnik - liczba podmiotów gospodarczych na 1 000 mieszkańców w wieku produkcyjnym wynosił w 2017 r. - 137,12, natomiast w 2021 r. – 173,16.

wpisują się w specyfikę powiatu lidzbarskiego. Szczególnie zatwierdzona w 2022r. specjalizacja „Zdrowe życie”.²²

Charakterystyka rynku pracy powiatu lidzbarskiego pokazuje, że w ostatnich latach utrzymywała się zdecydowanie korzystna koniunktura, w której następował systematyczny spadek bezrobocia²³. Procesy zachodzące na rynku pracy spowodowały tworzenie się tak zwanego „rynku pracownika”. Dodatkowo ze względu na sytuację demograficzną, niewystarczającą ofertę kształcenia, w tym również kształcenia ustawicznego oraz niekorzystne tendencje w mobilności ludności (wyjazdy z terenu powiatu) często pojawiały się trudności z pozyskaniem pracowników, również tych doświadczonych i wykwalifikowanych. Widoczny jest brak osób o pożądanym wykształceniu przede wszystkim w konkretnych branżach kluczowych powiatu: budowlanej, uzdrowiskowej, turystycznej (w tym hotelarstwie i gastronomii) oraz opieki zdrowotnej. Aktualnie gospodarka i rynek pracy znajdują się pod presją sytuacji społeczno - gospodarczej związanej z wojną na Ukrainie. Trendy takie jak: kryzys migracyjny, spodziewane spowolnienie gospodarcze oraz wysoka inflacja powodują niepewność co do przyszłej kondycji gospodarki. Postęp technologiczny powoduje coraz większe zmiany na rynku pracy. W przyszłości na znaczeniu zyskiwać będą m.in. zawody związane z technologiami informacyjno - komunikacyjnymi i rozwojem społeczeństwa informacyjnego. Z kolei inne zawody będą zanikać, np. ze względu na postępującą automatyzację. Takie trendy będą powodowały konieczność ciągłego podnoszenia wiedzy i nabywania nowych kompetencji przez pracowników w reakcji na pojawiające się zmiany.

W powiecie wyraźnie widocznie jest nierównomierne rozłożenie wskaźnika obrazującego liczbę bezrobotnych w grupie osób w wieku produkcyjnym. Najmniej korzystna sytuacja dotyczy gminy Orneta i gminy Lubomino, a najkorzystniejsza występuje w mieście Lidzbark Warmiński.²⁴ W ewidencji bezrobotnych pozostają również osoby, których aktywizacja jest bardzo trudna, długotrwała i kosztowna oraz wymaga niestandardowych działań, (osoby długotrwale bezrobotne, bez kwalifikacji, kobiety wychowujące dzieci, osoby młode i powyżej 50. roku życia). Istnieją grupy wyraźnie wyłączone z rynku pracy, które wymagają aktywizacji i wsparcia, np.: kobiety, osoby z niepełnosprawnościami i osoby starsze. Rosnąca jest tendencja do zatrudniania cudzoziemców, w szczególności obywateli Ukrainy, a imigracja przejawia się również jako uzupełnianie niedoborów rynku pracy. Z drugiej strony pracujący cudzoziemcy oraz ich rodziny coraz częściej chcą się osiedlać na stałe, stanowiąc szansę na rozwój potencjału gospodarczego. Napływ migrantów zmienił swoje natężenie po wybuchu wojny na Ukrainie.

Powiat pod kątem turystyki jest zróżnicowany terytorialnie i posiada różnorodne zasoby. Zdecydowanie najistotniejszy wpływ na atrakcyjność powiatu mają zabytki m.in. Zamek Biskupów Warmińskich w Lidzbarku Warmińskim, jeden z najcenniejszych zabytków architektury gotyckiej w Polsce, gotycki kościół z XIV wieku św. Jana Chrzciciela i Jana Ewangelisty w Ornie oraz walory przyrodnicze, w tym szereg obszarów ochrony przyrody. Powiat lidzbarski przyciąga nie tylko pasjonatów historii i sztuki, ale również miłośników aktywnego wypoczynku oferując atrakcyjne szlaki piesze, kajakowe, rowerowe i samochodowe. Obok walorów naturalnych i potencjału środowiskowego ważna jest tożsamość i wielokulturowe dziedzictwo. Intensywny ruch turystyczny oraz atrakcyjność powiatu powodują konieczność zapewnienia wysokiej jakości infrastruktury zagospodarowania turystycznego – punktowej i liniowej. W tym zakresie wymagane są dalsze działania. Inwestycje często realizowane są na poziomie poszczególnych gmin bez szerszego spojrzenia na spójność zagospodarowania. Rozwój turystyki może opierać się na najważniejszych atrakcjach powiatu, ale również wykorzystywać potencjał turystyki aktywnej w celu promocji zdrowia i aktywnego trybu życia, czy też wykorzystywać potencjał uzdrowiskowy powiatu i jego zasoby naturalne. Niewystarczające są wspólne inicjatywy turystyczne i budowanie spójnego wizerunku powiatu, regionu i województwa. Silna marka turystyczna powiatu może zostać potencjalnie wzmocniona poprzez współpracę w zakresie wspólnej oferty turystycznej, wspólnych publikacji, informatorów itp.

²² Specjalizacja „Zdrowe Życie” - Dziedziny wpisujące się w obszar zdrowe życie obejmują m.in.: usługi medyczne, uzdrowiskowe, opiekuńcze, rehabilitacyjne i fizjoterapeutyczne oraz senioralne, produkty i usługi związane z ochroną środowiska na rzecz zdrowego życia człowieka. opiekuńcze, rehabilitacyjne i fizjoterapeutyczne oraz senioralne, produkty i usługi związane z ochroną środowiska na rzecz zdrowego życia człowieka.

²³ Na przestrzeni lat 2017-2022 następuje systematyczny spadek bezrobocia w powiecie lidzbarskim. W 2022 roku zarejestrowanych było 1304 osoby, co oznacza spadek w stosunku do 2017 roku o 43,23.

²⁴ Wg danych GUS za 2021r. udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wynosił: miasto Lidzbark Warmiński – 4,9%, gmina Kiwity – 5,1%, gmina Lidzbark Warmiński – 5,6%, gmina Lubomino – 8,6%, gmina Orneta – 8,7%.

2.6. Społeczeństwo

Edukacja jest istotną częścią działalności powiatu lidzbarskiego. Powiat lidzbarski jest organem prowadzącym czterech zespołów szkół ponadpodstawowych oraz dwóch placówek specjalnych. W ostatnich latach podejmowano zróżnicowane działania podnoszące standard kształcenia, zapewniające wsparcie uczniów i nauczycieli. W dalszym ciągu widoczne są jednak potrzeby w tym zakresie tj. poprawy jakości świadczenia, doposażenia pracowni szkolnych, modernizacji, przekształceń i dostosowania placówek oświatowych do nowych funkcji. Dynamiczne zmiany na rynku pracy i rozwój technologii powodują konieczność dostosowania kierunków kształcenia zawodowego oraz ciągłego podążania za nowymi trendami.

Jednym z ważniejszych deficytów kształcenia zawodowego jest niewystarczająca dostępność dobrze wykwalifikowanej kadry pedagogicznej. Dodatkowo istotne jest również podnoszenie kompetencji obecnej kadry kształcenia zawodowego. Istnieje potrzeba włączenia w kształcenie zawodowe przedsiębiorców i ich otoczenia (np. klasy patronackie, staże i praktyki u pracodawców, możliwość poznania procesów technologicznych i przykładów dobrych praktyk). Jest to tendencja pozwalająca na jeszcze lepsze wykorzystanie specyficznych branż regionu na potrzeby dopasowania edukacji do rynku pracy. W dalszym ciągu niezbędne jest wspieranie kompetencji kluczowych i osobistych uczniów oraz działania podejmowane w celu uatrakcyjnienia metod prowadzenia zajęć. Kształcenie uczniów w kierunkach związanych z Inteligentnymi Specjalizacjami Warmii i Mazur powinno zostać dopełnione przez kierunki związane ze specyficznymi branżami gospodarki powiatu lidzbarskiego. Ciągłej uwagi wymaga ukierunkowywanie kształcenia na zawody deficytowe. Ponadto ważnym obszarem wsparcia edukacji są programy dedykowane specyfice regionu. Skoordynowane działania pozwolą na wyposażenie uczniów w wiedzę niezbędną na rynku pracy, również tym lokalnym. Coraz ważniejszą rolę w procesie kształtowania ucznia ma doradztwo zawodowe. Aktualne tendencje dążą do włączania tego typu działań na wszystkich etapach edukacji. Należy jednak zauważyć, że rola doradztwa zawodowego nie jest obecnie odpowiednio rozbudowana, a tego typu wsparcie ma zbyt małe przełożenie na decyzje uczniów co do wyboru ścieżki edukacji czy pracy. Również w szkołach powiatu lidzbarskiego istnieje duży potencjał do realizacji działań z obszaru doradztwa zawodowego.

Ważnym aspektem pozostaje wsparcie uczniów szczególnie uzdolnionych. Szczególnych działań wymaga także wsparcie uczniów z niepełnosprawnościami, dysfunkcjami i specjalnymi potrzebami edukacyjnymi (również ich opiekunów i kadry, która z nimi pracuje). Oferta edukacyjno-terapeutyczna oraz stan infrastruktury dla dzieci/młodzieży o specjalnych potrzebach są niewystarczające. Istnieje potrzeba szerokiego wspierania szkół i nauczycieli w tym zakresie również poprzez ciągłe podnoszenie ich kompetencji oraz umiejętności twórczej pracy w zakresie kompetencji kluczowych i osobistych wychowanków. Niewystarczające jest finansowanie placówek prowadzących edukację specjalną, związaną z pracą rehabilitacyjną. Wszystkie działania zmierzające do rozwoju edukacji wymagają ciągłego polepszania i dostosowywania infrastruktury szkół, w tym wyposażenia (m.in. pod kątem kompetencji kluczowych i kształcenia zawodowego). Pomimo wielu zrealizowanych inwestycji cały czas występuje potrzeba zakupu nowoczesnego wyposażenia dydaktycznego czy też dostosowania budynków do potrzeb osób z niepełnosprawnościami. Istotne jest zwiększanie możliwości i potencjału wykorzystania technologii informacyjno-komunikacyjnych.

Poziom wykształcenia nauczycieli w szkołach powiatu lidzbarskiego jest wysoki. Nie zmienia to faktu, że ciągła ewolucja metod nauczania i zmieniające się realia powodują konieczność nieustannego rozwoju, podnoszenia kwalifikacji i umiejętności kadry pedagogicznej. Konieczne są umiejętności elastycznego reagowania na zmiany w systemie i metodach nauczania. Pomimo dużej aktywności dalszego rozwoju wymaga działalność poradni psychologiczno-pedagogicznej. Należy zwrócić uwagę na narastające potrzeby w zapewnieniu pomocy dzieciom i młodzieży, ich rodzicom oraz nauczycielom w zakresie wychowania, kształcenia i rozwoju. Ważnym obszarem działalności poradni jest również udzielanie wsparcia w wyborze dalszego kształcenia i zawodu.

W zakresie kształcenia wyższego największe oddziaływanie na obszar powiatu posiada Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie. Jest uczelnią o charakterze regionalnym, jednak posiada wysoki potencjał naukowy i dydaktyczny, który realizowany jest w synergii ze światem nauki, biznesu i kultury na szczeblu krajowym i międzynarodowym.

Powiat w obszarze zagadnień społecznych nie jest jednorodny. W części gmin występuje kumulacja problemów (czyli tzw. obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją). Jako gminy ze skumulowanymi problemami z obszarów społecznych zostały wskazane: Gmina Orneta i Lubomino. Miasto Lidzbark Warmiński należy do miast średnich

tracących funkcje z związku z mocno niekorzystną sytuacją społeczno-gospodarczą. Zgodnie z aktualizacją Listy gmin zagrożonych trwałą marginalizacją (w okresie programowania 2021-2023) oprócz ww. wymienionych wskazano również gminę Kiwity²⁵. Ostatnie lata charakteryzowały się stałym polepszeniem sytuacji gospodarczej i materialnej, co przekładało się na lepszą sytuację społeczną i spadającą liczbę rodzin korzystających z pomocy społecznej. W obszarze pomocy społecznej coraz większej uwagi wymagają: pomoc dla osób z niepełnosprawnościami i chorych oraz integracja społeczna i polityka włączająca cudzoziemców. Coraz większym problemem jest dysfunkcyjność rodzin, które wymagają wsparcia w kierunku przeciwdziałania przemocy w rodzinie, wsparcie rodzin z problemami opiekuńczo-wychowawczymi, działalności asystentów i rodzin wspierających. Ciągłe wiele dzieci wymaga umieszczenia w pieczy zastępczej. Szczególnie ważne w tym obszarze jest wsparcie rodzin biologicznych w celu umożliwienia powrotu dziecka. W dalszym ciągu wymagane są działania promujące ideę rodzin zastępczych oraz wsparcia rozwoju kadr w celu rozwoju rodzinnej pieczy zastępczej w powiecie. Na dalszym etapie istotną kwestią jest realizacja działań skierowanych do usamodzielniających się wychowanków, np. wsparcie specjalistyczne, w tym doradztwo zawodowe czy też dostęp do mieszkań, w tym mieszkań chronionych.

W związku ze starzeniem się społeczeństwa i pogarszającą kondycją zdrowotną rośnie zapotrzebowanie na specjalistyczne usługi opiekuńcze. Grupa seniorów jest niejednorodna (m.in. różne wykształcenie, poziom zamożności, preferowane aktywności). Ważne jest indywidualne dostosowywanie rodzajów i zakresu usług, w tym tych świadczonych w środowisku lokalnym. Pożądanymi obszarami wsparcia są również usługi dziennych domów opieki, opieka wytchnieniowa dla opiekunów czy też wsparcie w ramach wykorzystania nowoczesnych technologii. Ponadto rośnie zapotrzebowanie na usługi domów pomocy społecznej dla osób z zaburzeniami psychicznymi i niepełnosprawnych intelektualnie.

W powiecie lidzbarskim funkcjonuje Zespół Opieki Zdrowotnej w Lidzbarku Warmińskim, który w swej strukturze posiada: Szpital Powiatowy, Powiatowy Ośrodek Lecznictwa Pozaszpitalnego, Powiatową Przychodnię Specjalistyczną w Lidzbarku Warmińskim oraz Przychodnię Rejonową Specjalistyczną w Ornece. Powiat lidzbarski posiada bardzo niekorzystne wskaźniki dotyczące personelu medycznego. Zarówno liczba lekarzy jak i liczba pielęgniarek znajduje się na bardzo niskim poziomie. Liczba lekarzy pozostaje zdecydowanie poniżej średniej wojewódzkiej i średniej krajowej²⁶. Lepsza statystyka dotyczy pielęgniarek, pomimo tego plasuje się poniżej średniej wojewódzkiej i średniej krajowej. Dostęp do usług medycznych jest zdecydowanie niższy w powiecie lidzbarskim, niż w województwie i kraju o czym świadczy wskaźnik liczba udzielonych porad lekarskich na 1 mieszkańca²⁷. Częstym problemem mieszkańców jest dostęp do poradni specjalistycznej i szpitala powiatowego. Najtrudniejsza sytuacja występuje w Poradni Chirurgii Urazowo-Ortopedycznej, poradni Okulistycznej i Endokrynologicznej. Widoczny jest także wzrost liczby oczekujących do Ośrodka Rehabilitacji Diennej. Deficytowe usługi medyczne i obszary wsparcia to m.in.: dostęp do lekarzy specjalistów, rehabilitacja medyczna pomoc geriatryczna oraz paliatywna, psychiatria. Niezadowalająca dostępność usług medycznych zwiększa konieczność korzystania z prywatnej opieki. W kompetencji powiatu pozostają działania profilaktyczne realizowane na rzecz mieszkańców. Pomimo faktu, że w poprzednich latach prowadzono szereg tego typu akcji, nadal widoczne są duże potrzeby (szczególnie biorąc pod uwagę starzenie się społeczeństwa, postępujące choroby cywilizacyjne czy np. epidemię otyłości, również wśród dzieci). Niewystarczająca jest świadomość mieszkańców dotycząca zdrowego trybu życia i zdrowotnych czynników ryzyka, np. odżywiania, aktywności fizycznej, siedzącego trybu życia czy też używek. Dlatego akcje badań profilaktycznych powinny być realizowane wraz z kampaniami informacyjnymi.

Upowszechnianie kultury wśród mieszkańców w dużej mierze stanowi domenę samorządu gminnego. Sektor kultury od lat boryka się z problemem niewystarczających środków. Jest to szczególnie istotne, biorąc pod uwagę dostępność do kultury – dużo mniejszą na terenach wiejskich i w małych miastach. Ważne jest dalsze rozwijanie potencjału kulturowego oraz promocja działań kulturalnych powiatu lidzbarskiego. Może to przyczyniać się do aktywizacji osób, które utraciły bądź zmniejszyły swój udział w szeroko rozumianej kulturze, co widoczne jest

²⁵ <https://www.gov.pl/attachment/4fdbd1e7-b544-4176-94a7-fa29446b88ee>, Załącznik 1. Lista gmin zagrożonych trwałą marginalizacją.

²⁶ Wg danych GUS za 2021r. wskaźnik liczba lekarzy pracujących wg podstawowego miejsca pracy na 10 tys. ludności wynosił w powiecie lidzbarskim 9,8 i był niższy niż w województwie warmińsko-mazurskim (25,1) i Polsce (34,3). Natomiast wskaźnik dotyczący liczby pielęgniarek i położnych na 10 tys. ludności wynosił 30,6 i był niższy niż w województwie (58,1) i Polsce (64,1).

²⁷ Wskaźnik dotyczący liczby porad lekarskich udzielanych w powiecie na jednego mieszkańca wynosił w 2021 roku 5,7 - przy 7,05 dla województwa warmińsko-mazurskiego i 7,54 dla Polski.

w statystykach uczestników imprez, członków grup artystycznych, itp.²⁸

W powiecie lidzbarskim znajduje się duży zasób zabytków i różnych obiektów zabytkowych, które na ogół wymagają dużych nakładów inwestycyjnych. Na dziedzictwo kulturowe składają się również: obiekty, muzea, obszary, które przybliżając tradycje regionalne, budują tożsamość kulturową regionu. Część z nich to miejsca o randze ogólnopolskiej. Powiat podejmuje aktywnie działania mające na celu zachowanie zabytków. Jednak w dalszym ciągu potrzeby w tym zakresie są duże.

Większość gmin powiatu lidzbarskiego tworzy ofertę spędzania czasu wolnego dla swoich mieszkańców, mimo problemów z niewystarczającymi zasobami infrastrukturalnymi i finansowymi. W okresie przed ogłoszeniem stanu epidemii Covid-19 liczba imprez organizowanych przez lokalne instytucje kultury sukcesywnie rosła. Wyzwaniem jest stworzenie bogatej i dostępnej oferty kulturalnej i rekreacyjnej, wykorzystującej potencjał oddolnych inicjatyw mieszkańców oraz zasoby gmin, a także stworzenie i utrzymanie atrakcyjnej oferty zajęć sportowych, dostępnej dla wszystkich mieszkańców oraz zapewnienie wzrostu ich aktywności fizycznej. Brakuje zintegrowanej i aktualnej platformy informacyjnej o ofercie zarówno w zakresie kultury, jak i szeroko rozumianej oferty spędzania czasu wolnego, która mogłaby być udostępniona mieszkańcom i osobom odwiedzającym powiat lidzbarski. W części gmin powiatu występują problemy z dostępnością do wielofunkcyjnej infrastruktury kultury, sportu oraz rekreacji. Wyzwaniem jest zapewnienie przyjaznej i sprzyjającej spotkaniom przestrzeni publicznej oraz dostępnej, wysokiej jakości, nowoczesnej infrastruktury kultury i czasu wolnego. Wyzwaniem jest wykorzystanie kultury oraz edukacji kulturalnej jako nośnika budowania kapitału społecznego oraz kształtowania świadomych odbiorców kultury.

W powiecie lidzbarskim występuje duży zasób nieformalnego kapitału społecznego, wyrażającego się w przyroście liczby członków kół, klubów i sekcji. Aktywność obywatelska w powiecie lidzbarskim utrzymuje się na podobnym poziomie na przestrzeni lat 2017 – 2022 z tendencją wzrostową. Wyrazem tego jest funkcjonowanie na obszarze powiatu fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych²⁹. Aktywna współpraca z organizacjami pozarządowymi i liderami środowisk lokalnych jest istotnym narzędziem umożliwiającym wpływ trzeciego sektora na działalność powiatu. Ponadto w kompetencji powiatu pozostaje wspieranie organizacji pozarządowych i działania na rzecz zwiększania ich potencjału m.in. poprzez organizowane konkursy i zlecanie zadań (zgodnie z corocznie przygotowywanym programem współpracy z organizacjami pozarządowymi).

Bezpieczeństwo publiczne nie jest wskazywane przez mieszkańców jako obszar problemowy.

2.7 Administracja

Aktualne trendy w funkcjonowaniu samorządów zwracają szczególną uwagę na szeroką i rzetelną informację przekazywaną społeczeństwu. Istotną rolę odgrywają tu działania promocyjne, co jest szczególnie ważne, biorąc pod uwagę turystyczny i uzdrowiskowy charakter obszaru. Celem tych działań powinno być przede wszystkim budowanie spójnego i pozytywnego wizerunku w oczach mieszkańców i turystów, wzmacnianie atrakcyjności, w tym atrakcyjności osiedleńczej, turystycznej, samorządowej i biznesowej, promocja podejmowanych działań. Jednym ze skutków tych działań może być wzrost udziału mieszkańców powiatu w działaniach samorządowych i budowanie społeczeństwa obywatelskiego.

Z punktu widzenia mieszkańców jedną z najważniejszych działalności powiatu jest obsługa interesantów w Starostwie Powiatowym oraz jednostkach podległych. W ostatnich latach podejmowano szereg starań i wdrożono udogodnienia mające na celu jak najsprawniejsze załatwianie spraw i prowadzenie atrakcyjnego dla interesantów modelu obsługi. W dalszym ciągu istnieje konieczność monitorowania systemu obsługi, zadowolenia mieszkańców oraz reagowania na bieżące potrzeby. Szczególnym zagadnieniem jest sprawna i zgodna ze standardami obsługa osób o specjalnych potrzebach, w tym osób z niepełnosprawnościami. Wyzwaniem jest dostosowanie miejsc użyteczności publicznej do potrzeb osób z niepełnosprawnościami i osób starszych.

²⁸ Wg danych GUS w 2022 r. (802 osoby) odnotowano spadek wskaźnika - Członkowie kół i klubów w porównaniu z rokiem 2017r. (942 osoby) o 14,86%, natomiast wskaźnik Koła i kluby w powiecie lidzbarskim w tym samym okresie spadł o 21,87% (32 – w 2017 r., 25 – w 2022r.).

²⁹ W przeliczeniu na 1000 mieszkańców wskaźnik obrazujący liczbę fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych wynosił 4,59 (w 2022r.) i wzrósł w porównaniu do 2017 roku (4,59) o 1,14 punktu procentowego.

Dynamicznie zmieniają się nie tylko uwarunkowania prawne, czy sposoby realizacji zadań administracyjnych, ale rosną również oczekiwania mieszkańców w zakresie standardów obsługi. Ważną rolę odgrywa tendencja przenoszenia realizacji usług do Internetu i wykorzystania technologii informacyjno-komunikacyjnych. Stanowi to nowe wyzwania dla pracowników, a istotną kwestią jest ciągłe podnoszenie kwalifikacji i kompetencji kadr zarówno Starostwa Powiatowego w Lidzbarku Warmińskim i jego jednostek podległych. Powiat lidzbarski współpracuje z innymi jednostkami samorządowymi na poziomie międzynarodowym, międzypowiatowym i międzygminnym. W szczególności odbywa się to na poziomie bieżących działań i realizacji wspólnych zadań, w tym: współpraca z gminami wchodzącymi w skład powiatu, współpraca z sąsiednimi jednostkami samorządu terytorialnego oraz współpraca partnerska z krajowymi i zagranicznymi JST.

W latach 2017-2020 dochody i wydatki powiatu systematycznie rosły, po czym spadły w 2021 r. Wzrost dochodów w głównej mierze był spowodowany pozyskiwaniem środków zewnętrznych z różnych źródeł. W latach 2017-2020 widoczny jest również wysoki udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem. Pojawiają się jednak niekorzystne trendy związane, np. z ogólnokrajową i ogólnoeuropejską sytuacją ekonomiczną, prawną i geopolityczną, czy też niewystarczającym finansowaniem samorządów w stosunku do realizowanych przez nie zadań, które mogą niekorzystnie wpływać na sytuację finansową powiatu i jego gmin. Wyzwaniem i jednocześnie szansą na kolejne lata będzie wykorzystanie środków nowej perspektywy finansowej Unii Europejskiej i różnych środków krajowych i zagranicznych.

2.8 Uwarunkowania przestrzenne

Na terenie powiatu lidzbarskiego na podstawie dokumentów wyższego rzędu³⁰ zidentyfikowano obszary funkcjonalne należące do grupy obszarów o znaczeniu ponadregionalnym tj. Przygraniczny Obszar Funkcjonalny. Z jednej strony obszary te warunkują dostęp do dedykowanych interwencji na szczeblu krajowym i regionalnym, a z drugiej są wskazaniem nierównomiernych potencjałów rozwojowych. W powiecie zidentyfikowano Obszary Strategicznej Interwencji, tj. OSI Miasta Cittaslow (miasta Orneta i Lidzbark Warmiński), OSI Miasta tracące funkcje społeczno-gospodarcze (miasto Lidzbark Warmiński), OSI Obszary marginalizacji (gminy Orneta i Lubomino).

2.9 Uwarunkowania globalne i otoczenie makroekonomiczne

Pandemia COVID-19 wpłynęła bezpośrednio na wszystkie obszary rozwoju kraju, województw, i samorządów lokalnych, w tym powiatu lidzbarskiego. Nie są do końca znane długofalowe skutki spowolnienia gospodarczego i nakładanych obostrzeń. Ze względu na pandemię pogorszyła się sytuacja gospodarcza, co poskutkowało negatywnymi trendami na rynku pracy. Długofalowo należy się spodziewać negatywnych tendencji związanych m.in. z pomocą społeczną, edukacją i zdrowiem. Jedną z najbardziej dotkniętych branż była turystyka, czyli jeden z najistotniejszych dla powiatu sektorów gospodarki. W konsekwencji ucierpiał: sektor gastronomii, kultury, rozrywki, transportu i wiele innych. Pandemia wprowadziła również szereg zmian w funkcjonowaniu społeczeństwa, np. zmiana modelu spędzania czasu wolnego, wzrost znaczenia transportu indywidualnego czy też wzrost wykorzystania technologii informacyjno - komunikacyjnych w pracy, handlu i rozrywce. W kontekście samorządowym pandemia wymusiła niestandardowe działania w obsłudze mieszkańców i modelu pracy. Trudnościami na poziomie planistycznym są m.in.: niepewność co do przyszłej koniunktury gospodarczej, pozyskanie zewnętrznych źródeł finansowania inwestycji, spadek dochodów.

Dynamiczna zmiana sytuacji społeczno-gospodarczej związana jest m.in. z wojną w Ukrainie. Najważniejsze trendy spowodowane agresją Rosji to: kryzys migracyjny, spodziewany kryzys gospodarczy i energetyczny, czy też niekorzystne zjawiska ekonomiczne, w tym wzrost cen. Na szczeblu samorządowym aktualna sytuacja może oznaczać spadek dochodów, zwiększenie wydatków bieżących, konieczność zwiększenia działań na rzecz opieki społecznej oraz integracji uchodźców.

Coraz większego znaczenia nabierają działania związane z szeroko pojętymi zmianami klimatu oraz negatywną presją wywieraną przez człowieka na środowisko. Ujawnia się coraz większa świadomość ogółu społeczeństwa,

³⁰ Dokumenty wyższego rzędu: Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030, Plan zagospodarowania przestrzennego województwa warmińsko-mazurskiego, Warmińsko-Mazurskie 2030 Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego.

że kryzys klimatyczno-środowiskowy stanowi poważne zagrożenie społeczno-ekonomiczne i polityczne w ujęciu długofalowym. Szereg planowanych instrumentów finansowych na poziomie krajowym i europejskim przewiduje realizację zadań zawierających komponent środowiskowy. Planowane są działania na szeroką skalę, których przykładem może być Ramowa Konwencja Narodów Zjednoczonych w Sprawie Klimatu, Porozumienie Paryskie, czy też Europejski Zielony Ład.

Ważną tendencją pozostaje coraz szybszy rozwój technologiczny. Wpływa on na różne aspekty życia, w tym: przedsiębiorczość, rynek pracy, administrację, transport, zdrowie czy energetykę. Z punktu widzenia społeczności najważniejszym przejawem postępu jest coraz wyraźniejsza konieczność podążania za nowymi trendami, nieustannego zwiększania swoich kompetencji, a przede wszystkim postępująca cyfryzacja życia. Z jednej strony widać obawy z tym związane (szczególnie wśród starszej części społeczeństwa), ale z drugiej coraz więcej osób wymaga dostępu do różnych usług z wykorzystaniem swojego komputera i smartfonu. Skokowe zwiększenie kompetencji cyfrowych i dostępności e-usług jest związane z pandemią COVID 19 i zmianą modelu funkcjonowania w różnych dziedzinach życia codziennego.

Ważnym aspektem rozwoju do 2030 roku jest nowa perspektywa finansowa Unii Europejskiej. Dokumenty programowe wyznaczają cele na kolejne lata, które wpływają na rozwój państw i ich składowych obszarów administracyjnych. Ważną częścią perspektywy na lata 2021-2027 będzie m.in. zmniejszanie dysproporcji rozwojowych, aspekty środowiskowo-klimatyczne czy problemy migracyjne i odbudowa gospodarek po pandemii.

III. Analiza SWOT

Sporządzona Diagnoza społeczno-gospodarcza powiatu lidzbarskiego umożliwiła identyfikację kluczowych czynników, mających istotne znaczenie dla dalszych perspektyw rozwojowych badanego obszaru. Identyfikacji tychże czynników dokonano wykorzystując analizę SWOT w klasycznym ujęciu.

W przeprowadzonej analizie SWOT³¹, mocne i słabe strony potraktowane zostały jako zjawiska i procesy tkwiące na badanym obszarze, które oddziałują bezpośrednio na jego rozwój. „Mocne strony” należy traktować jako swoiste kierunki rozwojowe, które powinny kształtować funkcjonowanie powiatu również w kolejnych latach. Natomiast „słabe strony”, jako wyzwania strategiczne, wymagające interwencji w ramach planowanych działań. Stanowią więc grupę czynników wewnętrznych (endogenicznych). Z kolei szanse i zagrożenia zdefiniowano jako zjawiska i procesy o charakterze zewnętrznym, funkcjonujące w bliższym lub dalszym otoczeniu, które mogą stymulować rozwój badanych obszarów w sposób pośredni. Są to zatem czynniki zewnętrzne (egzogoniczne).

Wśród kierunków rozwojowych powiatu lidzbarskiego wyróżniono:

1. Wykorzystanie walorów środowiskowych. Powiat posiada walory środowiska przyrodniczego o znaczeniu ponadregionalnym,
2. Rozwój działalności uzdrowiskowej,
3. Powiat charakteryzuje się wysokim potencjałem gospodarczym (wyrażonym przez liczbę podmiotów gospodarczych) i wysokim poziomem przedsiębiorczości,
4. Dostępność komunikacyjna. Powiat lidzbarski posiada stosunkowo dobrze rozwiniętą sieć drogową, na którą składają się drogi o znaczeniu krajowym, powiatowe i gminne. Przez teren powiatu lidzbarskiego przechodzą odcinki dróg o znaczeniu krajowym i międzynarodowym (droga krajowa nr 51), a także 1 linia kolejowa (przebiega przez gminę Orneta),
5. Wysoką jakość życia. Obszar powiatu charakteryzuje się systematycznym spadkiem poziomu bezrobocia³², niskim poziomem ubóstwa.

³¹ SWOT jest akronimem od angielskich słów określających cztery elementy składowe analizy (Strengths – silne strony, Weaknesses – słabe strony, Opportunities – szanse, okazje i Threats – zagrożenia).

³² Na przestrzeni lat 2017-2022 następuje systematyczny spadek bezrobocia w powiecie lidzbarskim. W 2022 roku zarejestrowanych było 1304 osoby, co oznacza spadek w stosunku do 2017 roku o 43,23%. Stopa bezrobocia w powiecie lidzbarskim w 2022 r. wyniosła 11,3% i była wyższa o 2,6 punktu procentowego od średniej dla województwa warmińsko-mazurskiego. Na przestrzeni lat 2017-2020 stopa bezrobocia w powiecie lidzbarskim spadła o 5,6 pp., jednak jej poziom utrzymywał się na wyższym poziomie niż w województwie.

Najważniejsze wyzwania rozwojowe

1. Bez wątpienia, problem jest dysproporcja przestrzenna powiatu i nieharmonijny rozwój gmin powiatu.
2. W aspekcie demograficznym, istotnym problemem obszaru badań jest spadek udziału ludności w wieku produkcyjnym ogółem i wzrost udziału ludności w wieku poprodukcyjnym, co niewątpliwie jest przejawem starzenia się społeczeństwa.
3. W aspekcie gospodarczym, warto zwrócić uwagę na kwestię niskiego poziomu konkurencyjności lokalnej gospodarki, której istotną rolę odgrywa, niższy poziom wynagrodzeń niż w województwie.
4. Osobnym problemem jest też niezadowolający stan techniczny dróg.
5. W aspekcie społecznym, warto zwrócić uwagę na niską dostępność do placówek ochrony zdrowia oraz instytucji kultury, a także niski stopień rozwoju sieci kanalizacyjnej na obszarach wiejskich.
6. W aspekcie środowiskowym, istotnym problemem powiatu jest zły stan jakości wód powierzchniowych, zanieczyszczenie powietrza ozonem, sezonowe zanieczyszczenia powietrza związane z niską emisją oraz rosnące natężenie ruchu kołowego na głównych drogach.
7. W zakresie sieci osadniczej, istotnym problemem powiatu lidzbarskiego jest słabość ośrodków lokalnych, które nie wykształciły funkcji ponadlokalnych.

Wnioski z przeprowadzonej Diagnozy wskazują, że sytuację społeczno-gospodarczą powiatu należy ocenić jako dobrą.

Tabela 1 Analiza mocnych i słabych stron

Mocne strony	Słabe strony
Wymiar społeczny	
• Spadek liczby osób objętych pomocą społeczną (24,4% w 2021r. w porównaniu do 2017r.) • Poprawa jakości obsługi administracyjnej – wprowadzone e-usług • Rozwój oferty żłobkowej (wzrost liczby miejsc o 144,7% w 2021r. w porów. do 2017r.) • Wzrost zainteresowania młodych osób kształceniem zawodowych, widoczne w liczbie osób uczących się w technikach • Zbliżony poziom aktywności obywatelskiej i społecznej w poszczególnych gminach Powiatu • Wyniki egzaminów maturalnych wyższe od wyników średnich dla województwa warmińsko-mazurskiego • Wzrost aktywności obywatelskiej w funkcjonujących na obszarze Powiatu fundacjach, stowarzyszeniach i organizacjach społecznych (wzrost o 1,14% w 2022r. w porównaniu do 2017r.)	• Malejąca liczba ludności Powiatu (spadek o 9,41% na przestrzeni 10 lat) • Zjawiska ograniczające aktywność ekonomiczną mieszkańców, związane m. in.: ze starzeniem się społeczeństwa; potrzebą pogodzenia opieki nad osobami zależnymi, przy jednoczesnym zmniejszaniu się liczby ludności w wieku produkcyjnym; odpływem ludności; brakiem zaspokojenia ambicji rozwoju zawodowego, w szczególności młodych osób, skutkujące odpływem migracyjnym do innym lokalizacji w przestrzeni kraju oraz za granicę • Ujemne saldo migracji na 1000 mieszkańców (-2,9 w 2021r.) • Wzrastający wskaźnik obciążenia demograficznego (25,6 osób w 2021 r, w porów. z 2017r. - 20,9 osób) • Wzrost liczby ludności w wieku poprodukcyjnym (wzrost o 3,24 pp. w 2021r. w porów. do 2017 r.) • Spadek ludności w wieku produkcyjnym o 2,95 pp. w latach 2017-2021 • Niska dostępność usług szpitalnych • Niska dostępność usług opieki zdrowotnej, kolejki do poradni specjalistycznych • Niższy niż dla województwa i Polski wskaźnik gęstości zaludnienia • Istotne zróżnicowanie gmin Powiatu w dostępie mieszkańców do instytucji kultury • Niski stopień rozwoju sieci kanalizacyjnej na obszarach wiejskich • Zróżnicowany poziom dostępności do placówek wychowania przedszkolnego oraz żłobków i miejsc opieki nad dziećmi do lat 3

Wymiar gospodarczy	
- Rosnąca liczba podmiotów gospodarczych nowo - Zarejestrowanych w REGON na 10 tys. ludności (5,5% więcej w 2021r. w porów. do 2017 r.) - Sześć obszarów inwestycyjnych (trzy w gminie miejskiej Lidzbark Warmiński, dwa w gminie Kiwity, jeden w gminie Orneta) - Wzrost liczby podmiotów na 1 000 mieszkańców w wieku produkcyjnym (26,28% w porównaniu do 2017r., 4,9% do 2021r) - Wzrost liczby osób pracujących na 1 000 mieszkańców (8,3% więcej w 2021 r. w porów. do 2017r.) - Spadek odsetka osób bezrobotnych w ogólnej liczbie ludności w wieku produkcyjnym (spadek o 2,4 pp. w 2021r. do 2017r.) - Rozwinięty potencjał instytucjonalny zarządzania Powiatem, w tym doświadczenie w zakresie realizacji projektów finansowych ze środków zewnętrznych - Istniejące partnerstwa ponadlokalne, umożliwiające współpracę i realizację działań rozwojowych m. in. ze środków unijnych - Mobilność mieszkańców Powiatu związana z wykonywaniem pracy zarobkowej	- Nieharmonijny rozwój gmin (przewaga miasta Lidzbark Warmiński i gminy Orneta) - Rosnąca liczba osób w wieku poprodukcyjnym (3,2%, wzrost w 2021 w porów. 2017 r.) - Niezadowalający stan techniczny dróg - Niski poziom zaopatrzenia terenów wiejskich w infrastrukturę techniczną: kanalizacyjną - Ograniczona możliwość inwestowania przedsiębiorców na terenach objętych ochroną środowiska - Rolniczy charakter Powiatu o niskiej produktywności działalności rolniczej i słabej jakości gleby (wysoki poziom zakwaszenia gleby – 55%) - Słabość i niski poziom konkurencyjności lokalnej gospodarki, której istotną rolę odgrywa, niższy poziom wynagrodzeń niż w województwie (78,3% przeciętnego wynagrodzenia brutto w Polsce) - Stopa bezrobocia w powiecie lidzbarskim wyższa niż w województwie - Ograniczone możliwości budżetu Powiatu do finansowania działań rozwojowych w oparciu o środki własne, wynikające m. in. z niższego poziomu dochodów mieszkańców, znacznych potrzeb rozwojowych (udział w PIT i CIT w 2021r. wynosił 1,15% dochodów budżetu powiatu)
Wymiar przestrzenno-środowiskowy	
- Dziedzictwo kulturowe oraz liczne zabytki - Bogate walory uzdrowiskowe sprzyjające rehabilitacji i rekonwalescencji – złoże wód leczniczych - Uwarunkowania przyrodnicze i środowiskowe sprzyjające rozwojowi funkcji turystycznej i rekreacyjnej (jeziora, rzeka Łyna, Symsarna), w tym występowanie atrakcji turystycznych mających kluczowe znaczenie dla regionu - Wysoki odsetek powierzchni Powiatu objęty ochroną przyrody, wysoka lesistość, kształtujące jakość funkcji osadniczej, wpływający na wysoką bioróżnorodność obszaru	- Braki w transporcie publicznym (połączeń komunikacyjnych z innymi miejscowościami) - Konieczność rozwoju zasobów mieszkaniowych - Niski udział odpadów zbieranych selektywnie w relacji do ogółu odpadów (33,2%) - Umiarkowany potencjał rozwoju rolnictwa, związany z występowaniem słabych, nieurodzajnych gleb - Niski udział powierzchni Powiatu objęty miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego (28,7% w 2021r.) - Braki w infrastrukturze drogowej - Sezonowe zanieczyszczenia (piece) - Okresowe zanieczyszczenia rzeki Łyny - Zły stan jakości wód powierzchniowych

Analiza szans i zagrożeń

Szanse	Zagrożenia
Wymiar społeczny	
- Rozpoznawalność, marka Lidzbarka Warmińskiego - Rozwój trzeciego sektora - Dostępność środków unijnych na działania infrastrukturalne i społeczne w perspektywie 2021- 2027 - Rosnąca popularność trendów eko, slow life, slow food	- Starzejące się społeczeństwo - Problemy związane z finansowaniem usług społecznych i związane z tym problemy z ich dostępnością - Niski poziom finansowania usług medycznych
Wymiar gospodarczy	
- Współpraca miast sieci Cittaslow - Współpraca gmin Stowarzyszenia Uzdrowisk Warmii i Mazur - Turystyczna funkcja województwa warmińsko-mazurskiego - Trend wzrostowy liczby podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON - Zachodzące, pozytywne zmiany w wymiarze gospodarczym w kraju, województwie i na terenie Powiatu, związane ze wzrostem liczby podmiotów gospodarczych, wzrostem wynagrodzeń – wspierane przez dalsze procesy modernizacji infrastruktury drogowej	- Niestabilna sytuacja społeczno-gospodarcza - Duża konkurencyjność inwestycyjna miast w regionie - Emigracja zarobkowa - Ograniczona dostępność środków w nowej perspektywie finansowej 2021-2027 r. - Brak stabilnej polityki międzynarodowej - Szybko rosnące ceny energii elektrycznej i ciepłej, zagrożenie kryzysu energetycznego kraju - Konieczność ponoszenia większych kosztów, w związku z pogarszającą się sytuacją zdrowotną mieszkańców, spadkiem dochodów budżetu z podatków oraz ograniczeniem subwencji zewnętrznych - Niekorzystna polityka podatkowa państwa i duże obciążenia dla podmiotów gospodarczych
Wymiar przestrzenno-środowiskowy	
- Poprawa dostępności komunikacyjnej (połączenie z innymi miastami) - Modernizacja infrastruktury kolejowej - Rozbudowa infrastruktury drogowej - Zwiększająca się popularność aktywnego wypoczynku i rosnące zainteresowanie prowadzeniem zdrowego trybu życia - Rosnące zainteresowanie turystyką krajową - Wydłużająca się średnia długość trwania życia i zapotrzebowanie na profilaktykę prozdrowotną, świadczenia rehabilitacyjne i uzdrowiskowe - Potencjał endogeniczny Powiatu dla rozwoju turystyki - Dostępność środków unijnych na działania infrastrukturalne w perspektywie 2021- 2027 - Wsparcie z Funduszu Dróg Samorządowych	- Ograniczona możliwość kontroli palenisk domowych - Rosnące ceny ekologicznych źródeł ciepła - Ograniczone możliwości pozyskania zewnętrznych środków finansowych - Zmiana sposobu finansowania leczenia uzdrowiskowego w Polsce - Rosnąca popularność uzdrowisk (Covid) i duża konkurencja rozpoznawalnych ośrodków

Źródło: Opracowanie własne na podstawie *Diagnozy społeczno-Gospodarczej powiatu lidzbarskiego*

IV. PLAN STRATEGICZNY POWIATU LIDZBARSKIEGO DO 2030 ROKU

4.1 MISJA I WIZJA ROZWOJU POWIATU

Misja rozwoju w zwięzły sposób precyzuje najistotniejsze, planowane priorytety w działaniach samorządu na rzecz zaspokojenia potrzeb jego mieszkańców. Misję Powiatu Lidzbarskiego ukierunkowaną na 2030 rok określono jako:

MISJA ROZWOJU

Tworzenie warunków zrównoważonego rozwoju powiatu lidzbarskiego w celu podnoszenia jakości życia jego mieszkańców.

Integrowanie, wspieranie oraz kreowanie rozwoju powiatu lidzbarskiego odbywać się będzie poprzez efektywne wykorzystanie potencjału społecznego, gospodarczego, uzdrowiskowego, turystycznego, przyrodniczego i kulturowego w partnerstwie z samorządami gminnymi, sektorem biznesowym i pozarządowym.

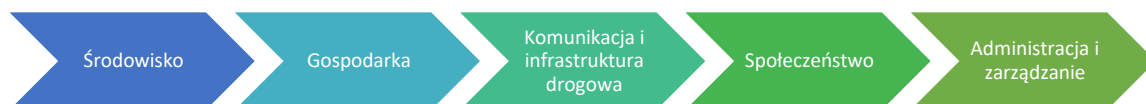
Zdefiniowana misja rozwoju umożliwia wyznaczenie wizji rozwoju, stanowiącej wizerunek powiatu lidzbarskiego w założonym horyzoncie czasowym – w 2030 roku, do którego będą dążyć interesariusze Strategii, poprzez realizację przyjętych celów z uwzględnieniem występowania odpowiednich warunków egzogenicznych (zewnętrznych) i endogenicznych (wewnętrznych). Wizję Powiatu Lidzbarskiego nakreślono jako:

WIZJA ROZWOJU

Powiat lidzbarski – atrakcyjną przestrzenią do życia, pracy, rozwoju i wypoczynku, chroniącą środowisko naturalne, spuściznę kulturową i historyczną, zapewniający warunki rozwoju kapitału społecznego i przedsiębiorczości, przyjazny dla turystów i otwarty na współpracę.

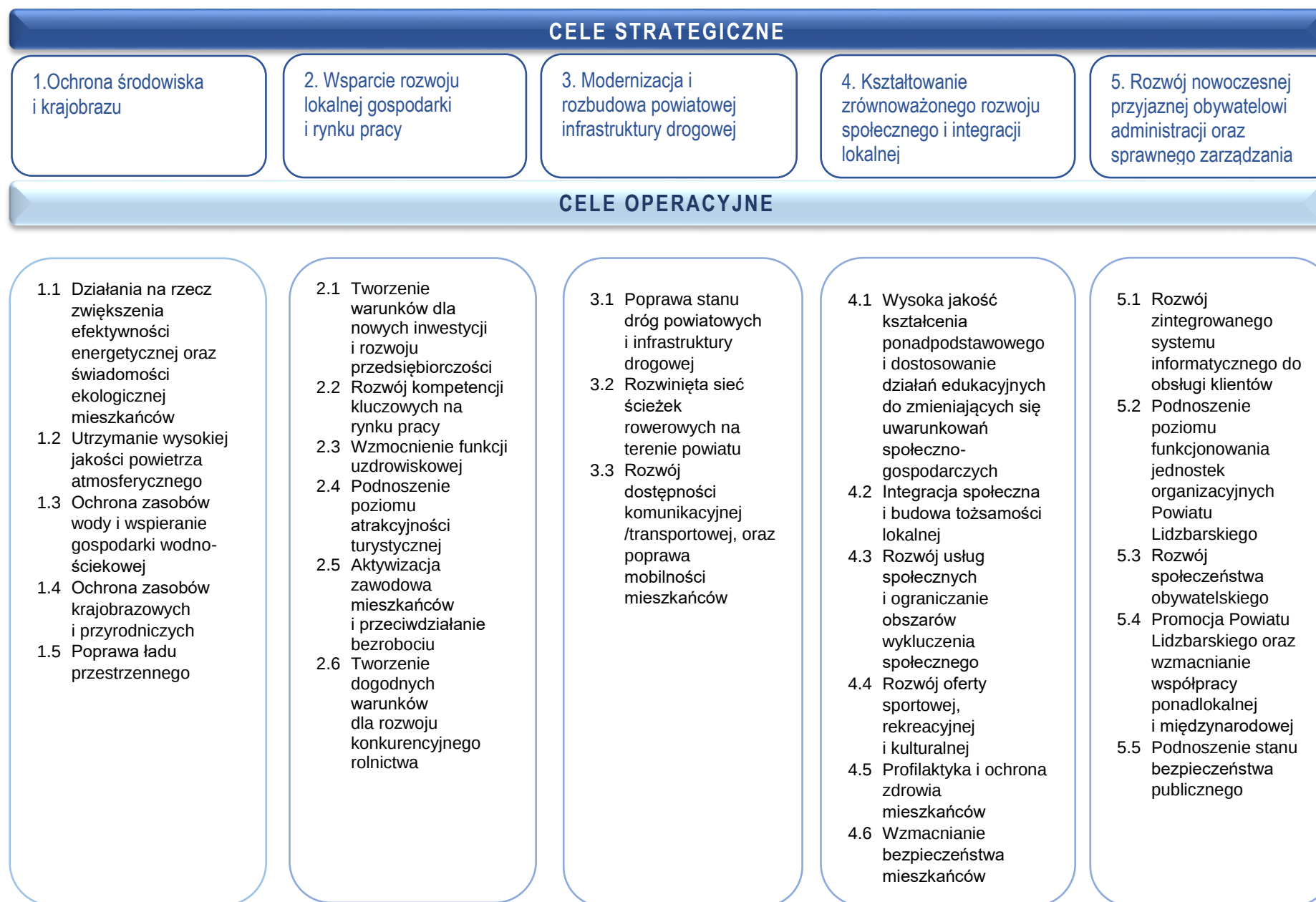
4.2 CELE STRATEGICZNE, CELE OPERACYJNE I DZIAŁANIA

W oparciu o opracowaną diagnozę stanu aktualnego powiatu lidzbarskiego, określono zasadnicze obszary priorytetowe (kluczowe) rozwoju powiatu. Obszary te są najistotniejszymi polami działania powiatu i jednocześnie wytyczają kierunki prac na najbliższe lata. W niniejszej „Strategii (...)” określono pięć obszarów, w których będzie koncentrował się rozwój powiatu lidzbarskiego. Wskazane poniżej obszary strategiczne należy postrzegać jako całość. Obszary te wzajemnie przenikają się a rozwój w jednym z nich wywiera wpływ na postęp w innych obszarach. Zostały one wyznaczone w sposób współzależny i łącznie wskazują drogę rozwoju powiatu lidzbarskiego.

Dla każdego z obszarów priorytetowych sformułowany został cel strategiczny (w perspektywie do 2030 r.) z którego wynikają cele operacyjne. Dla ich urzeczywistnienia wyodrębniono kierunki działań (interwencji), które są uszczegółowieniem celów operacyjnych. Należy je traktować jako pewną propozycję, otwartą listę przedsięwzięć w danym zakresie, określającą ogólne ramy koncentracji aktywności programowej, finansowej i organizacyjnej całej wspólnoty powiatu w perspektywie długofalowej.

Schemat 1 Cele strategiczne, cel operacyjne i kierunki działań

Wskazane cele strategiczne oraz operacyjne wynikają z wniosków płynących z opracowanej diagnozy społeczno-gospodarczej oraz opinii mieszkańców i władz Powiatu na temat sytuacji w regionie oraz najistotniejszych wyzwań.

CEL STRATEGICZNY I: Ochrona środowiska i krajobrazu

Dbałość o środowisko przyrodnicze, w tym ochrona obszarów szczególnie cennych przyrodniczo, stanowi jeden z filarów zrównoważonego rozwoju. Powiat lidzbarski dysponuje znacznym bogactwem zasobów środowiska. Dlatego istotna jest **ochrona zasobów krajobrazowych i przyrodniczych** oraz poszukiwanie i wdrażanie sposobów przeciwdziałania niekorzystnym zmianom środowiskowym. Wymaga to współdziałania na różnych szczeblach administracji we współpracy z sektorem gospodarczym i społecznym. Działania podejmowane na rzecz przeciwdziałania zmianom klimatu i zwiększania odporności na zmiany klimatyczne powinny być prowadzone kompleksowo w ujęciu wojewódzkim i ogólnopolskim. Oznacza to, że powiat lidzbarski jest jednym z wielu obszarów, na których taka interwencja będzie prowadzona. Szeroka współpraca pozwoli na zmaksymalizowanie osiągniętych efektów.

W najlepszym interesie powiatu jest również zachowanie i polepszanie stanu środowiska naturalnego, tym bardziej że stanowi ono jeden z największych atutów regionu. Zadbane środowisko przekłada się na zadowolenie mieszkańców, ich zdrowie, a także powoduje coraz większą atrakcyjność turystyczną regionu.

Jednym z najważniejszych przejawów dbałości o środowisko są działania w kierunku **poprawy jakości powietrza** poprzez zmniejszania emisyjności (w szczególności tzw. niskiej emisji) i zwiększania wykorzystania OZE, zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju.

Jako aktywny uczestnik działań pro środowiskowych samorząd powiatowy może działać według swoich kompetencji poprzez zmniejszanie presji na środowisko własnych struktur administracyjnych i realizację własnych programów, np. program usuwania azbestu. Ponadto możliwe kierunki działań obejmują współpracę z innymi interesariuszami, w tym wspólną realizację projektów, **edukację ekologiczną mieszkańców**, wspieranie różnego rodzaju inicjatyw ekologicznych, czy lobbowanie pożądaných działań na wyższych szczeblach administracji.

W coraz większym stopniu wpływ na funkcjonowanie środowiska mają ekstremalne zjawiska przyrodnicze. Lokalne konsekwencje będą także miały globalne zmiany klimatyczne powodujące wzrost temperatury powietrza oraz zwiększenie deszczów nawaalnych i straty w lokalnym bilansie wodnym.

Zapewnienie **efektywności energetycznej budynków** oraz **bezpieczeństwa energetycznego mieszkańcom** powiatu lidzbarskiego wymaga efektywnego zarządzania oraz współpracy – zarówno między jednostkami samorządu terytorialnego, jak i użytkownikami i zarządcami budynków.

W miarę potrzeb i możliwości powiatu koordynowane będą działania zmierzające do **ochrony zasobów wody**, w tym wspieranie działań w zakresie utrzymania urządzeń melioracji wodnej. Działania powiatu ukierunkowane również będą na wspieranie rozwoju gospodarki wodno-ściekowej. W tym celu Powiat będzie współpracował z samorządami i instytucjami związanymi z gospodarką wodną.

Troska o **jakość przestrzeni publicznej** wymusza odpowiednie działania już na etapie planowania przestrzennego. Planowanie to musi mieć charakter skoordynowany oraz powinno uwzględniać zasady zrównoważonego rozwoju. Trwały rozwój powiatu lidzbarskiego wymaga współpracy w tym zakresie różnych podmiotów publicznych i prywatnych, co będzie skutkowało poprawą spójności dokumentów planistycznych opracowywanych przez poszczególne jednostki. Podejmowane będą również działania służące uporządkowaniu i uatrakcyjnieniu przestrzeni publicznej oraz poprawie dostępu do infrastruktury publicznej (w tym dla osób ze szczególnymi potrzebami.)

Wszystkie działania realizowane będą z poszanowaniem oraz dbałością o środowisko naturalne i różnorodność biologiczną zapewniając ochronę najcenniejszych przyrodniczo obszarów stanowiących ważny potencjał regionu.

W tym kontekście nacisk kładziony będzie także na rozwój transportu niskoemisyjnego oraz sieci ścieżek rowerowych jako alternatywy dla ruchu samochodowego.

Przykładowe przedsięwzięcia realizowane w ramach Celu I:

- Montaż paneli fotowoltaicznych na budynkach użyteczności publicznej,
- Kompleksowa modernizacja energetyczna Młodzieżowego Domu Kultury w Lidzbarku Warmińskim,
- Kompleksowa modernizacja energetyczna Bursy Międzyszkolnej w Lidzbarku Warmińskim przy ul. Wierzbickiego 3B.

CEL STRATEGICZNY I: Ochrona środowiska i krajobrazu	
CEL OPERACYJNY	KIERUNKI DZIAŁAŃ
1.1 Działania na rzecz zwiększenia efektywności energetycznej oraz świadomości ekologicznej mieszkańców	1.1.1. Wspieranie procesu transformacji energetycznej oraz pozyskiwanie środków na przedsięwzięcia związane z odnawialnymi źródłami energii. 1.1.2. Przeprowadzenie termomodernizacji i działań zapobiegających emisji CO ₂ w obiektach użyteczności publicznej wraz z wymianą źródła ciepła. 1.1.3. Organizowanie kampanii promocyjnych o tematyce proekologicznej oraz dbanie o środowisko przyrodnicze. 1.1.4. Wspieranie i realizacja przedsięwzięć w zakresie edukacji ekologicznej/dziedzictwa przyrodniczego, zielonej gospodarki, biogospodarki, gospodarki obiegu zamkniętego. 1.1.5. Prowadzenie działań informacyjnych nt. możliwości uzyskania wsparcia dla przedsięwzięć poprawiających efektywność energetyczną.
1.2 Utrzymanie wysokiej jakości powietrza atmosferycznego	1.2.1. Wspieranie i realizacja przedsięwzięć na rzecz poprawy jakości powietrza atmosferycznego. 1.2.2. Wymiana źródeł energii ciepła w jednostkach powiatowych na ekologiczne urządzenia grzewcze. 1.2.3. Realizacja programów międzygminnych (partnerskich) związanych z wymianą pieców (Stop Smog, Czyste Powietrze). 1.2.4. Zwiększenie udziału energii ze źródeł odnawialnych w ogólnym bilansie zużycia energii poprzez inwestycje w odnawialne źródła energii (np. ogniwa fotowoltaiczne, kolektory słoneczne, pompy ciepła).
1.3 Ochrona zasobów wody i wspieranie rozwoju gospodarki wodno-ściekowej	1.3.1. Wspieranie działań w zakresie utrzymania urządzeń melioracji wodnych. 1.3.2. Wspieranie i realizacja przedsięwzięć na rzecz zwiększenia retencji wód w tym wspieranie działań retencji przydomowej, w tym z wód opadowych. 1.3.3. Działania na rzecz rozwoju sieci wodociągowej i kanalizacyjnej oraz budowy przydomowych oczyszczalni ścieków. 1.3.4. Współpraca z samorządami i instytucjami w obszarze inicjatyw związanych z gospodarką wodną.
1.4 Ochrona zasobów krajobrazowych i przyrodniczych	1.4.1. Wspieranie i realizacja działań w zakresie ochrony i promocji zasobów krajobrazowych oraz zasobów przyrodniczych. 1.4.2. Ochrona cennych przyrodniczo obszarów przed degradacją. 1.4.3. Realizacja programów powiatowych oraz projektów o oddziaływaniu prośrodowiskowym. 1.4.4. Wspieranie rozwoju nowoczesnej gospodarki wodno-ściekowej oraz gospodarki odpadami w tym idei gospodarki o obiegu zamkniętym (GOZ). 1.4.5. Wzmocnienie systemu reagowania na ekstremalne zjawiska pogodowe oraz ograniczenie ryzyk środowiskowych.

	1.4.6	Wspieranie ekologicznych i energooszczędnych przedsięwzięć inwestycyjnych z wykorzystaniem m.in. OZE.
	1.4.7	Wspieranie programów ograniczających zjawisko niskiej emisji.
	1.4.8	Działania na rzecz poprawy efektywności energetycznej.
	1.4.9	Zmniejszenie czynników negatywnej presji na środowisko zgodnie z kompetencjami samorządu powiatowego (np. zapobieganie nieprzepisowemu składowaniu odpadów).
1.5 Poprawa ładu przestrzennego	1.5.1	Gospodarowanie przestrzenią z poszanowaniem potrzeb ochrony środowiska.
	1.5.2	Działania na rzecz ochrony i kształtowania krajobrazu.
	1.5.3	Wspieranie ochrony obszarów cennych przyrodniczo (w tym prawnie chronionych) i przeciwdziałanie ich defragmentacji.
	1.5.4	Wspieranie działań rewitalizacji w mieście i na obszarach wiejskich.
	1.5.5	Współpraca z gminami w zakresie usuwania wyrobów zawierających azbest.
	1.5.6	Wspieranie działań w zakresie wyrównywania szans rozwojowych w gminach powiatu (np. mikrogranty, pokrycie wkładu własnego organizacji pozarządowych i lokalnych społeczności).
	1.5.7	Poprawa dostępu/tworzenie infrastruktury publicznej i modernizacja obiektów na cele utworzenia infrastruktury publicznej m.in. infrastruktury kulturalnej, rekreacyjnej, sportowej, edukacyjnej, poprawiającej bezpieczeństwo, srebrnej gospodarki, ochrony środowiska.

CEL STRATEGICZNY II: Wsparcie rozwoju lokalnej gospodarki i rynku pracy

Powiat lidzbarski posiada relatywnie małą atrakcyjność inwestycyjną w odniesieniu do innych części województwa³³. Aby zniwelować ten trend potrzebne będą skoordynowane działania na różnych szczeblach i w różnych obszarach. Inwestycje związane ze zwiększeniem dostępności transportowej, dostępnością kadr oraz szeroka współpraca samorządów i sektora biznesowego, będą kluczowymi czynnikami uatrakcyjniającymi powiat lidzbarski i jego poszczególne gminy jako miejsce przyjazne inwestorom. Ważnym aspektem jest dążenie do stworzenia spójnej oferty dla inwestora zewnętrznego i jego profesjonalna obsługa.

Szeroko rozumiany rozwój gospodarczy i polepszanie **klimatu do rozwoju przedsiębiorczości** są szczególnie istotne dla utrzymania miejsc pracy, także w najważniejszych specyficznych sektorach gospodarki powiatu i w kluczowych przedsiębiorstwach. Warto mieć jednak na uwadze, że w głównej mierze przedsiębiorczość opiera się na mikro firmach prowadzonych i zakładanych przez aktywnych mieszkańców. Silny sektor gospodarczy z uwzględnieniem zarówno małych, jak i dużych przedsiębiorców może rozwijać się przy aktywnym wsparciu samorządów. Istotnym elementem jest również współpraca pomiędzy środowiskiem przedsiębiorców, otoczeniem biznesu i samorządami oraz dostosowanie oferty edukacyjnej do potrzeb rynku pracy.

Ważnym bodźcem rozwoju gospodarczego jest dostępność kadry, w szczególności tej wykwalifikowanej. Poza rozwojem edukacji (w ramach Celu Strategicznego 4) w dobie starzejącego się społeczeństwa, ważną rolę będzie odgrywało **kształcenie ustawiczne**, realizowane na wszystkich etapach życia oraz włączanie na rynek pracy osób nieaktywnych. Istotnymi są również działania w kierunku zmniejszenia trendu wyjazdów do większych ośrodków miejskich, co wymaga rozwoju na wielu płaszczyznach i wykracza poza jeden cel operacyjny.

Powiat lidzbarski posiada bardzo duży **potencjał do rozwoju turystyki**. Rozwój funkcji turystycznej nie przebiega jednak równomiernie we wszystkich jego gminach. Dla wypracowania i utrzymania konkurencyjnej pozycji wymagana jest wysokiej jakości kompleksowa oferta turystyczna w tym tworzenie nowych produktów turystycznych. Zrównoważony rozwój turystyki wymaga więc opracowania spójnej koncepcji rozwoju turystyki dla całego powiatu lidzbarskiego, która uwzględni potencjały poszczególnych gmin. Jednocześnie powinny być kontynuowane działania wspierające renowację zabytków, a inwestycjom tym powinna towarzyszyć rozbudowa komplementarnej infrastruktury podnoszącej ich atrakcyjność oraz wykorzystanie ich potencjału. Należy też prowadzić działania zmierzające do rozbudowy i modernizacji ciągów pieszych, tras rowerowych łączących obiekty dziedzictwa materialnego i przyrodniczego. Rozbudowana infrastruktura turystyczno-rekreacyjna powinna stanowić impuls do jakościowego rozwoju usług turystycznych. Ponadto należy podejmować działania zmierzające do wzmocnienia życia kulturalnego na obszarze powiatu m.in. poprzez wsparcie instytucji kultury. Należy dążyć do stworzenia wspólnej oferty wydarzeń kulturalnych. Oferta ta powinna obejmować zarówno wydarzenia o ugruntowanej pozycji, jak i nowe wydarzenia wymagające promocji. Ważne jest, aby podejmowane działania miały charakter wielokierunkowy i prowadziły do stworzenia kompleksowych produktów.

Dane statystyczne pokazują, że stopa bezrobocia w powiecie lidzbarskim jest wyższa niż w województwie warmińsko-mazurskim, jednak w okresie ostatnich kilku lat problemy związane z **bezrobociem** zostały mocno ograniczone³⁴. Większym problemem dla gospodarki stał się brak rąk do pracy i konieczność zwiększenia udziału migrantów zarobkowych (szczególnie z Ukrainy) w lokalnym rynku pracy. Bez dobrze zorganizowanej podaży pracy (osób aktywnych zawodowo), trudno będzie zachęcać inwestorów do lokowania na tym obszarze swojego kapitału. Wyzwanie to staje się tym bardziej istotne, że w powiecie lidzbarskim zauważalny jest trend starzenia się społeczności lokalnej. Ponadto nadal widoczne są problemy osób bezrobotnych pozostających długotrwale w rejestrach oraz specyficznych grup, których **aktywizacja zawodowa** wymaga szczególnych i niestandardowych działań. Silne struktury Powiatowego Urzędu Pracy mogą być istotnym wsparciem, zarówno dla przedsiębiorców jak i osób poszukujących pracy.

Kluczowymi sektorami gospodarki w powiecie lidzbarskim są turystyka i działalność uzdrowiskowa. Kreowanie wizerunku oraz atrakcyjności **turystycznej i uzdrowiskowej** powiatu w dużej mierze zależy od aktywności samorządów. Rozwój turystyki i działalności uzdrowiskowej, który dla części lokalnej społeczności stanowi ważne źródło dochodów związany jest ze skoordynowanymi działaniami związanymi z dostępnością transportową,

³³ Zgodnie z Planem zagospodarowania przestrzennego województwa warmińsko-mazurskiego do obszarów o najwyższej atrakcyjności inwestycyjnej zaliczono miasto Lidzbark Warmiński.

³⁴ Spadek odsetka osób bezrobotnych w ogólnej liczbie ludności w wieku produkcyjnym (spadek o 2,4 punktu procentowego w 2021r. do 2017r.)

promocją, infrastrukturą i dbałością o środowisko naturalne, które jak dotąd jest najważniejszym walorem powiatu.

Istotne znaczenie dla rozwoju powiatu lidzbarskiego ma szeroko pojęta **promocja**. Działania w tej sferze mają wpływ na kształtowanie pozytywnego wizerunku oraz wzmacniają szanse na jego trwały rozwój. Działania promocyjne powinny być realizowane na wielu płaszczyznach i powinny mieć charakter ponadlokalny. Największy nacisk w działaniach promocyjnych zostanie położony istniejący potencjał powiatu w zakresie funkcji turystycznych i uzdrowiskowych.

Powiat lidzbarski dysponuje potencjałem uzdrowiskowym. Pamiętać jednak należy, że uzdrowisko zlokalizowane na terenie powiatu musi konkurować z innymi ośrodkami zarówno w kraju, jak i za granicą. Dlatego też wymagane są dalsze działania na rzecz **wzmocnienia funkcji uzdrowiska**. Powinny one przebiegać wielokierunkowo i wymagają zaangażowania nie tylko JST, ale także podmiotów prywatnych. Powiat w tym przypadku powinien pełnić funkcję koordynacyjną działań podejmowanych przez poszczególne podmioty. Jednocześnie wskazane byłoby podejmowanie i wspieranie działań zmierzających do poszerzenia oferty uzdrowiska. Dotyczy to zarówno oferty leczniczej, jak i oferty związanej z zagospodarowaniem czasu wolnego. Ważna będzie także spójna promocja oferty uzdrowiskowej. Dodatkowo na terenie uzdrowiska wyzwaniem są działania na rzecz redukcji niskiej emisji i utrzymanie wysokiej jakości stanu powietrza.

Powiat lidzbarski posiada potencjał do produkcji żywności wysokiej jakości. Warto przy tym podkreślić, że produkcja żywności wysokiej jakości wpisuje się w rozwój funkcji uzdrowiskowej i szerzej turystycznej powiatu. Dlatego będą inicjowane i wspierane działania zmierzające do **rozwwoju rolnictwa** i małego przetwórstwa. Wzmocnienie konkurencyjności rolnictwa wymaga rozwoju sieciowych form współpracy w rolnictwie oraz skracania łańcuchów dostaw (w myśl zasady „od pola do stołu”). Tworzenie sieci ułatwiłoby wspólne inwestycje w rozwój małego przetwórstwa rolnego produkującego na potrzeby lokalnego i regionalnego rynku. Wspierane będą inicjatywy zmierzające do łączenia rolników z konsumentami i lokalnymi przedsiębiorcami z branży gastronomicznej i hotelarskiej. Wykreowanie nowego modelu funkcjonowania rolnictwa umożliwi wzrost opłacalności produkcji rolnej, a równocześnie konsumenci otrzymają produkty wysokiej jakości.

Przykładowe przedsięwzięcia realizowane w ramach Celu II:

- Wspieranie działań i inicjatyw samorządów, organizacji, instytucji, itp. zmierzających do pozyskiwania środków na poprawę stanu obiektów zabytkowych znajdujących się na terenie powiatu
- Budowa i rozwijanie marki powiatu lidzbarskiego
- Powołanie Centrum Przedsiębiorczości Młodzieżowej
- Promocja działań powiatu, jego walorów turystycznych, zabytków, krajobrazu kulturowego itp.;
- Rewitalizacja śródleśnych kapliczek i krzyży na terenie Nadleśnictwa Orneta

CEL STRATEGICZNY II: Wsparcie rozwoju lokalnej gospodarki i rynku pracy		
CEL OPERACYJNY	KIERUNKI DZIAŁAŃ	
2.1 Tworzenie warunków dla nowych inwestycji i rozwoju przedsiębiorczości	2.1.1	Realizacja przedsięwzięć w zakresie wspierania rozwoju gospodarczego i przedsiębiorczości.
	2.1.2	Wspieranie lokalnych inicjatyw gospodarczych.
	2.1.3	Wspieranie tworzenia terenów inwestycyjnych w powiecie.
	2.1.4	Rozwijanie współpracy z gminami powiatu w zakresie zwiększania atrakcyjności inwestycyjnej.
	2.1.5	Zapewnienie wysokiego poziomu obsługi przedsiębiorców i dobrego dostępu do informacji.
	2.1.6	Działania i współpraca na rzecz rozwoju przedsiębiorczości prowadzone m.in. przez Powiatowy Urząd Pracy.
	2.1.7	Współpraca z pracodawcami z terenu powiatu w zakresie poszukiwania pracowników.
	2.1.8	Wspieranie i ułatwianie cudzoziemcom pobytu i udzielanie pomocy w podjęciu pracy na terenie powiatu (doradztwo, poszukiwanie pracy, współpraca z pracodawcami).

	2.1.9 Podjęcie działań na rzecz pozyskania środków na aktywizację lokalnego rynku pracy. 2.1.10 Wsparcie rozwoju działalności gospodarczej (w tym w zakresie zielonej gospodarki) wdrażające: nowe technologie, innowacyjne rozwiązania, procesy środowiskowe (w tym dot. energii odnawialnej, gospodarki obiegu zamkniętego, biogospodarki).
2.2 Rozwój kompetencji kluczowych na rynku pracy	2.2.1 Współpraca pomiędzy środowiskiem przedsiębiorców, otoczeniem biznesu i samorządami terytorialnymi w zakresie wsparcia rynku pracy i dostosowania oferty kształcenia do potrzeb lokalnego rynku pracy. 2.2.2 Dostosowywanie kwalifikacji kadr przedsiębiorstw do wymagań lokalnego rynku pracy. 2.2.3 Dostosowanie oferty edukacyjnej do potrzeb rynku pracy (współpraca z uczelniami wyższymi oraz innymi podmiotami). 2.2.4 Wspieranie kształcenia ustawicznego dla rozwoju kadr w zmieniającej się gospodarce, m.in. sektorach specyficznych dla powiatu. 2.2.5 Przygotowanie kadr do świadczenia usług skierowanych do osób starszych, usług uzdrowiskowych oraz branż priorytetowych dla powiatu.
2.3 Wzmocnienie funkcji uzdrowiskowej	2.3.1 Promocja powiatu, jako destynacji uzdrowiskowej. 2.3.2 Przygotowanie kadr do świadczenia usług uzdrowiskowych. 2.3.3 Realizacja niskiej emisji.
2.3 Podnoszenie poziomu atrakcyjności turystycznej	2.3.1 Tworzenie marki turystycznej powiatu z uwzględnieniem potencjału środowiskowego, dziedzictwa i kultury, w tym tworzenie nowych produktów turystycznych, miejsc atrakcyjnych turystycznie, infrastruktury turystycznej (ze szczególnym uwzględnieniem infrastruktury rowerowej) itp. 2.3.2 Zachowanie dziedzictwa kulturowego, w tym renowacja i rewitalizacja obiektów zabytkowych i pomników historii. 2.3.3 Działania na rzecz wzmocnienia atrakcyjności środowiskowej powiatu i wykorzystanie turystyczne obszarów cennych przyrodniczo. 2.3.4 Podnoszenie poziomu atrakcyjności oferty uzdrowiskowej oraz promocja walorów uzdrowiskowych. 2.3.5 Wspieranie rozwoju bazy noclegowej i gastronomicznej. 2.3.6 Stworzenie i aktualizowanie informacji na temat bazy noclegowej, gastronomicznej i kulturalnej powiatu (np. wspólny kalendarz imprez). 2.3.7 Szeroko rozumiana promocja turystyczna powiatu w celu wypracowania konkurencyjnej pozycji na rynku krajowym i zagranicznym.
2.4 Aktywizacja zawodowa mieszkańców i przeciwdziałanie bezrobociu	2.4.1 Aktywne i szerokie działania prowadzone w ramach posiadanych kompetencji na rzecz osób bezrobotnych, w tym poszukujących pracy (w szczególności wykluczonych społecznie), pracowników i pracodawców. 2.4.2 Dalszy rozwój współpracy Powiatowego Urzędu Pracy wewnątrz i na zewnątrz struktur powiatowych: sektor publiczny, gospodarczy, społeczny. 2.4.3 Monitoring rynku pracy oraz elastyczne dostosowywanie form pomocy do panującej koniunktury społeczno-gospodarczej. 2.4.4 Finansowanie dostosowania kwalifikacji osób bezrobotnych do potrzeb rynku pracy. 2.4.5 Aktywizacja osób bezrobotnych i poszukujących pracy poprzez organizację staży zawodowych, jak również innych aktywnych form umożliwiających powrót lub wejście na rynek pracy. 2.4.6 Podnoszenie kwalifikacji i przekwalifikowanie osób bezrobotnych.

	2.4.7 Prowadzenie poradnictwa zawodowego dla osób bezrobotnych oraz reorientacji zawodowej dla uczniów szkół ponadpodstawowych. 2.4.8 Współpraca z organizacjami pozarządowymi na rzecz wsparcia klientów PUP. 2.4.9 Wspieranie pracodawców w tworzeniu miejsc pracy. 2.4.10 Wsparcie podejmowania pozarolniczej działalności gospodarczej (w tym w zakresie zielonej gospodarki), szczególnie osób w trudnej sytuacji w dostępie do pracy (m.in. osób poszukujących zatrudnienia, migrantów, osób młodych).
2.5 Tworzenie dogodnych warunków dla rozwoju konkurencyjnego rolnictwa	2.5.1 Realizacja i wspieranie działań na rzecz rozwoju konkurencyjnego rolnictwa. 2.5.2 Wspieranie rozwoju oferty agroturystycznej. 2.5.3 Wspieranie przedsiębiorczości na obszarach wiejskich. 2.5.4 Upowszechnienie oraz wspieranie stosowania metod rolnictwa ekologicznego i rozwoju produkcji żywności ekologicznej. 2.5.5 Wspieranie rozwoju pozarolniczych funkcji gospodarstw rolnych m.in. w zakresie gospodarstw agroturystycznych, zagród edukacyjnych, gospodarstw opiekuńczych. 2.5.6 Wspieranie rozwoju pozarolniczej działalności gospodarczej m.in. zielonej gospodarki.

CEL STRATEGICZNY III: Modernizacja i rozbudowa powiatowej infrastruktury drogowej

Zrównoważony rozwój powiatu obejmuje konieczność zagwarantowania spójności i dostępności całego obszaru w wymiarze komunikacyjnym. Jak wynika z diagnozy, zarówno zewnętrzna dostępność komunikacyjna powiatu lidzbarskiego, jak i jego wewnętrzna spójność nie są zadowalające. Poprawa istniejącej sytuacji wymaga podjęcia szeregu działań związanych z planowaniem oraz rozbudową/ przebudową/ budową i remontem infrastruktury drogowej i towarzyszącej. Wskazane jest również usprawnienie funkcjonowania transportu zbiorowego.

Dostępność komunikacyjna/transportowa jest niezwykle istotna dla budowania potencjału i atrakcyjności inwestycyjnej. Oczekiwana poprawa aktualnej sytuacji przyczyni się do szeregu pozytywnych zmian społeczno-gospodarczych. Co ważne, zewnętrzna dostępność ma fundamentalne znaczenie nie tylko dla powiatu lidzbarskiego, ale dla szeroko pojmowanego regionu. Rozbudowana sieć dróg powiatowych, stanowi duże wyzwanie inwestycyjne. Biorąc pod uwagę kompetencje powiatu, w zakresie drogowej dostępności wewnętrznej, priorytetowym wyzwaniem jest **poprawa i utrzymanie wysokiej jakości sieci dróg powiatowych** z towarzyszącymi jej obiektami inżynieryjnymi. Na obszarze powiatu istnieją gminy i miejscowości o szczególnie niekorzystnych wskaźnikach dostępności. Należy pamiętać, że strategiczne wyzwanie to zapewnienie spójnego systemu drogowego w powiązaniu z drogami niższej i wyższej kategorii. Nowoczesna i zintegrowana infrastruktura drogowa wpłynie nie tylko na możliwość łatwiejszego i szybszego poruszania się w obrębie powiatu, ale także ułatwi integrację i współpracę poszczególnych jego części. Wyższy standard sieci drogowej wpłynie także na bezpieczeństwo ruchu drogowego.

Władze samorządowe będą dążyć do rozbudowy i modernizacji istniejącej infrastruktury drogowej. W przypadku dróg powiatowych podejmowane będą bezpośrednie działania, w pozostałych przypadkach Powiat w miarę możliwości będzie lobbować na rzecz inwestycji drogowych i je wspierać. Inwestycje drogowe realizowane na terenie powiatu będą przez Powiat koordynowane, tak aby zapewnić spójność komunikacyjną całego obszaru.

Inwestycjom w infrastrukturę drogową będą towarzyszyć także działania zmierzające do budowy, przebudowy i modernizacji infrastruktury towarzyszącej tj. obiektów mostowych, ciągów pieszych oraz **dróg rowerowych**. Inwestycje te poprawią bezpieczeństwo użytkowników.

Jak wynika z diagnozy społeczno-gospodarczej powiatu lidzbarskiego wzrasta intensywność ruchu samochodowego. Rośnie także liczba posiadanych przez mieszkańców samochodów, a struktura parku samochodowego zmienia się niekorzystnie z punktu widzenia jakości środowiska przyrodniczego. Rosnące ceny paliw kopalnych i ceny detaliczne benzyny oraz oleju napędowego, mogą powodować wzrost popytu na usługi transportu publicznego. Aby w pełni wykorzystywać zachodzące zmiany i odpowiadać na pojawiające się potrzeby, Powiat będzie prowadził działania zapewniające rozwój zintegrowanego transportu zbiorowego (zarówno operatorów publicznych, jak i prywatnych). Nowoczesny tabor i przemyślane rozwiązania organizacyjne będą zachętą do skorzystania z alternatywy dla transportu samochodowego.

Przykładowe przedsięwzięcia realizowane w ramach Celu III:

- Remont, przebudowa, rozbudowa dróg i ulic powiatowych na terenie powiatu lidzbarskiego,
- Remont, przebudowa, obiektów inżynieryjnych (mostów, przepustów, wiaduktów) w ciągach dróg powiatowych powiatu lidzbarskiego,
- Przebudowa kładki między ul. Przystaniową a ul. Wiejską w Lidzbarku Warmińskim na most drogowy.

CEL STRATEGICZNY III: Modernizacja i rozbudowa powiatowej infrastruktury drogowej	
CEL OPERACYJNY	KIERUNKI DZIAŁAŃ
3.1 Poprawa stanu dróg powiatowych i infrastruktury drogowej	3.1.1 Rozbudowa, przebudowa, budowa i remont dróg i ulic powiatowych (w tym chodników, oznakowania, przepustów drogowych).
	3.1.2 Rozbudowa, przebudowa, budowa i remont przejść dla pieszych (sygnalizacja, oznakowanie, oświetlenie przejść).
	3.1.3 Rozbudowa, przebudowa, budowa i remont obiektów mostowych w ciągu dróg powiatowych.
	3.1.4 Weryfikacja poprawności i czytelności oznakowania w pasie drogowym ułatwiającego korzystanie z dróg i zwiększającego bezpieczeństwo uczestników ruchu na drogach powiatowych.
	3.1.5 Utrzymanie w dobrym stanie technicznym dróg/ulic powiatowych i infrastruktury towarzyszącej.
	3.1.6 Współpraca w zakresie realizacji inwestycji drogowych.
3.2 Rozwinięta sieć ścieżek rowerowych na terenie powiatu	3.2.1 Budowa ścieżek rowerowych i pieszo-rowerowych wraz z infrastrukturą punktową.
	3.2.2 Wsparcie oraz współpraca z gminami w zakresie rozbudowy sieci ścieżek rowerowych oraz pieszo-rowerowych przy drogach powiatowych zarówno z funkcją komunikacyjną jak i turystyczną.
3.3 Rozwój dostępności komunikacyjnej/transportowej oraz poprawa mobilności mieszkańców	3.3.1 Inicjowanie, wspieranie i organizacja międzygminnego transportu publicznego.
	3.3.2 Zapewnienie wysokiej jakości powiatowej infrastruktury drogowej.
	3.3.3 Zapobieganie wykluczeniu komunikacyjnemu w powiecie – likwidacja obszarów wykluczonych komunikacyjnie.
	3.3.4 Współpraca na szczeblu krajowym, powiatowym i gminnym na rzecz podnoszenia jakości i dostępności transportu zbiorowego.
	3.3.5 Dofinansowanie nierentownych linii autobusowych poprzez pozyskanie środków finansowych z Funduszu Rozwoju Przewozów Autobusowych.
	3.3.6 Wsparcie działań w zakresie monitorowania przewoźników w zakresie przestrzegania rozkładów jazdy. Dostosowanie rozkładów jazdy i tras do potrzeb lokalnej społeczności.
	3.3.7 Promocja i tworzenie warunków dla mobilności aktywnej, w tym rozwój dedykowanej infrastruktury liniowej i punktowej ze szczególnym uwzględnieniem infrastruktury rowerowej.
	3.3.8 Współpraca z gminami i innymi podmiotami przy rozwijaniu infrastruktury transportowej i usług komunikacji publicznej.
	3.3.9 Działania na rzecz poprawy bezpieczeństwa ruchu drogowego i jego uczestników.
	3.3.10 Wsparcie struktur odpowiedzialnych za bezpieczeństwo ruchu drogowego i reagowanie na sytuacje kryzysowe.

CEL STRATEGICZNY IV: Kształtowanie zrównoważonego rozwoju społecznego i integracji lokalnej

Na szeroko pojętą jakość życia mieszkańców składa się wiele czynników. Uwagi w tym zakresie wymagają obszary pomocy społecznej, wsparcia rodziny i pieczy zastępczej. Istotna jest także poprawa warunków ochrony zdrowia, i edukacji. Jak wykazała diagnoza społeczno-gospodarcza powiatu lidzbarskiego, sytuacja w powyższym zakresie nie jest zadowalająca. Różnicowanie przestrzenne rozwoju powiatu sprawia, że nadal występują obszary, gdzie dostęp do usług społecznych jest ograniczony. Sytuacja taka wymaga podjęcia wielokierunkowych działań w celu jej eliminacji. Powiat lidzbarski częściowo należy do obszarów zagrożonych marginalizacją³⁵, w tym ze względu na występujące nasilenie problemów społecznych i ekonomicznych. Ponadto kumulacja szeregu niekorzystnych czynników, takich jak: aktualny spadek koniunktury gospodarczej, niekorzystna sytuacja demograficzna, czy też postępujące zagrożenie chorobami cywilizacyjnymi, powodują konieczność skierowania dużej uwagi na rozwiązywanie problemów społecznych.

Ochrona zdrowia mieszkańców należy do zadań własnych powiatu, dlatego też samorząd będzie realizować działania zmierzające do usprawnienia procesów ochrony zdrowia na terenie powiatu lidzbarskiego. Na jakość udzielanych świadczeń opieki zdrowotnej wpływ mają warunki lokalowe placówek opieki zdrowotnej, standardy wyposażenia w sprzęt i aparaturę medyczną, jak również dostępność i kwalifikacje personelu medycznego. Jak wynika z diagnozy powiatu, dostępność do usług zdrowotnych w powiecie określono jako niezadowalającą. Dlatego podjęte zostaną starania o poprawę jakości świadczeń medycznych oraz łatwy dostęp do podstawowych i specjalistycznych usług zdrowotnych oferowanych przez Zespół Opieki Zdrowotnej w Lidzbarku. Wspierane będą również dążenia w zakresie podnoszenia kwalifikacji personelu medycznego.

Szczególnej uwagi wymagają grupy mieszkańców najbardziej **zagrożonych wykluczeniem społecznym**, m.in. osoby z niepełnosprawnościami, seniorzy, rodziny z problemami opiekuńczo-wychowawczymi, osoby z problemami zdrowotnymi, w tym z zaburzeniami psychicznymi. Powyższe grupy będą wspierane poprzez działania na rzecz poprawy ich sytuacji, ale także poprzez aktywizację społeczną i zawodową. W obszarze wsparcia osób zagrożonych wykluczeniem, niezbędne jest zapewnienie odpowiedniego systemu opieki poprzez sukcesywny rozwój placówek zarówno o charakterze dziennym, jak i stacjonarnym, przy jednoczesnym podnoszeniu ich standardów.

Systematyczny wzrost zapotrzebowania na **świadczenia opiekuńcze** związany ze starzeniem się społeczeństwa wiąże się z koniecznością zapewnienia odpowiednich form opieki długoterminowej rozumianej jako długookresowa, profesjonalna pielęgnacja i rehabilitacja połączona z kontynuacją leczenia farmakologicznego. Powiat lidzbarski podejmie starania w zakresie zapewnienia mieszkańcom profesjonalnej opieki długoterminowej poprzez tworzenie nowych i rozwój istniejących jej form. Konieczne będzie także zapewnienie oferty usług utrzymujących aktywność mieszkańców powiatu oraz umożliwiających atrakcyjne spędzanie czasu wolnego.

Bardzo ważnym obszarem działalności powiatu lidzbarskiego jest **edukacja**. Kontynuowanie wszechstronnego wsparcia sektora edukacji jest jednym z filarów budowania przyszłości powiatu. Biorąc pod uwagę aktualne potrzeby i trendy, konieczna jest kontynuacja sprawdzonych działań, tj. wsparcie szkolnictwa zawodowego, wsparcie uczniów ze specjalnymi potrzebami, a także wsparcie samych szkół (inwestycje, wyposażenie, podnoszenie kompetencji i kwalifikacji nauczycieli, kreatywności, innowacyjności). Tak jak wszystkie inne dziedziny życia edukacja musi także nadążać za postępującymi zmianami społeczno-gospodarczymi. Należy monitorować i dostosowywać kształcenie do zapotrzebowania gospodarczego, w tym do zawodów deficytowych. Ponadto należy dążyć do nawiązywania współpracy szkół z uczelniami wyższymi i innymi podmiotami (np. sektora gospodarczego, społecznego). oraz dbać o integracyjną rolę szkół w społeczności lokalnej.

Sport i kultura to dwa obszary, których wsparcie w dużej części odbywa się na poziomie gmin i województwa. W dziedzinie sportu aktywność powiatu może w szczególności przejawiać się poprzez poprawę dostępności infrastruktury sportowej oraz kontynuowanie współpracy z sektorem społecznym. Wsparcie sportu to pośrednio również zadania z zakresu edukacji i szkolnictwa. Dostęp do kultury na poziomie powiatu zapewnia Lidzbarski Dom Kultury w Lidzbarku Warmińskim oraz Centrum Kultury i Biblioteka Miejska w Ornecie, a także na zasadzie obustronnej współpracy, organizacje pozarządowe.

³⁵ OSI Miasta tracące funkcje społeczno-gospodarcze – obejmuje obszar m.in. miasta Lidzbark Warmiński, OSI Obszary marginalizacji – obejmuje obszar gminy miejsko-wiejskiej Orneta oraz gminy wiejskiej Lubomino

Jakość życia mieszkańców to również ich **zaangażowanie społeczne i obywatelskie**. Z przeprowadzonej diagnozy wynika, że na terenie powiatu lidzbarskiego działają liczne organizacje pozarządowe. Poczucie odpowiedzialności za lokalne środowisko jest korzystne i wpływa pozytywnie na rozwój społeczności i samorządów. Działania na rzecz integracji i aktywizacji mieszkańców oraz włączenia społecznego będą miały zarówno charakter bezpośredni (np. działania prowadzone przez PCPR – Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie), jak i pośredni. W drugim przypadku szczególną rolę odgrywać będą organizacje pozarządowe. Organizacje te działają blisko społeczeństwa, a tym samym mogą efektywnie realizować wybrane zadania, w tym publiczne. W rezultacie są one kluczowym ogniwem rozwoju społecznego w skali lokalnej, jednocześnie przez wspólne działania integrują miejscową społeczność. Pożądane kierunki zmian to m.in. rozwój społeczeństwa obywatelskiego oraz upowszechnianie idei wolontariatu, który poprzez niesienie pomocy potrzebującym stwarza jednocześnie szansę młodym ludziom na wykorzystanie własnych umiejętności, zdobywanie nowych doświadczeń i rozwój. Powiat będzie koordynować i wzmacniać już istniejące i aktywnie działające organizacje pozarządowe, a także stwarzać warunki dla rozwoju nowych stowarzyszeń i fundacji, zwłaszcza na obszarach charakteryzujących się niską aktywnością społeczną. Powiat lidzbarski za pośrednictwem Powiatowego Urzędu Pracy będzie kontynuować działania na rzecz przeciwdziałania bezrobociu oraz aktywizacji zawodowej bezrobotnych. Ponadto będzie wspierał prowadzenie skutecznej polityki mieszkaniowej m.in. poprzez inicjowanie działań na rzecz tworzenia polityki mieszkaniowej w tym budownictwa społecznego.

Odpowiednia **promocja Powiatu** niezbędna jest w celu budowania spójnego i pozytywnego wizerunku regionu, nie tylko wśród mieszkańców, ale przede wszystkim wśród potencjalnych turystów zainteresowanych bogatą kulturą i historią ziemi warmińskiej. Celem tych działań powinno być wzmacnianie atrakcyjności, w tym atrakcyjności osiedleńczej, turystycznej, samorządowej i biznesowej oraz promocja podejmowanych działań. Wyzwaniem i jednocześnie szansą będzie rozwój oferty uzdrowiskowej oraz szeroki wachlarz wydarzeń kulturalnych i sportowych o zasięgu ponadlokalnym realizowanych wspólnie z samorządami gminnymi.

Przykładowe przedsięwzięcia realizowane w ramach Celu IV

- Modernizacja obiektów użyteczności publicznej poprzez dostosowanie ich do potrzeb osób niepełnosprawnych,
- Budowa warsztatów szkolnych przy Zespole Szkół Zawodowych w Lidzbarku Warmińskim,
- Budowa wolnostojącego budynku opieki zdrowotnej – zakładu opiekuńczo leczniczego (ZOL) na terenie istniejącego szpitala w Lidzbarku Warmińskim przy ul. Bartoszyckiej 3,
- Adaptacja budynku po byłym Zespole Szkół i Placówek Oświatowych na Powiatowy Środowiskowy Dom Samopomocy w Lidzbarku Warmińskim,
- Modernizacja kompleksu sportowego „Moje Boisko – Orlik 2012” przy Zespole Szkół Zawodowych w Lidzbarku Warmińskim,
- Utworzenie EkoPracowni przyrodniczej w Zespole Szkół Ogólnokształcących w Lidzbarku Warmińskim,
- Adaptacja pomieszczeń gospodarczych przy ul. Polnej w Lidzbarku Warmińskim na potrzeby Zespołu Szkół Zawodowych w Lidzbarku Warmińskim,
- Remont dachu w Młodzieżowym Ośrodku Wychowawczym,
- Doposażenie dwóch szkół zawodowych podlegających powiatowi lidzbarskiemu,
- Współpraca szkół prowadzących kształcenie zawodowe z lokalnymi przedsiębiorcami w zakresie dostosowania oferty kształcenia do potrzeb lokalnego rynku pracy;
- Szkolenia oraz doskonalenie kadry nauczycielskiej w szkołach i placówkach prowadzonych przez powiat
- Wspieranie uzdolnionych uczniów i młodzieży (stypendia, staże, granty, itp.);
- Realizacja programów autorskich oraz innowacji pedagogicznych
- Organizacja wydarzeń kulturalnych z zakresu dziedzictwa kulturowego i tradycji regionu;

CEL STRATEGICZNY IV: Kształtowanie zrównoważonego rozwoju społecznego i integracji lokalnej

CEL OPERACYJNY	KIERUNKI DZIAŁAŃ
4.1 Wysoka jakość kształcenia ponadpodstawowego i dostosowanie działań edukacyjnych do zmieniających się uwarunkowań społeczno-gospodarczych	4.1.1 Rozwój działalności dydaktycznej, wychowawczej i opiekuńczej jednostek oświatowych. 4.1.2 Rozwój infrastruktury oświatowej poprzez budowę, rozbudowę, modernizację i remonty. 4.1.3 Doposażenie i modernizacja pracowni/pomieszczeń/warsztatów w szkołach i placówkach. 4.1.4 Realizacja i wspieranie działań na rzecz poprawy efektywności i jakości kształcenia (w tym realizacja programów autorskich, innowacji pedagogicznych, itp.) 4.1.5 Szkolenie i doskonalenie kadry w szkołach i placówkach prowadzonych przez powiat 4.1.6 Wspieranie uzdolnionych uczniów i młodzieży (np. stypendia, staże, granty). 4.1.7 Rozwój poradnictwa psychologiczno - pedagogicznego. 4.1.8 Współpraca szkół i placówek oświatowych powiatu lidzbarskiego z lokalnym biznesem, uczelniami wyższymi i innymi partnerami w zakresie kreowania oferty edukacyjnej, dostosowanej do potrzeb rynku pracy. 4.1.9 Popularyzacja idei kształcenia ustawicznego oraz budowanie postaw przedsiębiorczych wśród młodzieży.
4.2 Integracja społeczna i budowa tożsamości lokalnej	4.2.1 Realizacja i wspieranie inicjatyw, służących integracji społecznej. 4.2.2 Tworzenie warunków dla skutecznego działania organizacji pozarządowych. 4.2.3 Wsparcie działań lokalnych organizacji pozarządowych/społeczności lokalnych (np. mikrogranty, dofinansowanie wkładu własnego organizacji pozarządowych i lokalnych społeczności). 4.2.4 Budowa i rozwijanie marki powiatu lidzbarskiego. 4.2.5 Wsparcie w zakresie dostępu do usług dla lokalnej społeczności m.in. wyposażenie, odnowienie, doposażenie, rewitalizacja funkcjonujących obiektów infrastruktury, w których świadczone są usługi dla lokalnej społeczności (działania służące poprawie bezpieczeństwa, poprawie atrakcyjności życia na obszarach wiejskich dla osób młodych oraz służące dostępności dla osób niepełnosprawnych, osób starszych). 4.2.6 Realizacja przedsięwzięć dotyczących włączenia społecznego osób znajdujących się w trudnej sytuacji tj. osób z niepełnosprawnością, kobiet, migrantów, rolników niskotowarowych, osób poszukujących zatrudnienia. 4.2.7 Realizacja przedsięwzięć dotyczących włączenia społecznego osób młodych i seniorów.
4.3 Rozwój usług społecznych i ograniczanie obszarów wykluczenia społecznego	4.3.1 Podnoszenie standardów funkcjonowania placówek pomocy społecznej poprzez podnoszenie kompetencji kadry socjalnej. 4.3.2 Zapewnienie kompleksowego systemu opieki, w tym rozwój dziennych form wsparcia dla osób potrzebujących, starszych oraz wykluczonych społecznie. 4.3.3 Likwidacja barier architektonicznych w obiektach użyteczności publicznej dla osób ze szczególnymi potrzebami. 4.3.4 Wspieranie i promowanie idei wsparcia społecznego, samopomocy i wolontariatu. 4.3.5 Rozwój polityki senioralnej. 4.3.6 Tworzenie i wspieranie programów i projektów, dotyczących aktywizacji osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

	4.3.7 Budowanie świadomości społecznej i akceptacji dla osób z dysfunkcjami poprzez edukację społeczną, promocję zachowań prospołecznych i działania integracyjne. 4.3.8 Wspieranie rodzin i promowanie pieczy zastępczej. 4.3.9 Organizacja kampanii społecznych w zakresie pieczy zastępczej, organizacja szkoleń dla kandydatów na rodziców zastępczych. 4.3.10 Aktywizacja społeczno-zawodowa osób z niepełnosprawnościami. 4.3.11 Zwiększenie atrakcyjności pracy w obszarze pomocy społecznej m.in. poprawa warunków pracy kadr pomocy społecznej, wzrost nakładów na finansowanie pomocy społecznej. 4.3.12 Rozwój infrastruktury społecznej poprzez budowę, rozbudowę, modernizację i remonty.
4.4 Rozwój oferty sportowej, rekreacyjnej i kulturalnej	4.4.1 Wspieranie i realizacja inicjatyw, mających na celu rozwój i upowszechnianie kultury. 4.4.2 Tworzenie zróżnicowanej i dostępnej oferty kulturalnej, organizowanie wydarzeń kulturalnych. 4.4.3 Wspieranie i realizacja przedsięwzięć w zakresie edukacji kulturowej (dziedzictwa kulturowego i tradycji regionu). 4.4.4 Inwestycje w poprawę infrastruktury ośrodków kultury. 4.4.5 Ochrona zabytków. 4.4.6 Wspieranie działań i inicjatyw samorządów, organizacji, instytucji itp. zmierzających do pozyskania środków na poprawę stanu obiektów zabytkowych znajdujących się na terenie powiatu. 4.4.7 Rozwój i upowszechnianie kultury fizycznej (m.in. poprzez sport, rekreację, rehabilitację, turystykę). 4.4.8 Rozbudowa bazy rekreacyjno-sportowej. 4.4.9 Organizacja imprez i wydarzeń sportowo-rekreacyjnych. 4.4.10 Promocja powiatu i jego walorów turystycznych.
4.5 Profilaktyka i ochrona zdrowia mieszkańców	4.5.1 Rozwój infrastruktury zdrowotnej poprzez budowę, rozbudowę, modernizację i remonty w tym systematyczne unowocześnianie aparatury medycznej i dostosowanie jej do aktualnych potrzeb i wymagań pacjentów. 4.5.2 Wspieranie działań, na rzecz zwiększenia nakładów finansowych na ochronę zdrowia. 4.5.3 Poprawa kondycji i efektywności działania szpitala powiatowego. 4.5.4 Stworzenie mechanizmów zabezpieczających odpowiedni stan kadr medycznych (ilościowy i jakościowy) w placówkach ochrony zdrowia (np. przez wprowadzenie programu stypendialnego dla studentów medycyny, współpracę z uczelniami wyższymi). 4.5.5 Poprawa dostępności do specjalistycznej opieki ambulatoryjnej. 4.5.6 Podnoszenie kwalifikacji pracowników w podmiotach leczniczych. 4.5.7 Dostosowanie systemu opieki zdrowotnej w powiecie do aktualnych trendów demograficznych w tym rozwój systemu opieki dla osób starszych. 4.5.8 Realizacja programów profilaktycznych i prowadzenie edukacji prozdrowotnej (we wszystkich grupach wiekowych) powiatu lidzbarskiego w zakresie ochrony zdrowia i zdrowego stylu życia. 4.5.9 Wspieranie współpracy partnerów publicznych i społecznych w przygotowaniu i realizacji programów edukacji zdrowotnej. 4.5.10 Wspieranie różnych form aktywności prozdrowotnych mieszkańców oraz promowanie i wspieranie zdrowego trybu życia.
4.6 Wzmacnianie bezpieczeństwa mieszkańców	4.6.1 Działania edukacyjne i informacyjne, związane z podniesieniem poziomu bezpieczeństwa obywateli. 4.6.2 Wspieranie służb odpowiedzialnych za bezpieczeństwo na terenie powiatu lidzbarskiego.

	4.6.3	Współpraca w zakresie działań prewencyjnych oraz działań w przypadku wystąpienia zagrożenia.
4.7 Wspieranie prowadzenia skutecznej polityki mieszkaniowej	4.7.1	Wsparcie w zakresie pozyskiwania terenów pod budownictwo mieszkaniowe.
	4.7.2	Promowanie i wspieranie inicjatyw budownictwa społecznego.
	4.7.3	Inicjowanie działań na rzecz tworzenia polityki mieszkaniowej w powiecie lidzbarskim.

CEL STRATEGICZNY V: Rozwój nowoczesnej przyjaznej obywatelowi administracji oraz sprawnego zarządzania

Na szeroko pojętą jakość życia mieszkańców składa się wiele czynników w tym dostęp do **wysokiej jakości usług administracyjnych**. Szereg czynników, które w ostatnim czasie zmieniają postrzeganie i sposób komunikacji mieszkańców z urzędami i innymi instytucjami, stanowi dużą szansę, ale i wyzwanie. Pożądane kierunki rozwoju to coraz sprawniejsza i profesjonalna obsługa wszystkich mieszkańców (również tych o specjalnych potrzebach), ciągłe podnoszenie kwalifikacji i kompetencji pracowników, **cyfryzacja usług** administracyjnych i skuteczna promocja samorządu powiatowego. Skuteczna i szybsza realizacja tych zadań możliwa będzie dzięki wprowadzanej informatyzacji oraz rozwojowi sieci szerokopasmowego Internetu dostępnego dla jak największego grona odbiorców indywidualnych i instytucjonalnych. Ponadto, w związku z postępującą cyfryzacją danych i usług publicznych, jednym z działań będzie wzmacnianie cyberbezpieczeństwa i edukacja mieszkańców w tym zakresie.

Sprawnie funkcjonujący powiat, to także dobra **współpraca z gminami** wchodzącymi w jego skład oraz powiatami sąsiadującymi. Wzajemne wsparcie udzielane przez poszczególne jednostki samorządu terytorialnego pozwoli na skuteczniejsze działania skierowane na rozwój infrastruktury, co bezpośrednio przełoży się na poprawę standardu życia mieszkańców. Z kolei utworzenie spójnej oferty terenów inwestycyjnych ułatwi promocję i przyciąganie nowych inwestorów, a co za tym idzie, tworzenie nowych miejsc pracy. Ciągłego rozwoju wymaga wielodzielnicowa współpraca ze wszystkimi sektorami (administracyjnym, gospodarczym i społecznym) zarówno krajowymi, jak i zagranicznymi. Bardzo istotną dla rozwoju powiatu jest także współpraca z organizacjami pozarządowymi oraz zawierane i aktywnie wykorzystywane partnerstwa.

Współpraca z organizacjami pozarządowymi powinna być skierowana również na zaspokojenie zróżnicowanych potrzeb społeczności lokalnych. Odbywać się to będzie dzięki realizacji projektów przez organizacje pozarządowe w wyznaczonych obszarach współpracy. Systematyczne angażowanie organizacji pozarządowych w działalność pożytku publicznego wzmocni postawy obywatelskie mieszkańców oraz podniesie aktywność trzeciego sektora. Społeczność lokalna powiatu lidzbarskiego posiada bogate tradycje lokalne i regionalne. Powiat lidzbarski w ramach realizacji strategii będzie wspierał inicjatywy oddolne i aktywność społeczną w tych różnych sferach.

Ważnym elementem wpływającym na skuteczność i konkurencyjność samorządu jest **promocja** lokalnych produktów atrakcji turystycznych i kulturalnych oraz walorów krajobrazowych. Istotne znaczenie dla rozwoju powiatu lidzbarskiego ma również promocja gospodarcza. Działania w tej sferze mają wpływ na kształtowanie pozytywnego wizerunku obszaru oraz wzmacniają szanse na jego trwały rozwój. Duży nacisk w działaniach promocyjnych powinien zostać położony także na podkreślenie potencjału obszaru w zakresie funkcji uzdrowiskowych. Jednocześnie promować należy lokalne produkty ekologiczne i tradycyjne.

Bezpieczeństwo mieszkańców ma charakter wielowymiarowy, dlatego też realizacja niniejszego priorytetu wymaga podejmowania wielokierunkowych działań. Zapewnienie mieszkańcom poczucia bezpieczeństwa w pierwszej kolejności wymaga rozbudowy systemu monitoringu zagrożeń, sprawnego obiegu informacji o wykrytym zagrożeniu, a co najważniejsze szybkiego i skutecznego przekazywania mieszkańcom oraz osobom czasowo przebywającym na terenie powiatu lidzbarskiego informacji o zagrożeniu i sposobie zachowania się. Niezbędna jest przy tym współpraca pomiędzy podmiotami zarządzania kryzysowego a powiatowymi służbami, inspekcjami i strażami. Konieczne jest także **wsparcie służb** bezpośrednio monitorujących różne zagrożenia, tj. w szczególności straży pożarnej. Inwestycje powinny być ukierunkowane zarówno na prewencję zagrożeń, jak i skuteczne działanie w przypadku ich wystąpienia. Ważne będzie doposażenie w sprzęt jednostek ratowniczych oraz budowa/ rozbudowa/ modernizacja obiektów.

Przykładowe przedsięwzięcia realizowane w ramach Celu V:

- Przebudowa i modernizacja obiektów i instalacji Komendy Powiatowej Państwowej Straży Pożarnej z siedzibą Jednostki Ratowniczo-Gaśniczej PSP w Lidzbarku Warmińskim wraz z dociepleniem,
- Poprawa realizacji zadań ratowniczych i ochrony ludności na terenie powiatu lidzbarskiego poprzez zakup nowych samochodów ratowniczo-gaśniczych i specjalnych oraz sprzętu ratowniczego dla Komendy Powiatowej Państwowej Straży Pożarnej w Lidzbarku Warmińskim
- Podtrzymywanie dotychczasowej współpracy oraz nawiązywanie nowych partnerstw z samorządami z kraju i zagranicy,
- Budowa siedziby Komendy Powiatowej Policji w Lidzbarku Warmińskim

CEL STRATEGICZNY V: Rozwój nowoczesnej przyjaznej obywatelowi administracji oraz sprawnego zarządzania		
CEL OPERACYJNY	KIERUNKI DZIAŁAŃ	
5.1 Rozwój zintegrowanego systemu informatycznego do obsługi klientów	5.1.1	Podnoszenie jakości i dostępności e-usług dla mieszkańców oraz partnerów społeczno-gospodarczych i instytucjonalnych powiatu.
	5.1.2	Wzrost kompetencji cyfrowych mieszkańców.
	5.1.3	Poprawa poziomu cyberbezpieczeństwa, szczególnie w zakresie danych publicznych.
5.2 Podnoszenie poziomu funkcjonowania jednostek organizacyjnych Powiatu Lidzbarskiego	5.2.1	Działania na rzecz podnoszenia jakości funkcjonowania jednostek organizacyjnych.
	5.2.2	Wspieranie wzrostu kompetencji kadr jednostek organizacyjnych powiatu lidzbarskiego.
	5.2.3	Skuteczne pozyskiwanie zewnętrznych źródeł finansowania zadań powiatu lidzbarskiego.
	5.2.4	Skuteczna polityka informacyjna powiatu lidzbarskiego.
5.3 Rozwój społeczeństwa obywatelskiego	5.3.1	Udział społeczności lokalnej w tworzeniu prawa lokalnego i podejmowaniu decyzji w ramach partycypacji społecznej.
	5.3.2	Wzmacnianie współpracy z organizacjami pozarządowymi.
	5.3.3	Rozwój edukacji prawnej i obywatelskiej w środowiskach lokalnych powiatu lidzbarskiego.
5.4 Promocja Powiatu Lidzbarskiego oraz wzmacnianie współpracy ponadlokalnej i międzynarodowej	5.4.1	Promocja lokalnych produktów, atrakcji turystycznych i kulturalnych oraz walorów krajobrazowych i środowiskowych powiatu lidzbarskiego.
	5.4.2	Budowa silnego i pozytywnego wizerunku powiatu lidzbarskiego.
	5.4.3	Wspieranie organizacji imprez kulturalnych, sportowych i gospodarczych o zasięgu lokalnym i ponadlokalnym na terenie powiatu.
	5.4.1	Aktualizowanie i opracowywanie biuletynów informacyjno-promocyjnych, stworzenie i aktualizowanie informacji m.in. na temat bazy noclegowej, gastronomicznej i kulturalnej powiatu (m.in. wspólny kalendarz imprez).
	5.4.2	Rozwój współpracy powiatu na szczeblu lokalnym, ponadlokalnym oraz międzynarodowym.
	5.4.3	Budowa partnerstw z podmiotami publicznymi i prywatnymi.
	5.4.4	Współpraca z organizacjami pozarządowymi w zakresie realizacji zadań publicznych.
	5.4.5	Współpraca z gminami powiatu na rzecz spójności przestrzeni na obszarze powiatu.
5.5 Podnoszenie stanu bezpieczeństwa publicznego	5.5.1	Rozwój systemu monitoringu zagrożeń. Wzmacnianie roli zarządzania kryzysowego w powiecie lidzbarskim.
	5.5.2	Promowanie działań i upowszechnianie właściwych zachowań w sytuacjach stwarzających zagrożenie.
	5.5.3	Wsparcie przy rozbudowie i modernizacji infrastruktury służb ratowniczych służącej bezpieczeństwu publicznemu mieszkańców powiatu.
	5.5.4	Wsparcie jednostek odpowiedzialnych za bezpieczeństwo na terenie powiatu (w tym doposażenie jednostek w nowoczesny sprzęt).
	5.5.5	Edukacja oraz profilaktyka w zakresie zagrożenia bezpieczeństwa związanego m.in. cyberprzestępczością, bezpieczeństwem na drogach, uzależnieniami wśród mieszkańców Powiatu Lidzbarskiego.
	5.5.6	Współpraca między służbami i inspekcjami w celu zapewnienia bezpieczeństwa mieszkańców.
	5.5.7	Wsparcie przy podwyższaniu standardu funkcjonowania służb ratowniczych poprzez doskonalenie kwalifikacji zawodowych pracowników.

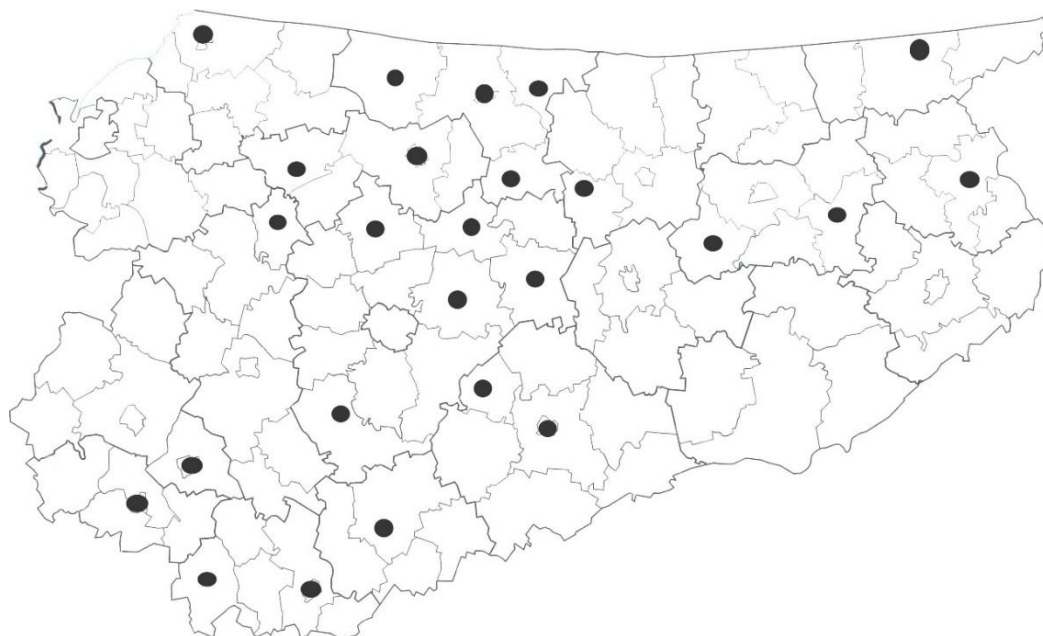
4.3 WYMIAR PRZESTRZENNY REALIZACJI STRATEGII

Najważniejszym dokumentem na poziomie regionalnym przedstawiającym wizję rozwoju województwa jest „Warmińsko-Mazurskie 2030 Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego” przyjęta uchwałą nr XIV/243/20 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 18.02.2020 r. Celem głównym Strategii województwa jest: spójność ekonomiczna, społeczna i przestrzenna Warmii i Mazur z regionami Europy. W Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego Warmińsko-Mazurskie 2030 zidentyfikowano obszary strategicznej interwencji (OSI), w których występują problemy będące barierą rozwoju regionu. OSI zostały zidentyfikowane zgodnie z celami zapisanymi w Krajowej strategii rozwoju regionalnego 2030 (KSRR). Celem wyznaczenia OSI i obszarów problemowych było umożliwienie koordynacji działań strategicznych wpisujących się w politykę rozwoju i planowania przestrzennego regionu i ułatwienie przyporządkowania właściwych narzędzi interwencji publicznej, co warunkuje większą skuteczność i efektywność podejmowanych działań.

Zgodnie ze strategią województwa obszary powiatu lidzbarskiego wskazane zostały w trzech obszarach strategicznej interwencji:

OSI Miasta CITTASLOW - w porównaniu z innymi OSI charakteryzuje jeden z większych ubytków ludności oraz spótek z udziałem zagranicznym, a także niewielki wzrost zamożności. Wzrost liczby osób prowadzących działalność gospodarczą na 1000 mieszkańców jest najniższy wśród wszystkich wyodrębnionych obszarów. Jednocześnie odnotować należy znaczący wzrost liczby miejsc pracy na 1000 mieszkańców oraz wzrost liczby organizacji społecznych na 1000 mieszkańców.³⁶ Obszary powiatu lidzbarskiego wskazane w OSI Miasta Cittaslow - miasta Orneta i Lidzbark Warmiński.

Rysunek 2 OSI Miasta CITTASLOW

Źródło: Opracowanie własne na podstawie „Warmińsko-Mazurskie 2030 Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego”

³⁶ Warmińsko-Mazurskie 2030 Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego

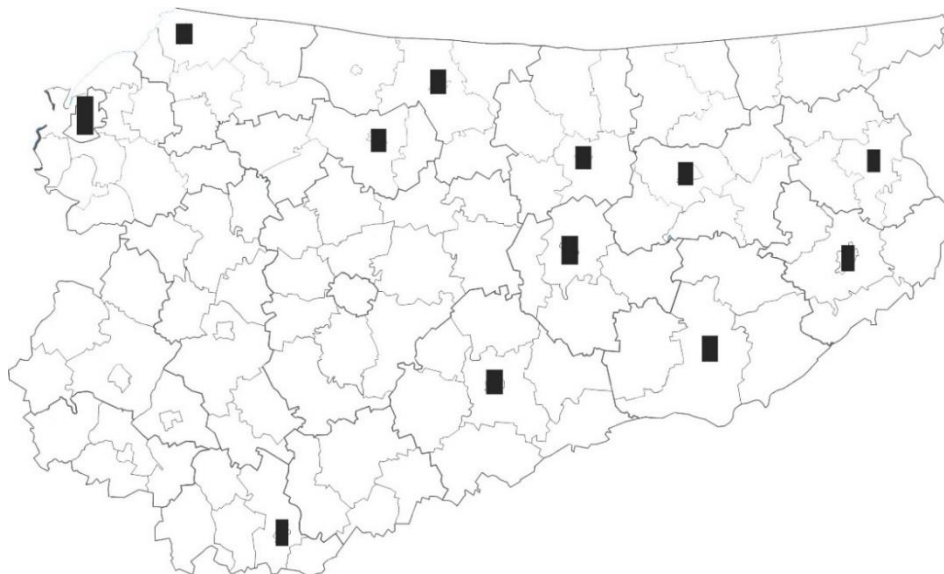
Tabela 2 Cele strategiczne określone w Strategii Województwa Warmińsko-Mazurskiego Warmińsko-Mazurskie 2030 a OSI Miasta CITTASLOW

Cel strategiczny	Oczekiwane efekty interwencji	Oczekiwana zmiana przestrzenna
Kompetencje przyszłości	Rozwinięte relacje edukacja – rynek pracy Rozwinięte kompetencje kluczowe i programy podnoszące kwalifikacje mieszkańców Rozwinięta e-administracja Rozwinięte nowoczesne usługi w obszarze „srebrnej ekonomii”	Rozwinięte funkcje miast – ośrodków lokalnych (edukacyjne i usługi społeczne)
Inteligentna produktywność	Dobrze przygotowana oferta inwestycyjna Rozwinięta przedsiębiorczość kreatywnie wykorzystująca dziedzictwo gospodarcze wielokulturowej społeczności regionu	Rozwinięte funkcje miast – ośrodków lokalnych (warunki dla prowadzenia biznesu)
Kreatywna aktywność	Korzystne warunki dla włączenia społecznego	Rozwinięte funkcje miast – ośrodków lokalnych (kultura, opieka medyczna)
Mocne fundamenty	Silny kapitał społeczny wspierany licznymi projektami współpracy Wysoki udział OZE w bilansie energetycznym miasteczek Wysoka jakość środowiska przyrodniczego	Dobrze rozwinięte połączenia komunikacyjna miast i ich najbliższego otoczenia

Źródło: Warmińsko-Mazurskie 2030 Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego

OSI Miasta tracące funkcje społeczno-gospodarcze - to obszar podlegający silnej depopulacji i jednocześnie wyraźnemu wzrostowi zamożności miast. Obszar ten odnotowuje jeden z najniższych wzrostów liczby osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 1000 mieszkańców i niewielki wzrost liczby miejsc pracy i liczby organizacji społecznych na 1000 mieszkańców.³⁷ Gminie miejskiej Lidzbark Warmiński, tak jak innym 121 miastom w Polsce, grozi marginalizacja i zjawiska kryzysowe wynikające z mocno niekorzystnej sytuacji społeczno-gospodarczej.³⁸ Obszary powiatu lidzbarskiego wskazane w OSI Miasta tracące funkcje społeczno-gospodarcze - miasto Lidzbark Warmiński.

Rysunek 3 OSI Miasta tracące funkcje społeczno-gospodarcze

³⁷ Warmińsko-Mazurskie 2030. Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego³⁸ Warmińsko-Mazurskie 2030. Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie „Warmińsko-Mazurskie 2030 Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego”

Tabela 3 Cele strategiczne OSI Miasta tracące funkcje społeczno-gospodarcze – perspektywa 2030

Cel strategiczny	Oczekiwane efekty interwencji	Oczekiwana zmiana przestrzenna
Kompetencje przyszłości	Dobre relacje edukacja – biznes, Profesjonalne zarządzanie w urzędach miejskich, Usługi publiczne na wysokim poziomie, Rozwinięta e-administracja.	Rozwinięte relacje funkcjonalne między miastami a ich najbliższym otoczeniem (edukacja, rynek pracy).
Inteligentna produktywność	Silne włączenie w inteligentne specjalizacje regionu, Wzmocniona przedsiębiorczość, Status uzdrowiska (Lidzbark Warmiński).	Rozwinięte relacje funkcjonalne między miastami a ich najbliższym otoczeniem (współpraca w zakresie ofert inwestycyjnych, tworzenia przestrzeni dla start-upów i innych małych firm).
Kreatywna aktywność	Zakończone sukcesem procesy rewitalizacyjne Dobre warunki do aktywności mieszkańców w każdym wieku.	Rozwinięte relacje funkcjonalne między miastami a ich najbliższym otoczeniem (kultura, przestrzeń aktywnego wypoczynku, opieka zdrowotna).
Mocne fundamenty	Wysoki kapitał społeczny budowany w oparciu o projekty współpracy włączające różne grupy mieszkańców, Wysoka jakość życia, Dogodne połączenia komunikacyjne ośrodkiem Regionalnym, Wysokie wykorzystanie OZE i czyste środowisko.	Rozwinięte połączenia komunikacyjne z Olsztynem

Źródło: Warmińsko-Mazurskie 2030. Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego

Celem polityki regionalnej w odniesieniu do miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze jest odbudowa bazy gospodarczej tych miast oraz wzmocnienie ich roli jako centrów aktywności społecznej i gospodarczej. Będzie to możliwe dzięki rozwojowi przedsiębiorczości oraz inwestycjom generującym lokalnie atrakcyjne miejsca pracy. W rezultacie wzrosną lokalne dochody z działalności gospodarczej, wartość i konkurencyjność lokalnych firm oraz rozpoznawalność marek lokalnych produktów. Istotną również będzie poprawa jakości życia i wyrównywanie szans edukacyjnych mieszkańców.

Zgodnie z „Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2030” działania wobec miast średnich tracących funkcje społeczno – gospodarcze będą dostosowane do ich wielkości, struktury administracyjnej, pełnionych przez nie funkcji oraz tego, w jakim aspekcie je tracą.

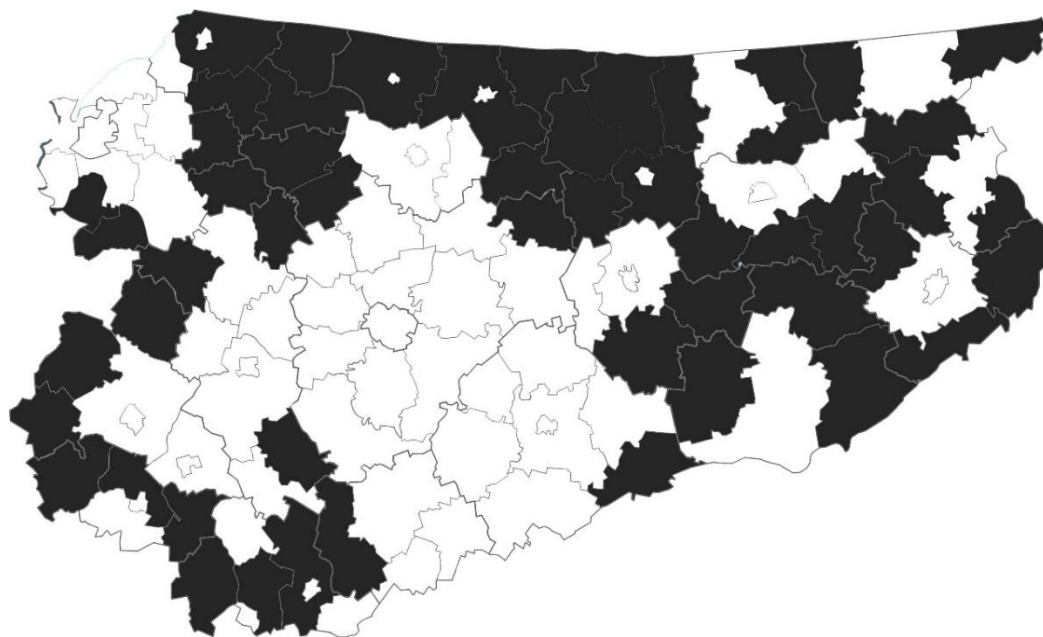
OSI Obszary marginalizacji - jest najsilniej wyludniającym się OSI wśród wyróżnionych obszarów.

Charakteryzuje go ponadto powolny wzrost zamożności gmin i znaczący wzrost przedsiębiorczości przy niewielkim wzroście liczby pracujących oraz liczby organizacji społecznych na 1000 mieszkańców. W gminach podlegających marginalizacji udział środków europejskich w stosunku do dochodów własnych jest zdecydowanie najwyższy, a wartość tych środków w przeliczeniu na jednego mieszkańca daje obszarowi drugie miejsce w województwie.³⁹

Obszary powiatu lidzbarskiego wskazane w OSI Obszary marginalizacji - **gminy Orneta i Lubomino.**

³⁹ Warmińsko-Mazurskie 2030. Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego

Rysunek 4 OSI Obszary marginalizacji – perspektywa 2030

Źródło: Warmińsko-Mazurskie 2030 Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego

Tabela 4 Cele strategiczne Osi Obszary marginalizacji

Cel strategiczny	Oczekiwane efekty interwencji	Oczekiwana zmiana przestrzenna
Kompetencje przyszłości	Dobra dostępność do usług publicznych o wysokiej jakości Odnowione funkcje obszarów zdegradowanych Rozwinięta e-administracja	Sieć centrów rozwoju lokalnego
Inteligentna produktywność	Włączenie w inteligentne specjalizacje regionu Przedsiębiorcze dzieci i młodzież Rozwinięta ekonomia społeczna Status uzdrowiska (gmina wiejska Górowo Iławeckie)	Rozwinięte relacje funkcjonalne między miastami a ich najbliższym otoczeniem (współpraca w zakresie ofert inwestycyjnych, tworzenia przestrzeni dla start-upów i innych małych firm).
Kreatywna aktywność	Osoby starsze włączone w programy aktywności społecznej Aktywne i efektywne partnerstwa lokalne i ponadlokalne	Przygotowane tereny zgodne z polityką przestrzenną uwzględniającą suburbanizację
Mocne fundamenty	Uzupełnione braki w zakresie infrastruktury technicznej Satysfakcjonująca dostępność komunikacyjna Przełamana peryferyjność przygraniczna Wysokie wykorzystanie OZE i czyste środowisko Wysokiej jakości środowisko przyrodnicze	Powiązania funkcjonalne na linii najbliższe miasto – wieś Powiązania funkcjonalne na linii ośrodek powiatowy – wieś Atrakcyjne przestrzenie wypoczynku

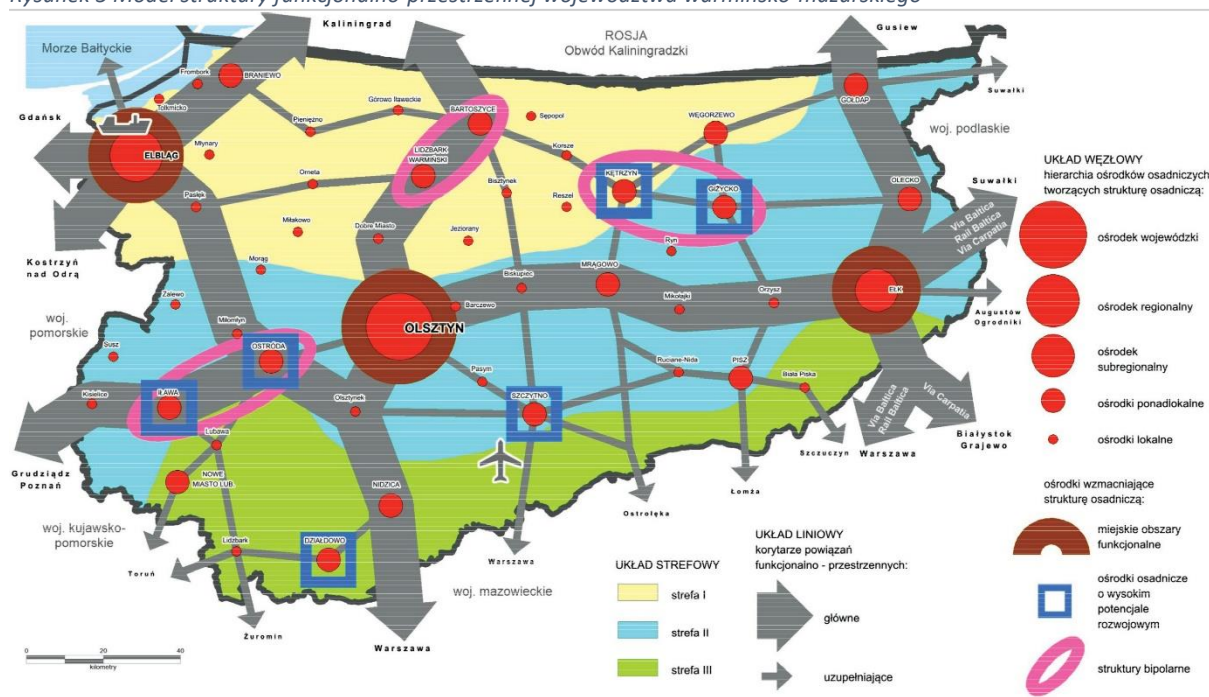
Źródło: Warmińsko-Mazurskie 2030. Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego

Dokumentem, który obok Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego Warmińsko-Mazurskie 2030 stanowi podstawę zintegrowanego systemu zarządzania województwem, łączącego instrumenty gospodarki przestrzennej z instrumentami rozwoju społeczno – gospodarczego jest Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Warmińsko-Mazurskiego, przyjęty uchwałą Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego nr XXXIX/832/18 z dnia 28.08.2018 r. (Dz. Urz. Woj Warm-Maz. z 2018 r. poz. 4173).

Województwo warmińsko-mazurskie rozwija się poprzez integrację funkcjonalną przestrzeni na poziomie wojewódzkim, krajowym i europejskim, przy wykorzystaniu potencjałów egzogenicznych i endogenicznych. Zrównoważony rozwój województwa kształtuje się wskutek racjonalnego wykorzystania zasobów regionu, uwzględniając ład przestrzenny w ujęciu regionalnym i lokalnym oraz zachowanie walorów środowiska i krajobrazu. Układ strefowy, tworzony przez trzy rozciągające się równoleżnikowo strefy, charakteryzujące się uwarunkowaniami fizyczno-geograficznymi oraz dominującym sposobem użytkowania terenów⁴⁰, determinuje rozwój struktury funkcjonalno-przestrzennej. Charakter stref i ich zróżnicowanie wewnętrzne, wpływa na rozwój wiodących funkcji poszczególnych stref. Układ strefowy obejmuje III strefy. Powiat lidzbarski znajduje się w Strefie I, obejmującej północną część województwa w pasie od Zalewu Wiślanego do Mazur Garbatych. Obszar wyróżnia znaczący udział powierzchni rolnych, w tym o wysokich wartościach dla produkcji rolniczej oraz nieznacznym udziałem kompleksów leśnych i wód powierzchniowych⁴¹. Gospodarka regionu rozwija się tu z wykorzystaniem potencjałów i zasobów gminy, przy ochronie i odtwarzaniu struktur przyrodniczo-kulturowych i krajobrazowych regionu oraz zrównoważonym korzystaniu z elementów środowiska.

Układ osadniczy województwa wzmacniają struktury bipolarne m.in: Lidzbark Warmiński - Bartoszyce, których współdziałanie i osiąganie wspólnych celów ma swoje odzwierciedlenie w rozwoju społeczno-gospodarczym całego regionu.

Rysunek 5 Model struktury funkcjonalno-przestrzennej województwa warmińsko-mazurskiego

Źródło: Plan zagospodarowania przestrzennego województwa warmińsko-mazurskiego

W Planie zagospodarowania przestrzennego województwa warmińsko-mazurskiego przedstawiono delimitację funkcjonalnych obszarów problemowych, które zawierają się w obszarach strategicznej interwencji. Zadania te przypisane zostały do określonego terytorium i wzajemnie zintegrowane.

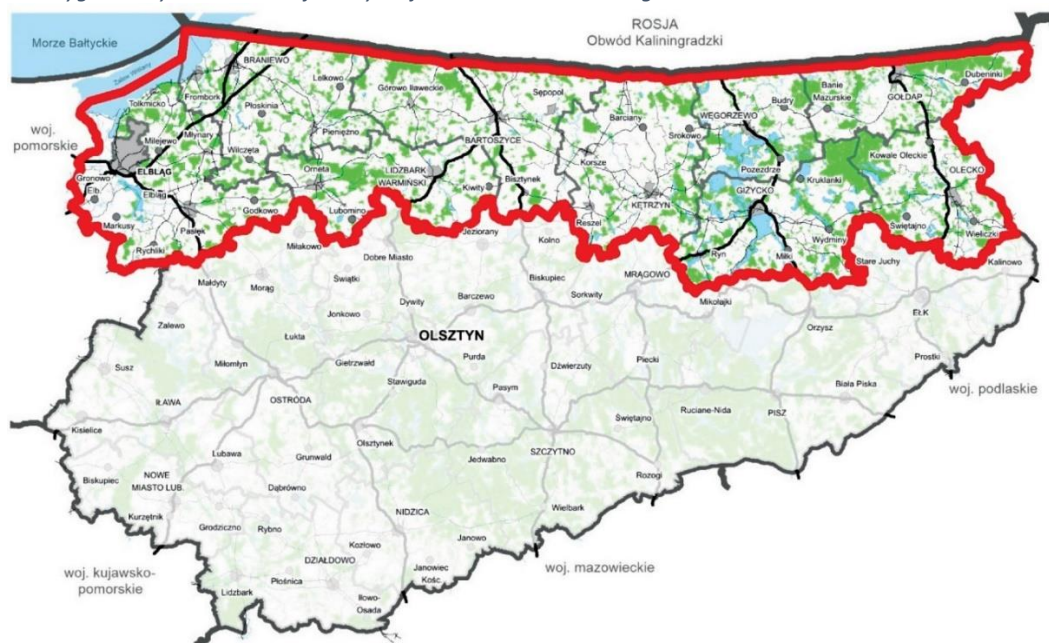
Powiat lidzbarski należy do Przygranicznego Obszaru Funkcjonalnego. Głównym przeznaczeniem tego obszaru jest funkcja gospodarcza (rolnicza i turystyczna). Wyróżnikami obszaru są: znaczne wewnętrzne zróżnicowanie pod względem przyrodniczym, gospodarczym, infrastruktury komunikacyjnej, zagospodarowania terenu. Powiat lidzbarski znajduje się w strefie określonej jako obszary rolnicze, charakteryzujące się wysokim udziałem gruntów rolnych oraz występowaniem gleb o wysokiej przydatności rolniczej; obszar w dużej mierze cechuje się słabym rozwojem społeczno-gospodarczym oraz wysokim wskaźnikiem bezrobocia i niską aktywnością gospodarczą⁴².

⁴⁰ Plan zagospodarowania przestrzennego województwa warmińsko-mazurskiego (2018 r.)

⁴¹ Plan zagospodarowania przestrzennego województwa warmińsko-mazurskiego (2018 r.).

⁴² Plan zagospodarowania przestrzennego województwa warmińsko-mazurskiego (2018 r.).

Rysunek 6 Przygraniczny Obszar Funkcjonalny woj. warmińsko-mazurskiego

Źródło: Plan zagospodarowania przestrzennego województwa warmińsko-mazurskiego (2018 r.)

Zidentyfikowane, na podstawie zapisów Planu zagospodarowania przestrzennego województwa warmińsko-mazurskiego potencjały powiatu lidzbarskiego:

- zasoby i walory przyrodnicze, krajobrazowe i kulturowe (wysoka jeziorność i lesistość, duży udział obszarów przyrodniczych prawnie chronionych),
- korzystne warunki do rozwoju rolnictwa ekologicznego,
- współpraca miast i regionów w ramach istniejących stowarzyszeń i inicjatyw, m.in. Międzynarodowa Sieć Miast Cittaslow,
- sieć dróg doprowadzających do przejść granicznych,
- trasa rowerowa Green Velo o znaczeniu ponadregionalnym,
- kształtowanie i rozwój funkcji uzdrowiskowej
- warunki sprzyjające prowadzeniu działalności gospodarczej w ramach inteligentnych specjalizacji województwa.

Zidentyfikowane problemy i zagrożenia dla rozwoju powiatu lidzbarskiego

- peryferyjne położenie na tle województwa, kraju i Europy,
- peryferyzacja społeczno-gospodarcza,
- niska konkurencyjność regionu w skali Polski i Unii Europejskiej (z wyjątkiem walorów turystycznych),
- słaba dostępność komunikacyjna wewnątrz obszaru oraz względem pozostałej części województwa i kraju, w szczególności w północnym i północno-wschodnim pasie obszaru,
- kumulacja problemów społeczno-ekonomicznych; blisko 60% gmin Przygranicznego OF to obszary zagrożone trwałą marginalizacją, na których występuje kumulacja problemów społecznych, ekonomicznych bądź społeczno-ekonomicznych,
- niekorzystna sytuacja społeczno-demograficzna i gospodarcza (depopulacja, defeminizacja, niekorzystna prognoza demograficzna, wysoki wskaźnik bezrobocia, nieznaczna rola przemysłu, tereny popegeerowskie, handel przygraniczny – „szara strefa”) obszar zagrożony trwałą marginalizacją, na którym występuje kumulacja problemów społecznych, ekonomicznych bądź społeczno-ekonomicznych,
- ograniczony dostęp do usług, w tym także podstawowych – szczególnie bezpośrednio przy granicy z obwodem kaliningradzkim i w północno-wschodniej części obszaru,
- presja urbanizacyjna na tereny o wysokich walorach przyrodniczych,
- nie w pełni wykorzystywany potencjał produkcji rolnej w stosunku do istniejących możliwości,
- słabszy dostęp do infrastruktury technicznej w stosunku do pozostałej części województwa oraz kraju

(wodociągowej, kanalizacji sanitarnej, gazowej i elektroenergetycznej).⁴³

Na terenie powiatu lidzbarskiego wskazano następujące projekty o znaczeniu ponadlokalnym:

1. Inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym z zakresu infrastruktury komunikacyjnej:
 - a) Rewitalizacja linii kolejowej nr 221 Gutkowo – Braniewo (inwestycja na terenie gminy Orneta i Lubomino)
2. Inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym z zakresu infrastruktury technicznej
 - a) Modernizacja linii 110 kV Orneta – Dobrze Miasto (inwestycja na terenie gminy Orneta i Lubomino)
 - b) Modernizacja linii 110 kV Olsztyn Mątki – Lidzbark Warmiński (inwestycja na terenie gminy Lidzbark Warmiński),
 - c) Modernizacja linii 110 kV Lidzbark Warmiński – Górowo Iławeckie (inwestycja na terenie gminy Lidzbark Warmiński)
3. Inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym z zakresu infrastruktury wodociągowa, sanitarna i deszczowa
 - a) Budowa i modernizacja sieci kanalizacji sanitarnej Orneta (inwestycja na terenie gminy Orneta),
 - b) Budowa sieci kanalizacji sanitarnej Lidzbark Warmiński (inwestycja na terenie miasta Lidzbark Warmiński),
4. Inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym z zakresu ochrony środowiska i gospodarki wodnej
 - a) Kompleksowa rewitalizacja społeczna, fizyczna, gospodarcza i środowiskowa miast województwa objętych siecią Cittaslow (inwestycja na terenie gminy Orneta i miasta Lidzbark Warmiński),
 - b) Kształtowanie przekroju podłużnego i poprzecznego oraz układu poziomego koryta rzeki Struga Lubomińska w km 8+665 18+059, (inwestycja na terenie gminy Lubomino),
 - c) Budowa instalacji do przetwarzania odpadów zielonych i innych bioodpadów, kompostowni odpadów ulegających biodegradacji (inwestycja na terenie gminy Kiwity, m. Kobiela)
5. Inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym z zakresu Gospodarka odpadami
 - a) Budowa i rozbudowa Punktów Zbierania Odpadów Komunalnych (PSZOK) (inwestycja na terenie gminy Orneta)
6. Inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym z zakresu infrastruktury społecznej
 - a) Kompleksowa rewitalizacja społeczna, fizyczna, gospodarcza i środowiskowa miast województwa objętych siecią Cittaslow (inwestycja na terenie gminy Orneta i miasta Lidzbark Warmiński)
 - b) Konserwacja i restauracja XI-wiecznego zamku w Lidzbarku Warmińskim – perły architektury gotyckiej w Polsce – III etap (WM) Kompleksowa rewitalizacja obszarów o wysokim nasileniu niekorzystnych zjawisk społecznych i gospodarczych (inwestycja na terenie miasta Lidzbark Warmiński)
7. Inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym z zakresu Infrastruktura gazowa
 - a) Budowa gazociągów wysokiego ciśnienia: - relacji Wawrzyny – Redy (inwestycja na terenie gminy Lidzbark Warmiński).⁴⁴

Miasto Lidzbark Warmiński należy do ośrodków ponadlokalnych II rzędu - miast powiatowych - ośrodków wielofunkcyjnych, zapewniających dostęp do usług publicznych ponadlokalnych i lokalnych, o znaczącym udziale procesów rozwojowych. Pod względem gospodarczym należy do ośrodków, o znaczeniu lokalnym I stopnia tj. miasta wyróżniające się nasyceniem podmiotami gospodarczymi, położone przy głównych ciągach komunikacyjnych (na terenie większości z nich funkcjonuje SSE). Ponadto miasto Lidzbark Warmiński stanowi istotny punkt przesiadkowy o znaczeniu regionalnym oraz pełni funkcję ośrodka obsługi ruchu turystycznego o znaczeniu regionalnym.

Miasto Orneta należy do ośrodków lokalnych II stopnia, uzupełniających sieć osadniczą w województwie - ośrodków wielofunkcyjnych, zapewniających dostęp do usług publicznych podstawowych. Pod względem gospodarczym należy do ośrodków o znaczeniu lokalnym II stopnia.

⁴³ Plan zagospodarowania przestrzennego województwa warmińsko-mazurskiego (2018 r.)

⁴⁴ Plan zagospodarowania przestrzennego województwa warmińsko-mazurskiego (2018 r.)

Miasta Lidzbark Warmiński i Orneta, w celu zwiększenia swojej atrakcyjności i możliwości rozwojowych, podejmują współpracę partnerską, zrzeszają się, rozwijają powiązania funkcjonalno-przestrzenne. Do najważniejszych partnerstw w których uczestniczą oba miasta można zaliczyć udział w Krajowej Sieci Miast Cittaslow (w ramach Międzynarodowej Sieci Miast Cittaslow). Jej celem jest polepszanie jakości życia mieszkańców, przybliżanie kultury dobrego i zdrowego stylu życia przy jednoczesnym poszanowaniu lokalnej tradycji i wartości kulturowych, z uwzględnieniem atrakcyjności zamieszkania.

Województwo warmińsko-mazurskie cechuje się znacznym wewnętrznym zróżnicowaniem potencjalnej atrakcyjności inwestycyjnej (stanowiącej wynik istniejących warunków do prowadzenia działalności gospodarczej). Do obszarów o najwyższej atrakcyjności inwestycyjnej zaliczono miasto Lidzbark Warmiński.

Zasoby i walory środowiska przyrodniczego i kulturowego oraz istniejąca infrastruktura turystyczna na obszarze województwa predestynują region do rozwoju poszczególnych form turystyki. Do kluczowych należą:

- Turystyka poznawcza, w tym z wykorzystaniem szlaków i tras turystycznych oraz miejsc i obiektów będących przedmiotem różnych zainteresowań turystów. Realizowana na obszarze całego województwa ze szczególnym uwzględnieniem miast (ośrodki obsługi ruchu turystycznego) oraz wydarzeń artystycznych, kulturalnych, sportowych, w tym m.in. w mieście Lidzbark warmiński;
- Turystyka zdrowotna – uzdrowiskowa Lidzbark Warmiński oraz w oparciu o ofertę spa&wellnes w hotelach i pensjonatach o podwyższonym standardzie w miejscowościach m.in.: Lidzbarku Warmińskim. Miasta o funkcji uzdrowiskowej: Gołdap, Frombork, Lidzbark Warmiński i Miłomłyn są predestynowane do utworzenia sieci miast uzdrowiskowych i nawiązania wzajemnej współpracy;
- Turystyka religijna – pielgrzymkowa, realizowana w obiektach kultu religijnego, m.in. w miejscowości Chwałęcín (gm. Orneta) i Krosno (gm. Orneta).

Lidzbark Warmiński należy do grupy miast średnich. Jednym z najważniejszych problemów miast średnich jest utrata funkcji społeczno-gospodarczych. Charakteryzuje je marginalizacja i stagnacja spowodowana utratą konkurencyjności i możliwości rozwoju. Miasta nie stymulują korzystnych przemian na sąsiednie obszary wiejskie i nie spełniają swej roli w procesie rozwoju. Brak warunków lub niedogodne i niewystarczające warunki do rozwoju przedsiębiorczości, niewystarczające wyposażenie w infrastrukturę techniczną i społeczną, kiepska jakość życia związana z niską dostępnością do usług, niska aktywność zawodowa mieszkańców i wyludnianie miast generują osłabienie i utratę roli miast w procesie rozwoju.⁴⁵

Problemy społeczno-gospodarcze (m.in.: zagrożenie marginalizacją, ograniczony dostęp do usług, trudności na rynku pracy, brak kompleksowo uzbrojonych terenów inwestycyjnych, brak możliwości rozwoju nowych terenów pod inwestycje lub budownictwo mieszkaniowe, sytuacja finansowa gminy) kumulują się również w małych miastach tj., liczących poniżej 15 tys. mieszkańców, powiązanych funkcjonalnie z obszarami wiejskimi położonymi w północnej i wschodniej części województwa.⁴⁶

4.4 Struktura funkcjonalno-przestrzenna powiatu lidzbarskiego – rekomendacje dla polityki przestrzennej

Organy administracji rządowej i jednostki samorządu terytorialnego są zobowiązane do odpowiedniego kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej (m. in. ustalania przeznaczenia terenu, określania potencjalnego sposobu zagospodarowania i korzystania z terenu). Art. 3 ust. 2 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. 2023 poz. 977 z dnia 07.07.2023 r. ze zm.) w odniesieniu do powiatu definiuje te obowiązki w następujący sposób:

- „Prowadzenie, w granicach swojej właściwości rzeczowej, analiz i studiów z zakresu zagospodarowania przestrzennego, odnoszących się do obszaru powiatu i zagadnień jego rozwoju, należy do zadań samorządu powiatu”.

⁴⁵ Plan zagospodarowania przestrzennego województwa warmińsko-mazurskiego (2018 r.)

⁴⁶ Plan zagospodarowania przestrzennego województwa warmińsko-mazurskiego (2018 r.)

Obecnie obowiązująca ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym nie przewiduje istotnych kompetencji dla powiatu, który w systemie planowania przestrzennego odgrywa wyłącznie rolę subregionalną. Jak już wspomniano powyżej do zadań samorządu powiatu w zakresie planowania przestrzennego należy prowadzenie analiz i studiów odnoszących się do jego obszaru. Opracowania te nie stanowią jednak powszechnie obowiązujących aktów prawa miejscowego. Ich rola sprowadza się jedynie do funkcji informacyjnych oraz interpretujących ustalenia zawarte w aktach planistycznych szczebla regionalnego i centralnego w odniesieniu do terenu powiatu.

W związku z brakiem dokumentów planistycznych na szczeblu powiatu, które umożliwiałyby jego władzom przede wszystkim ustalenie rozmieszczenia inwestycji celu publicznego o znaczeniu powiatowym, uczestnictwo powiatu w systemie planowania przestrzennego sprowadza się do opiniowania i uzgadniania w zakresie zadań samorządowych aktów planistycznych na szczeblach województw i gmin. Inwestycje szczebla powiatowego, zgodnie z art. 39 ust. 3 wspomnianej ustawy zamieszczane są w planie zagospodarowania przestrzennego województwa, a w związku z art. 15 ust. 3 mogą być określone w zależności od potrzeb w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego.

Podstawą obecnie funkcjonującego systemu planowania przestrzennego są gminy, które prowadzą politykę przestrzenną na podstawie dwóch rodzajów dokumentów: studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego (dokument nadrzędny) oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego (mpzp).

Zgodnie z art. 3 ust. 1 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym „Kształtowanie i prowadzenie polityki przestrzennej na terenie gminy, w tym uchwalanie gminnych aktów planowania przestrzennego, z wyjątkiem morskich wód wewnętrznych, morza terytorialnego i wyłącznej strefy ekonomicznej oraz terenów zamkniętych ustalonych przez organ inny niż minister właściwy do spraw transportu, należy do zadań własnych gminy.”

Gminne rozwiązania planistyczne mają moc obowiązującą i wiążącą wszystkich właścicieli gruntów. Każda z gmin powiatu lidzbarskiego posiada studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego. Różny jest jednak stopień objęcia terenów tych gmin miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego.⁴⁷ Należy zatem podejmować działania w kierunku objęcia jak największych powierzchni terenu ustaleniami mpzp.

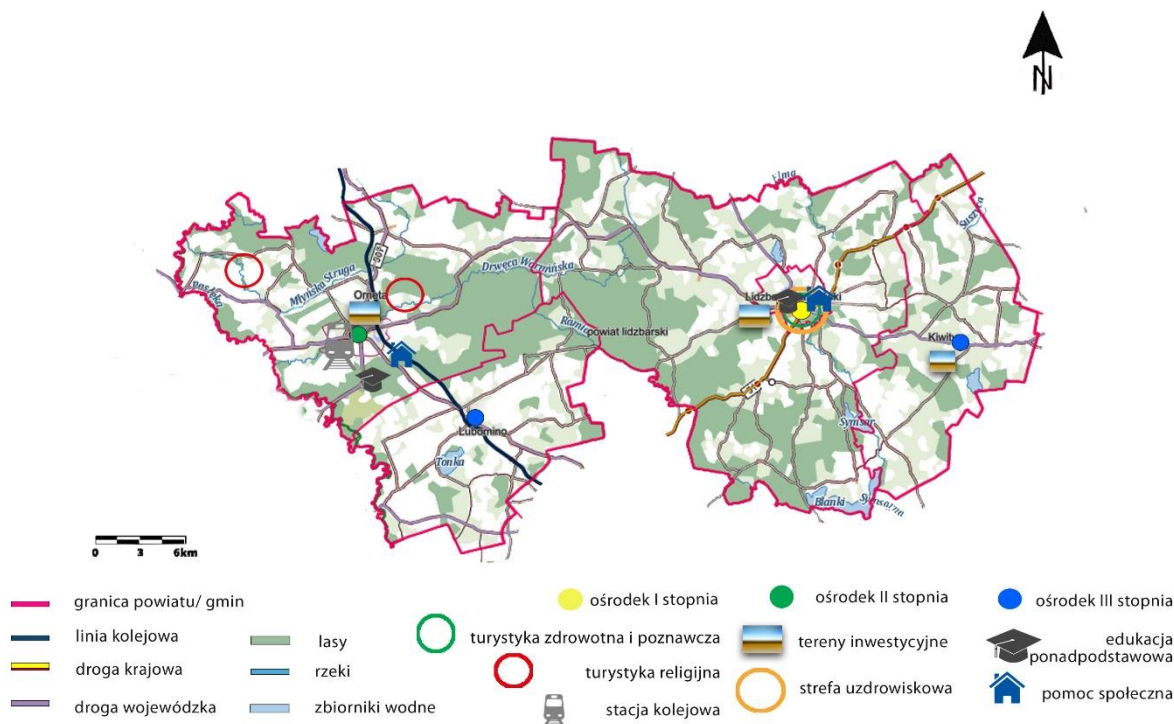
Kształtowanie polityki przestrzennej w gminach powinno odbywać się w oparciu o następujące zasady:

- kreowania warunków zmierzających do poprawy jakości życia lokalnej społeczności (wszystkich mieszkańców),
- harmonijnego i skoordynowanego rozwoju struktur osadniczych przy uwzględnieniu cech i walorów środowiska przyrodniczego i kulturowego oraz tradycji regionu,
- stałego i konsekwentnego dążenia do kształtowania i poprawy ładu przestrzennego stanowiącego wartość ogólnospołeczną,
- ochrony takich obszarów jak tradycja i kultura,
- ochrony środowiska przyrodniczego i kulturowego przy założeniu racjonalnego ich wykorzystania dla potrzeb lokalnych i ponadlokalnych skorelowanego z procesem rozwoju społeczno – gospodarczego,
- bezpieczeństwa publicznego, ochrony zdrowia i życia ludzi, ochrony mienia,
- rozwoju i modernizacji infrastruktury technicznej przy uwzględnieniu integralności wewnętrznej gmin oraz powiązań ponadlokalnych, służących wzmocnieniu konkurencyjności i spójności regionu.

⁴⁷ Odsetek powierzchni objętej miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego w 2021 r. wyniósł 28,7% i był wyższy niż w województwie warmińsko-mazurskim (13,9%). W porównaniu do roku 2017, nastąpił niewielki wzrost powierzchni objętej planami (0,1 punktu procentowego). Największy udział powierzchni objętej planami zagospodarowania przestrzennego zanotowano w gminie Lubomino (99,6%) oraz w mieście Lidzbark Warmiński (70,8%). Najmniejszy udział powierzchni objętej planami zagospodarowania zanotowano w gminach wiejskich Kiwity (0,9%) i Lidzbark Warmiński (1,9%). W gminie Orneta wskaźnik ten wyniósł 40,3%.

Model struktury funkcjonalno-przestrzennej powiatu lidzbarskiego

Rysunek 7 Model struktury funkcjonalno-przestrzennej powiatu lidzbarskiego

Źródło: Opracowanie własne

4.5 Ramy finansowe i źródła finansowania Strategii

Cele określone w Strategii powiatu lidzbarskiego, wdrażane będą poprzez realizację inwestycyjnych oraz nieinwestycyjnych działań i projektów. Będą one realizowane w postaci pojedynczych projektów realizowanych przez powiat oraz poszczególne gminy, które składać się będą na wspólny efekt, jak i projektów wspólnych, czyli zadań ponadlokalnych.

Zaplanowane w Strategii kierunki działania, mogą być wspierane finansowo z wielu źródeł oraz poprzez różne mechanizmy finansowania. Poniżej wskazano najważniejsze z nich. Powiat lidzbarski będzie aktywnie dążyć do pozyskania środków niezbędnych do wdrożenia priorytetowych inwestycji i działań zapisanych w Strategii oraz poszukiwać wsparcia na inwestycje mogące stanowić tzw. dźwignie rozwoju.

Priorytety Strategii Powiatu Lidzbarskiego w latach 2023 - 2030 wpisują się w te zdefiniowane w dokumentach wyższego poziomu Unii Europejskiej. Tym samym, przewiduje się wykorzystanie środków z mechanizmów wspólnotowych, zwłaszcza do realizacji celów związanych z ochroną środowiska, energetyką, mobilnością, czy włączeniem społecznym.

Zasady finansowania Strategii:

- powiat lidzbarski będzie miał bezpośredni i decyzyjny wpływ na tę część środków, która będzie wydatkowana za pośrednictwem budżetu powiatu,
- podział środków pomiędzy poszczególnymi priorytetami będzie dokonywany corocznie na etapie planowania i uchwalania budżetu powiatu,
- wysokość współfinansowania poszczególnych celów będzie zależna od dostępności i absorpcji poszczególnych zewnętrznych źródeł finansowania.

Po zakończeniu realizacji dokumentu tj. po zakończeniu okresu jego obowiązywania zostanie przygotowany raport ewaluacyjny podsumowujący efekty jego realizacji. Planuje się, że raport zostanie sporządzony z wykorzystaniem struktur Starostwa Powiatowego w Lidzbarku Warmińskim. Na tym etapie nie planuje się ponoszenia kosztów dotyczących ewaluacji.

Ze względu na ogólne założenia dokumentu i długi okres obowiązywania nie jest możliwe oszacowanie środków finansowych niezbędnych do zrealizowania poszczególnych celów, a jedynie określenie orientacyjnych sposobów finansowania działań zawartych w Strategii.

Przesłanki przyczyniające się do określenia orientacyjnych sposobów finansowania działań zawartych w Strategii

- długi horyzont czasowy dokumentu;
- oczekiwana zmienność rynku, cen oraz brak możliwości przewidzenia sytuacji budżetowej w długiej perspektywie;
- szeroki zakres interwencji zaplanowany w ramach poszczególnych celów;
- brak wskazania konkretnych inwestycji projektów, dla których możliwe jest wskazanie wartości kosztorysowych;
- interwencja łącząca charakter inwestycyjny i nieinwestycyjny;
- brak możliwości przewidzenia wielkości środków zewnętrznych, które w okresie realizacji Strategii pozostaną do wykorzystania przez powiat lidzbarski.

Jednym z warunków realizacji celów zawartych w niniejszej Strategii jest pozyskanie i zabezpieczenie środków finansowych na realizację zaplanowanych kierunków działań i projektów. Najważniejsze zidentyfikowane źródła finansowania zawiera Tabela nr 5. Poza środkami własnymi powiatu ważnym źródłem finansowania będą różnego rodzaju środki zewnętrzne, w tym pochodzące z budżetu państwa i z zagranicznych mechanizmów finansowych.

Schemat 2 Źródła finansowania strategii

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 5 Źródła finansowania strategii

Pochodzenie środków	Opis i przykłady źródeł
Środki własne jednostek samorządu terytorialnego	– budżet powiatu – budżety gmin powiatu – środki pozyskane w ramach konkursów organizowanych przez województwo warmińsko-mazurskie
Środki krajowe	Programy realizowane z budżetu państwa i dedykowane fundusze, w tym m.in.: – Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg – Fundusz Rozwoju Przewozów Autobusowych – Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej – Wojewódzki Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, – Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych – fundusze poszczególnych ministerstw – rezerwy celowe budżetu państwa – Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększania Odporności 2021-2027 – Rządowy Funduszu Polski Ład (Program Inwestycji Strategicznych), – Program Mój Prąd, – Plan Strategiczny dla Wspólnej Polityki Rolnej 2023-2027 – Fundusz Pracy, – Fundusz Inicjatyw Obywatelskich – Partnerska Inicjatywa Miast, – Fundusz Rozwoju Kultury Fizycznej, – Program Mosty dla Regionów, – Program Budowy Obwodnic na lata 2020 – 2030.
Fundusze Europejskie i inne źródła zagraniczne	– Program Regionalny: Fundusze Europejskie dla Warmii i Mazur na lata 2021-2027, – Fundusze Europejskie na Rozwój Cyfrowy 2021-2027, – Fundusze Europejskiej dla Rozwoju Społecznego 2021-2027, – Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki 2021-2027, – Fundusze Europejskie dla Polski Wschodniej 2021-2027 – Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021-2027, – Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2021-2027, – Program Inwestycji Strategicznych – Fundusz Odbudowy (Next Generation EU) – środki w ramach Mechanizmów Finansowych Europejskiego Obszaru Gospodarczego i Norweskiego Mechanizmu Finansowego – Fundusz Wyszehradzki – Program Europejska Inicjatywa Miejska – Środki pochodzące z programów zarządzanych bezpośrednio przez Komisję Europejską takich jak: Horyzont Europa, Life+, Creative Europe, Erasmus Plus, Single Market Programme, CEF, UIA.
Środki sektora prywatnego	– środki inwestorów prywatnych, środki zainwestowane w przedsięwzięcia realizowane w formule partnerstwa publiczno-prywatnego, CSR (społecznej odpowiedzialności biznesu) oraz funduszy sektora pozarządowego.

Pochodzenie środków	Opis i przykłady źródeł
Inne	– komercyjne instrumenty finansowe np. pożyczki i kredyty bankowe – obligacje – Bank Światowy – Europejski Bank Inwestycyjny – Program InvestEU – na bieżąco identyfikowane pozostałe możliwości

Źródło: Opracowanie własne

Skuteczność wyznaczonych działań zależy zarówno od środków finansowych posiadanych przez powiat, jak i efektywności w ich dalszym pozyskiwaniu. Strategia jest podstawą skutecznego pozyskiwania środków finansowych z budżetu państwa i funduszy Unii Europejskiej, dla których stanowi potencjalne uzasadnienie. Powyższa lista nie wyczerpuje wszystkich możliwych źródeł finansowania dostępnych obecnie lub w przyszłości. Bieżący monitoring i analiza rynków i ryzyka pozwala elastycznie i skutecznie reagować i przyporządkowywać odpowiednie źródła finansowania do przewidzianych inicjatyw strategicznych. Pojawienie się nowych źródeł finansowania lub ograniczenie aktualnych może być podstawą do rozpoczęcia procesu aktualizacji Strategii.

Ramy finansowe realizacji Strategii określać będzie budżet powiatu oraz Wieloletnia Prognoza Finansowa Powiatu Lidzbarskiego. Ze względów formalnych i praktycznych nie ma możliwości określenia pozabudżetowych ram finansowania Strategii, w szczególności w zakresie podmiotów spoza sektora finansów publicznych.

V. Kierunki rozwoju w świetle założeń strategicznych na poziomie europejskim, krajowym i regionalnym

Cele Strategii Rozwoju Powiatu Lidzbarskiego na lata 2023- 2030 wpisują się w założenia programowe dokumentów wyższego szczebla. System aktów strategicznych obowiązujących na poziomie europejskim, krajowym i regionalnym tworzą następujące dokumenty:

- 1) Zrównoważona Europa 2030,
- 3) Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.),
- 4) Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030,
- 5) Warmińsko-Mazurskie 2030 Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego.

Tabela 6 Zgodność Strategii Rozwoju Powiatu Lidzbarskiego na lata 2023 - 2030 z założeniami programowymi na poziomie europejskim, krajowym i regionalnym.

	Nr celu strategicznego strategii rozwoju powiatu lidzbarskiego na lata 2023 - 2030	Cele dokumentu nadrzędnego
Europa	Zrównoważona Europa 2030	
	Dokument kładzie nacisk na kluczowe podstawy polityki w związku z przejściem na zrównoważony rozwój, prezentuje czynniki horyzontalne, które muszą mieć decydujące znaczenie dla przejścia na zrównoważony rozwój, a także nakreśla scenariusze skłaniające do debaty o tym, w jaki sposób osiągnąć cele zrównoważonego rozwoju w UE.	
	Cel strategiczny 1 Ochrona środowiska i krajobrazu	Cel 6: „Czysta woda i warunki sanitarne” – Zapewnić wszystkim dostęp do wody i warunków sanitarnych
		Cel 13: „Działania w dziedzinie klimatu” – Pilne działania zwalczające zmiany klimatyczne i ich skutki
		Cel 15: „Życie na lądzie” – Ochrona zrównoważonych ekosystemów lądowych i różnorodności biologicznej
	Cel strategiczny 2 Wsparcie rozwoju lokalnej gospodarki i rynku pracy	Cel 2: „Zero głodu” – Koniec z głodem, osiągnąć bezpieczeństwo żywnościowe i zrównoważone rolnictwo
		Cel 8: „Wzrost gospodarczy i godna praca” – Inkluzywny wzrost gospodarczy, produktywnie zatrudnienie, godna praca dla wszystkich
		Cel 9: „Innowacyjność, przemysł, infrastruktura” – Stabilna infrastruktura zrównoważony przemysł, wspieranie innowacyjności
	Cel strategiczny 3 Modernizacja i rozbudowa powiatowej infrastruktury drogowej	Cel 9: „Innowacyjność, przemysł, infrastruktura” – Stabilna infrastruktura, zrównoważony przemysł, wspieranie innowacyjności
		Cel 1: „Koniec z ubóstwem” – Wyeliminować ubóstwo na całym świecie
		Cel 3: „Dobre zdrowie i jakość życia” – Zapewnić wszystkim ludziom zdrowe życie i dobrobyt
		Cel 4: „Dobra jakość edukacji” – Wysokiej jakości edukacja dla wszystkich, uczenie się przez całe życie
	Cel strategiczny 4 Kształtowanie zrównoważonego rozwoju społecznego i integracji lokalnej	Cel 11: „Zrównoważone miasta i społeczności” – Bezpieczne miasta i osiedla ludzkie sprzyjające włączeniu społecznemu

	Cel strategiczny 5 Rozwój nowoczesnej przyjaznej obywatelowi administracji oraz sprawnego zarządzania	Cel 16: „Pokój, sprawiedliwość i silne instytucje” – Pokojowe i inkluzywne społeczeństwa, silne i odpowiedzialne instytucje Cel 17: „Partnerstwo na rzecz celów” – Ożywić globalne partnerstwo na rzecz zrównoważonego rozwoju
Kraj	Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.) Dokument określa podstawowe uwarunkowania, cele i kierunki rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, regionalnym i przestrzennym w perspektywie roku 2020 i 2030. Strategia przedstawia nowy model rozwoju – rozwój odpowiedzialny oraz społecznie i terytorialnie zrównoważony. <i>Cel główny: Tworzenie warunków dla wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym wzroście spójności w wymiarze społecznym, ekonomicznym, środowiskowym i terytorialnym.</i>	
	Cel strategiczny 1 Ochrona środowiska i krajobrazu	Cel szczegółowy II – Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony / Obszar tematyczny: środowisko
	Cel strategiczny 2 Wsparcie rozwoju lokalnej gospodarki i rynku pracy	Cel szczegółowy I: Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną
	Cel strategiczny 3 Modernizacja i rozbudowa powiatowej infrastruktury drogowej	Cel szczegółowy II – Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony / Obszar tematyczny: transport
	Cel strategiczny 4 Kształtowanie zrównoważonego rozwoju społecznego i integracji lokalnej	Cel szczegółowy II: Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony / Obszar tematyczny: kapitał ludzki i społeczny
	Cel strategiczny 5 Rozwój nowoczesnej przyjaznej obywatelowi administracji oraz sprawnego zarządzania	Cel szczegółowy III - Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu / Obszar tematyczny: cyfryzacja
	Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR 2030) to podstawowy dokument strategiczny polityki regionalnej państwa. Dokument przedstawia cele polityki regionalnej oraz działania i zadania, jakie do ich osiągnięcia powinien podjąć rząd, samorządy: wojewódzkie, powiatowe i gminne oraz pozostałe podmioty uczestniczące w realizacji tej polityki w perspektywie roku 2030. <i>Cel główny: Efektywne wykorzystanie endogenicznych potencjałów terytoriów i ich specjalizacji dla osiągnięcia zrównoważonego rozwoju kraju, co tworzyć będzie warunki do wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym osiąganiu spójności w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym.</i>	
	Cel strategiczny 1 Ochrona środowiska i krajobrazu	Cel szczegółowy 1: Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym 1.1 Wzmacnianie szans rozwojowych obszarów słabszych gospodarczo 1.2 Wzmacnianie szans rozwojowych obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją 1.4 Przeciwdziałanie kryzysom na obszarach zdegradowanych. 1.5. Rozwój infrastruktury wspierającej dostarczanie usług publicznych i podnoszącej atrakcyjność inwestycyjną obszarów

Region	Cel strategiczny 2 Wsparcie rozwoju lokalnej gospodarki i rynku pracy	Cel szczegółowy 1: Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym 1.1 Wzmacnianie szans rozwojowych obszarów słabszych gospodarczo Cel szczegółowy 2: Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych 2.1. Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego. 2.2. Wspieranie przedsiębiorczości na szczeblu regionalnym i lokalnym. 2.3. Innowacyjny rozwój regionu i doskonalenie podejścia opartego na Regionalnych Inteligentnych Specjalizacjach.
	Cel strategiczny 3 Modernizacja i rozbudowa powiatowej infrastruktury drogowej	Cel szczegółowy 1: Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym
	Cel strategiczny 4 Kształtowanie zrównoważonego rozwoju społecznego i integracji lokalnej	Cel szczegółowy 1: Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym
	Cel strategiczny 5 Rozwój nowoczesnej przyjaznej obywatelowi administracji oraz sprawnego zarządzania	Cel szczegółowy 3 Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie 3.1. Wzmacnianie potencjału administracji na rzecz zarządzania rozwojem. 3.2. Wzmacnianie współpracy i zintegrowanego podejścia do rozwoju na poziomie lokalnym, regionalnym i ponadregionalnym. 3.3. Poprawa organizacji świadczenia usług publicznych. 3.4. Efektywny i spójny system finansowania polityki regionalnej
	Warmińsko-Mazurskie 2030 Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego	
	Dokument jest podstawowym narzędziem polityki rozwoju regionalnego województwa warmińsko-mazurskiego. Stanowi koncepcję wieloletniego i wieloaspektowego rozwoju Warmii i Mazur, odzwierciedlającą w szczególności preferencje i oczekiwania regionalnej społeczności, wykorzystującą w optymalnym zakresie rozwojowe możliwości i szanse. <i>Cel główny: Spójność ekonomiczna, społeczna i przestrzenna Warmii i Mazur z regionami Europy</i>	
	Cel strategiczny 1 Ochrona środowiska i krajobrazu	Cel operacyjny: Wyjątkowe środowisko przyrodnicze Cel operacyjny: Inteligentna specjalizacja Cel operacyjny: Silny kapitał społeczny Cel operacyjny: Optymalna infrastruktura rozwoju
	Cel strategiczny 2 Wsparcie rozwoju lokalnej gospodarki i rynku pracy	Cel operacyjny: Użyteczne kwalifikacje i kompetencje Cel operacyjny: Nowoczesne usługi Cel operacyjny: Profesjonalne organizacje Cel operacyjny: Satysfakcjonująca praca Cel operacyjny: Inteligentna specjalizacja Cel operacyjny: Ukształtowana tożsamość Cel operacyjny: Wysoka konkurencyjność
	Cel strategiczny 3 Modernizacja i rozbudowa powiatowej infrastruktury drogowej	Cel operacyjny: Inteligentna specjalizacja Cel operacyjny: Optymalna infrastruktura rozwoju
	Cel strategiczny 4 Kształtowanie zrównoważonego rozwoju społecznego i integracji lokalnej	Cel operacyjny: Użyteczne kwalifikacje i kompetencje Cel operacyjny: Nowoczesne usługi Cel operacyjny: Profesjonalne organizacje Cel operacyjny: Satysfakcjonująca praca

		Cel operacyjny: Wysoka konkurencyjność
		Cel operacyjny: Inteligentna specjalizacja
		Cel operacyjny: Inspirująca twórczość
		Cel operacyjny: Ukształtowana tożsamość
		Cel operacyjny: Optymalna infrastruktura rozwoju
		Cel operacyjny: Wyjątkowe środowisko przyrodnicze
		Cel operacyjny: Silny kapitał społeczny
	Cel strategiczny 5 Rozwój nowoczesnej przyjaznej obywatelowi administracji oraz sprawnego zarządzania	Cel operacyjny: Nowoczesne usługi
		Cel operacyjny: Użyteczne kwalifikacje i kompetencje
		Cel operacyjny: Profesjonalne organizacje
		Cel operacyjny: Inspirująca twórczość
		Cel operacyjny: Inteligentna specjalizacja
		Cel operacyjny: Wysoka konkurencyjność
		Cel operacyjny: Efektywna współpraca
		Cel operacyjny: Ukształtowana tożsamość
		Cel operacyjny: Silny kapitał społeczny
		Cel operacyjny: Optymalna infrastruktura rozwoju

Źródło: Opracowanie własne

VI. SYSTEM REALIZACJI STRATEGII I JEJ MONITORING

5.1 Wdrażanie

Celem procesu wdrażania Strategii Rozwoju Powiatu Lidzbarskiego w latach 2023-2030 jest zapewnienie efektywnej realizacji założonych celów strategicznych i celów operacyjnych poprzez podejmowanie działań instytucjonalnych, finansowanych zarówno przez budżet Powiatu, jak i wspartych poprzez zewnętrzne środki finansowe (wojewódzkie, krajowe czy europejskie). Mając na uwadze całokształt przyjętych założeń strategicznych, realizacja dokumentu powinna odbywać się z poszanowaniem zasad, służących wykorzystaniu potencjału endogenicznego Powiatu, a także włączeniu różnorodnych interesariuszy w kreowanie szeroko rozumianej polityki rozwoju lokalnego.

Określa się następujące zasady realizacji Strategii:

- 1) zasada harmonijnego rozwoju – polega na prowadzeniu działań w ramach polityki rozwoju, zapewniających równowagę społeczną, gospodarczą i przestrzenną, przy jednoczesnym zachowaniu harmonijnej relacji pomiędzy człowiekiem a przyrodą;
- 2) zasada wrażliwości społecznej – oznacza podejmowanie działań prorozwojowych, kreujących poczucie wspólnoty lokalnej i solidarność społeczną;
- 3) zasada integracji – oznacza uwzględnienie w procesie rozwoju różnorodnych czynników o charakterze: społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym, co umożliwi optymalizację interwencji publicznej do zdiagnozowanych warunków lokalnych;
- 4) zasada racjonalności – polega na prowadzeniu polityki rozwoju opierającej się na racjonalności ekonomicznej poprzez dostosowanie działań do predyspozycji funkcjonalnych obszaru i możliwości finansowych;
- 5) zasada współpracy i partnerstwa – oznacza zaangażowanie możliwie szerokiego grona podmiotów publicznych i niepublicznych, a także mieszkańców na różnych etapach planowania i realizacji działań rozwojowych.

Realizacja Strategii Rozwoju Powiatu Lidzbarskiego na lata 2023-2030 jest procesem permanentnym i następuje w dwóch powiązanych ze sobą wymiarach:

- 1) merytorycznym,
- 2) organizacyjnym.

W wymiarze merytorycznym kluczowym warunkiem skutecznego wdrażania Strategii jest bieżąca jej aktualizacja, umożliwiająca elastyczne dostosowanie dokumentu do dynamicznie zmieniających się mega-trendów światowych, a także do uwarunkowań społeczno-gospodarczych zarówno w ujęciu regionalnym, jak i w ujęciu krajowym. Ocena potrzeb i zakresu aktualizacji Strategii dokonywana będzie na podstawie wyników monitoringu i ewaluacji, za które odpowiedzialny jest Zespół ds. strategii rozwoju powiatu lidzbarskiego. W przypadku stwierdzenia konieczności wprowadzenia modyfikacji w dokumencie, podjęte zostaną działania zmierzające do aktualizacji zapisów Strategii. Proces aktualizacji dokumentu będzie obejmować zarówno zapisy zawarte w części diagnostycznej, poprzez odniesienie się do zidentyfikowanych kierunków rozwojowych i wyzwań strategicznych, jak i części strategicznej, poprzez redefinicję przyjętych założeń strategicznych – misji i wizji rozwoju, celów strategicznych, celów operacyjnych oraz działań i wskaźników.

W wymiarze organizacyjnym za wdrażanie Strategii odpowiedzialni są: Zarząd Powiatu Lidzbarskiego (jako organ wykonawczy), Rada Powiatu Lidzbarskiego (jako organ stanowiący) i Zespół ds. strategii rozwoju powiatu lidzbarskiego. Do zadań Zespołu zadaniowego należy:

- 1) w zakresie opracowania i aktualizacji strategii:
 - a) udział w zbieraniu i aktualizacji materiałów dotyczących diagnozy Powiatu Lidzbarskiego z wyszczególnieniem obszarów problemowych,

- b) udział w opracowaniu i weryfikacji analizy SWOT – słabych i mocnych stron, szans i zagrożeń rozwojowych, wynikających z aktualnych analiz diagnostycznych i aktualnych uwarunkowań społeczno-gospodarczych,
- c) udział w opracowaniu i weryfikacji misji, wizji, celów i zadań strategicznych,
- d) udział w przygotowaniu analizy spójności strategii z innymi obowiązującymi dokumentami o charakterze strategicznym i operacyjnym,
- e) udział w określaniu i weryfikacji wskaźników do monitoringu realizacji strategii oraz procedury jej wdrażania, ewaluacji i monitoringu;

2) w zakresie monitoringu i ewaluacji realizacji Strategii:

- a) zbieranie danych potrzebnych do przygotowania sprawozdania z realizacji strategii za dany okres, według podziału pracy zgodnego z zakresem zadań poszczególnych komórek Starostwa Powiatowego w Lidzbarku Warmińskim oraz jednostek organizacyjnych Powiatu lub innych podmiotów,
- b) analiza zebranych danych pod kątem stopnia realizacji strategii, formułowanie wniosków i zaleceń oraz ewentualnych rekomendacji dotyczących aktualizacji dokumentu strategii.

Podmiotem zarządzającym wdrażaniem Strategii jest Zarząd Powiatu Lidzbarskiego – odpowiedzialny w szczególności za koordynowanie wdrażania strategii, koordynowanie monitoringu i sprawozdawczości. Podmiot zarządzający wdrażaniem Strategii w razie potrzeby inicjuje procesy aktualizacji dokumentu (również na podstawie zgłaszanych wniosków).

Realizacja założeń Strategii będzie opierała się na szerokiej współpracy wszystkich interesariuszy reprezentujących zarówno sektor administracyjny, jak i gospodarczy oraz społeczny. Przewiduje się, że aktualne partnerstwa będą w miarę potrzeb poszerzane. Inicjowane będą również nowe kierunki współpracy. Katalog podmiotów zaangażowanych w działania jest katalogiem otwartym.

Podmioty zaangażowane w realizację Strategii w szczególności:

- 1) Rada Powiatu Lidzbarskiego – inicjatywa działań i nadzór nad realizacją założeń, podejmowanie decyzji strategicznych.
- 2) Zarząd Powiatu Lidzbarskiego – inicjatywa działań i wdrażanie realizacji Strategii.
- 3) Starostwo Powiatowe w Lidzbarku Warmińskim – realizacja poszczególnych działań, celów, pozyskiwanie finansowania, pozyskiwanie partnerstw, monitoring i ewaluacja, promocja.
- 4) Jednostki organizacyjne powiatu lidzbarskiego - realizacja poszczególnych działań, celów, pozyskiwanie finansowania, pozyskiwanie partnerstw, monitoring i ewaluacja, promocja.
- 5) Partnerzy sektora publicznego m.in. JST 5 gmin położonych a terenie powiatu i ich jednostki, samorząd województwa warmińsko-mazurskiego i jego jednostki, administracja szczebla krajowego.
- 6) Partnerzy z sektora gospodarczego, m.in. przedsiębiorcy, kluczowi pracodawcy, organizacje przedsiębiorców, instytucje otoczenia biznesu, lokalna grupa działania.
- 7) Partnerzy społeczni, m.in. mieszkańcy powiatu lidzbarskiego, organizacje pozarządowe, inicjatywne grupy, nieformalne, liderzy społeczni, lokalna grupa działania.
- 8) Inni interesariusze rozwoju powiatu lidzbarskiego.

Instrumentami wdrożeniowymi Strategii są w szczególności: polityki, strategie, programy sektorowe i branżowe oraz inne dokumenty o charakterze planistycznym realizowane w strukturach powiatu. Dodatkowo są to także: akty prawa lokalnego, uchwały budżetowe i inne dokumenty finansowe itp. Najważniejsze, istniejące na moment przygotowania Strategii, dokumenty będące instrumentami wdrożeniowymi to:

- Strategia rozwiązywania problemów społecznych powiatu lidzbarskiego na lata 2016-2023;
- Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Lidzbarskiego na lata 2021-2024 z perspektywą do roku 2028;
- Powiatowy Program Rozwoju Rodzinnej Pieczy Zastępczej na lata 2022-2024;
- Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2022 – 2026;
- Powiatowy Program Działań na rzecz Osób Niepełnosprawnych w Powiecie Lidzbarskim na lata 2019-2025

- Program współpracy powiatu lidzbarskiego z organizacjami pozarządowymi;
- Powiatowy program opieki nad zabytkami Powiatu Lidzbarskiego na lata 2021-2024.

5.2 Monitoring

Monitoring, a także ewaluacja, stanowią istotne narzędzia procesu decyzyjnego zarządzania rozwojem lokalnym. Oparte są na zestandaryzowanej i powtarzalnej metodyce. Instrumenty te umożliwiają weryfikację zgodności realizacji Strategii z przyjętymi założeniami, a także dostarczają wiedzy w zakresie efektów wynikających z jej implementacji.

Monitoring to proces systematycznego gromadzenia i analizowania danych ilościowych i jakościowych, dotyczących postępów i efektów wdrażania Strategii. Ma on na celu zapewnienie zgodności realizacji działań z wyznaczonymi celami operacyjnymi.

System monitoringu Strategii Rozwoju Powiatu Lidzbarskiego na lata 2023 - 2030 obejmuje dwa moduły:

- 1) monitoring rzeczowy – polegający na badaniu postępu realizacji działań przypisanych do poszczególnych celów operacyjnych za pomocą zestawu wskaźników monitorujących zgrupowanych według obszarów strategicznych
- 2) monitoring statystyczny – bazujący na śledzeniu trendów zjawisk i procesów społeczno- gospodarczych w oparciu o wybrane wskaźniki; wybór wskaźników statystycznych uzależniony będzie każdorazowo od specyfiki (skali i dynamiki) zachodzących procesów rozwojowych i dostępności danych statystycznych.

Monitoring Strategii odbywać się będzie w cyklu rocznym poprzez sporządzenie sprawozdania z jej realizacji. Podmiotem odpowiedzialnym za proces monitoringu będzie Zespół ds. strategii rozwoju powiatu lidzbarskiego. Sprawozdanie będzie przyjmowane przez Zarząd Powiatu Lidzbarskiego i przedkładane Radzie Powiatu Lidzbarskiego

Tabela 7 Wskaźniki monitorujące realizację działań według obszarów strategicznych

Cel strategiczny	Cel operacyjny	Nazwa wskaźnika	Źródło informacji	Trend
CEL STRATEGICZNY 1 OCHRONA ŚRODOWISKA I KRAJOBRAZU	Cel operacyjny - 1.1 Działania na rzecz zwiększenia efektywności energetycznej oraz świadomości ekologicznej mieszkańców	Liczba przedsięwzięć realizowanych/wspieranych przez Powiat, na rzecz edukacji ekologicznej	OŚ	wzrost
		Liczba beneficjentów przedsięwzięć, realizowanych/wspieranych przez Powiat, na rzecz edukacji ekologicznej	OŚ	wzrost
	Cel operacyjny - 1.2 Utrzymanie wysokiej jakości powietrza atmosferycznego	Liczba przedsięwzięć realizowanych/wspieranych przez Powiat na rzecz utrzymania wysokiej jakości powietrza atmosferycznego	OŚ	wzrost
		Wartość środków finansowych, przeznaczonych na utrzymanie wysokiej jakości powietrza	OŚ	wzrost
	Cel operacyjny - 1.3 Ochrona zasobów wody i wspieranie gospodarki wodno-ściekowej	Liczba przedsięwzięć, realizowanych/wspieranych przez Powiat, na rzecz zwiększenia retencji wód	OŚ	wzrost
		Wartość i liczba dotacji przekazanych spółkom wodno-kanalizacyjnym	OŚ	wzrost
	Cel operacyjny - 1.4 Ochrona zasobów krajobrazowych i przyrodniczych	Liczba przedsięwzięć realizowanych/wspieranych przez Powiat na rzecz ochrony i promocji zasobów krajobrazowych i przyrodniczych	OŚ	wzrost
	Cel operacyjny - 1.5 Poprawa ładu przestrzennego	Długość ścieżek i tras rowerowych	ZDP	wzrost
		Liczba powstałych punktów monitoringu	KiT	wzrost
		Zasoby mieszkaniowe ogółem na 1000 mieszkańców	GUS/BDL	wzrost
CEL STRATEGICZNY 2 WSPARCIE ROZWOJU LOKALNEJ GOSPODARKI I RYNKU PRACY	Cel operacyjny - 2.1 Tworzenie warunków dla nowych inwestycji i rozwoju przedsiębiorczości	Liczba przedsięwzięć, służących usprawnieniu obsługi inwestorów/przedsiębiorców	BiA OR KiT GKKiGN ZDP	wzrost
		Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru Regon	GUS/BDL	wzrost
		Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą.	GUS/BDL	wzrost
	Cel operacyjny - 2.2	Liczba inicjatyw/projektów na rzecz współpracy	PUP	wzrost

	Rozwój kompetencji kluczowych na rynku pracy	przedsiębiorców z samorządami terytorialnymi powiatu lidzbarskiego		
		Liczba inicjatyw/projektów na rzecz kształcenia ustawicznego	PUP, OKP	wzrost
		Liczba inicjatyw/projektów na rzecz niskiej emisji	OŚ	wzrost
	Cel operacyjny - 2.3 Wzmocnienie funkcji uzdrowiskowej	Liczba projektów promujących usługi uzdrowiskowe w powiecie	OKP	wzrost
		Liczba osób przeszkolonych w zakresie usług uzdrowiskowych	PUP	wzrost
	Cel operacyjny - 2.4 Podnoszenie poziomu atrakcyjności turystycznej	Liczba turystów korzystających z noclegów na 1000 ludności.	GUS/BDL	wzrost
		Miejsca noclegowe na 1000 ludności.	GUS/BDL	wzrost
		Udzielone noclegi na 1000 ludności.	GUS/BDL	wzrost
		Liczba zrealizowanych /wspieranych przedsięwzięć na rzecz rozwoju potencjału i wspierania zintegrowanej oferty turystycznej powiatu	OKP	wzrost
	Cel operacyjny - 2.5 Aktywizacja zawodowa mieszkańców i przeciwdziałanie bezrobociu	Liczba inicjatyw w zakresie współpracy na rzecz rynku pracy	PUP	wzrost
		Stopa bezrobocia rejestrowanego na koniec roku	PUP,GUS/BDL	spadek
		Pracujący na 1000 ludności.	PUP,GUS/BDL	wzrost
		Liczba osób objętych działaniami poprawiającymi ich pozycję na rynku pracy m.in z zakresu aktywizacji zawodowej, kształcenia ustawicznego	PUP	wzrost
	Cel operacyjny - 2.6 Tworzenie dogodnych warunków dla rozwoju konkurencyjnego rolnictwa	Liczba przedsięwzięć realizowanych/wspieranych na rzecz rozwoju konkurencyjnego rolnictwa	OŚ	wzrost
	CEL STRATEGICZNY 3 - MODERNIZACJA I ROZBUDOWA POWIATOWEJ	Cel operacyjny - 3.1 Poprawa stanu dróg powiatowych i infrastruktury drogowej	Długość wybudowanych, przebudowanych i wyremontowanych dróg i ulic powiatowych.	ZDP

INFRASTRUKTURY DROGOWEJ		Długość wybudowanych, przebudowanych i wyremontowanych przejść dla pieszych.	ZDP	wzrost
		Długość wybudowanych, przebudowanych i wyremontowanych obiektów mostowych w ciągu dróg powiatowych	ZDP	wzrost
		Liczba zawartych umów/porozumień dotyczących wspólnej realizacji inwestycji lub remontów na drogach powiatowych	ZDP, PŚZ	wzrost
	Cel operacyjny - 3.2 Rozwinięta sieć ścieżek rowerowych na terenie powiatu	Liczba zrealizowanych przedsięwzięć dotyczących budowy ścieżek rowerowych i ciągów pieszo - rowerowych przy drogach powiatowych	ZDP	wzrost
	Cel operacyjny - 3.3 Rozwój dostępności komunikacyjnej /transportowej, oraz poprawa mobilności mieszkańców	Liczba przedsięwzięć w zakresie wspierania zrównoważonego publicznego transportu zbiorowego	KiT	wzrost
CEL STRATEGICZNY 4 KSZTAŁTOWANIE ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU SPOŁECZNEGO I INTEGRACJI LOKALNEJ		Liczba podjętych inicjatyw w zakresie dostosowania oferty edukacyjnej do rynku pracy	OKP	wzrost
	Cel operacyjny - 4.1 Wysoka jakość kształcenia ponadpodstawowego i dostosowanie działań edukacyjnych do zmieniających się uwarunkowań społeczno-gospodarczych	Liczba inicjatyw podejmowanych przez szkoły/placówki oświatowe na rzecz dzieci i młodzieży (w tym z niepełnosprawnościami)	OKP	zrost
		Liczba nauczycieli, którzy skorzystali z różnych form doskonalenia i doskonalenia zawodowego	OKP	wzrost
		Wartość środków finansowych, przeznaczonych na rozwój infrastruktury oświatowej i wyposażenie jednostek oświatowych w pomoce dydaktyczne i nowoczesne technologie	OKP	wzrost
		Wartość środków finansowych przeznaczonych na wspieranie uzdolnionych uczniów	OKP	wzrost

		Liczba osób, które skorzystały ze wsparcia poradni psychologiczno-pedagogicznych	PPPP, PP-P	wzrost
	Cel operacyjny - 4.2 Integracja społeczna i budowa tożsamości lokalnej	Liczba przedsięwzięć, w tym realizowanych w partnerstwie	PCPR, OKP	wzrost
		Liczba zorganizowanych imprez okolicznościowych	PCPR, OKP	wzrost
		Liczba materiałów promocyjnych	OKP	wzrost
	Cel operacyjny - 4.3 Rozwój usług społecznych i ograniczanie obszarów wykluczenia społecznego	Liczba inicjatyw/projektów z obszaru usług społecznych, wsparcia rodziny i pieczy zastępczej.	PCPR, PŚDS	wzrost
		Liczba funkcjonujących placówek na rzecz osób ze specjalnymi potrzebami	PCPR, OKP	wzrost
		Liczba przedsięwzięć na rzecz aktywizacji osób starszych	PCPR, PŚDS	wzrost
		Liczba projektów i inwestycji zrealizowanych na rzecz dostępności architektonicznej w obiektach użyteczności publicznej	OKP, PŚZ	wzrost
		Kwota pozyskanych środków zewnętrznych na rozwój infrastruktury społecznej	OKP, PŚZ	wzrost
		Liczba funkcjonujących placówek opiekuńczo-wychowawczych	PCPR	wzrost
		liczba miejsc w domach pomocy społecznej,	PPR, PŚDS	wzrost
	Cel operacyjny - 4.4 Rozwój oferty sportowej, rekreacyjnej i kulturalnej	Liczba inicjatyw realizowanych/wspieranych przez powiat lidzbarski w zakresie rozwoju upowszechniania kultury	OKP	wzrost
		Wartość środków finansowych, przeznaczonych na rozwój i upowszechnianie kultury	OKP	wzrost
		Liczba realizowanych/wspieranych przedsięwzięć na rzecz ochrony zabytków	OKP	wzrost
		Wartość środków przeznaczonych na ochronę zabytków	OKP	wzrost
		Liczba inicjatyw realizowanych/wspieranych	OKP	wzrost

		przez powiat lidzbarski w zakresie rozwoju i upowszechniania sportu		
	Cel operacyjny - 4.5 Profilaktyka i ochrona zdrowia mieszkańców	Liczba działań na rzecz promocji i ochrony zdrowia	ZOZ, OKP	wzrost
		Wartość środków wydatkowych na działania związane z ochroną i promocją zdrowia	ZOZ, OKP	wzrost
		Liczba świadczeń leczenia szpitalnego	ZOZ	wzrost
	Cel operacyjny - 4.6 Wzmacnianie bezpieczeństwa mieszkańców	Liczba działań z zakresu edukacji i informacji w obszarze bezpieczeństwa	OKP	wzrost
		Liczba przedsięwzięć z zakresu doposażenia służb, odpowiedzialnych za bezpieczeństwo na terenie powiatu	WF	wzrost
CEL STRATEGICZNY 5 ROZWÓJ NOWOCZESNEJ PRZYJAZNEJ OBYWATELOWI ADMINISTRACJI ORAZ SPRAWNEGO ZARZĄDZANIA	Cel operacyjny - 5.1 Rozwój zintegrowanego systemu informatycznego do obsługi klientów	Liczba wniosków złożonych za pośrednictwem e-usług	IN	wzrost
		Liczba logowań do serwisów autoryzowanych	IN	wzrost
		Liczba działań na rzecz zwiększenia jakości i dostępności e-usług	IN	wzrost
	Cel operacyjny - 5.2 Podnoszenie poziomu funkcjonowania jednostek organizacyjnych Powiatu Lidzbarskiego	Liczba projektów i inwestycji zrealizowanych na rzecz dostępności administracji	Jednostki organizacyjne powiatu	wzrost
		Liczba nowych rozwiązań funkcjonalnych, podnoszących jakość funkcjonowania jednostek organizacyjnych	Jednostki organizacyjne powiatu	wzrost
		Liczba szkoleń, w których brali udział pracownicy jednostek organizacyjnych	Jednostki organizacyjne powiatu	wzrost
		Wartość pozyskanych środków zewnętrznych na realizację zadań powiatu (w tym środki unijne i krajowe).	FI	wzrost
	Cel operacyjny - 5.3 Rozwój społeczeństwa obywatelskiego	Liczba inicjatyw/projektów realizowanych we współpracy lub na rzecz NGO.	Jednostki organizacyjne powiatu	wzrost
		Liczba przeprowadzonych przez powiat otwartych konkursów ofert na realizację zadań publicznych	Jednostki organizacyjne powiatu, OR	wzrost
		Liczba udzielonych porad konsumenckich	PRK	wzrost

	Cel operacyjny - 5.4 Promocja Powiatu Lidzbarskiego oraz wzmacnianie współpracy ponadlokalnej i międzynarodowej	Wartość środków, przekazanych organizacjom pozarządowym	FI,OR	wzrost
		Liczba materiałów promocyjno-informacyjnych Powiatu zamieszczonych w mediach	OKP	wzrost
		Liczba nowych wydawnictw informacyjno-promocyjnych	OKP	wzrost
		Liczba działań, podejmowanych w ramach współpracy zagranicznej Powiatu Lidzbarskiego	Jednostki organizacyjne powiatu	wzrost
		Liczba działań podejmowanych w ramach współpracy Powiatu Lidzbarskiego z innymi samorządami terytorialnymi i ich reprezentacjami	Jednostki organizacyjne powiatu	wzrost
	Cel operacyjny - 5.5 Podnoszenie stanu bezpieczeństwa publicznego	Liczba inicjatyw/projektów współpracy i wspierania podmiotów odpowiedzialnych za bezpieczeństwo realizowanych przez struktury powiatu.	PCZK, Jednostki organizacyjne powiatu, Straż Pożarna w Lidzbarku Warmińskim	wzrost

Źródło: opracowanie własne

Oznaczenia: Jednostki organizacyjne Powiatu Lidzbarskiego: ZDP – Zarząd Dróg Powiatowych w Lidzbarku Warmińskim, PCPR – Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, PPPP – Powiatowa Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Lidzbarku Warmińskim, PP-P – Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Ornece, ZOZ – Zespół Opieki Zdrowotnej w Lidzbarku Warmińskim, PŚDS – Powiatowy Środowiskowy Dom Samopomocy w Lidzbarku Warmińskim, PUP – Powiatowy Urząd Pracy w Lidzbarku Warmińskim; Wydziały/komórki Starostwa Powiatowego w Lidzbarku Warmińskim: BiA – Wydział Budownictwa i Architektury, OKP – Wydział Oświaty, Kultury i Promocji, FI – Wydział Finansowy, PŚZ – Wydział ds. Pozyskiwania Środków Zewnętrznych, GKKiGN – Wydział Geodezji, Kartografii, Katastratu i Gospodarki Nieruchomościami, KiT – Wydział Komunikacji i Transportu, OŚ – Wydział Ochrony Środowiska, OR – Wydział Organizacyjny, IN – Zespół ds. Informatyki, PCZK-Powiatowe Centrum Zarządzania Kryzysowego, PRK – Powiatowy Rzecznik Konsumentów.

5.3 Ewaluacja

Ewaluacja, zgodnie z definicją Komisji Europejskiej, to „ocena interwencji publicznej pod kątem jej rezultatów, oddziaływania oraz potrzeb, które ma spełniać”⁴⁸. Oprócz bieżącej oceny podjętych działań w określonym czasie, procedura ewaluacyjna umożliwia tworzenie nowych przedsięwzięć, dostosowanych do zmieniających się warunków i potrzeb. Nadrzędną funkcją ewaluacji jest więc wzmocnienie programowania strategicznego.

Ewaluacja Strategii Rozwoju Powiatu Lidzbarskiego na lata 2023 - 2030 będzie przeprowadzona w trzech fazach:

- 1) ocena wstępna – ex-ante – określająca stan rozwoju społeczno-gospodarczego powiatu oraz umożliwiającą identyfikację najistotniejszych czynników endo- i egzogenicznych wpływających na procesy rozwojowe; ocena ta została przeprowadzona przed opracowaniem Strategii w formie Diagnozy społeczno-gospodarczej Powiatu Lidzbarskiego (2023);
- 2) ocena pośrednia – mid-term – dokonywana w dwóch horyzontach czasowych: rocznym i pięcioletnim:
 - a) ocena roczna będzie prezentowała stan realizacji Strategii na koniec danego roku kalendarzowego, prezentując najważniejsze, dostępne statystyki, obrazujące tło społeczno- gospodarcze powiatu oraz wskazując podjęte działania w poszczególnych obszarach strategicznych; ze względu na harmonogram publikacji danych statystycznych przez podmioty zewnętrzne, będzie ona dokonywana do końca I kwartału następnego roku; ocena roczna Strategii będzie odbywać się poprzez sporządzenie sprawozdania z jej realizacji; sprawozdanie za dany rok będzie przyjmowane przez Zarząd Powiatu Lidzbarskiego do końca I kwartału roku następnego, a następnie przedkładane Radzie Powiatu Lidzbarskiego;
 - b) ocena pięcioletnia realizacji Strategii będzie przeprowadzana w 2027 r., poprzez sporządzenie raportu z realizacji Strategii za okres pięciu lat; raport będzie przyjmowany przez Zarząd Powiatu Lidzbarskiego do końca I kwartału 2028 r. i przedkładany Radzie Powiatu Lidzbarskiego.
- 3) ocena końcowa – ex-post – dokonywana w ostatnim roku obowiązywania Strategii, zawierająca ocenę stanu realizacji zaplanowanych działań w szerokim zakresie czasowym (do 2030 roku); ocena końcowa ex-post będzie sporządzana w formie raportu końcowego, który będzie przyjmowany przez Zarząd Powiatu Lidzbarskiego do końca I kwartału 2031 r. i przedkładany Radzie Powiatu Lidzbarskiego.

W raportach opracowywanych w ramach oceny pięcioletniej i oceny końcowej będą stosowane kryteria ewaluacyjne stosowane w praktyce europejskiej, tj.:

- a) efektywności – stosunek nakładów do efektów,
- b) skuteczności – stopień realizacji celu,
- c) trwałości – długookresowość i cykliczność działań,
- d) użyteczności – główni beneficjenci,
- e) trafności – odwołanie do zadań Powiatu, ustaw, przepisów, itp.

Podmiotem odpowiedzialnym za przeprowadzenie procedury ewaluacyjnej będzie Zespół ds. strategii rozwoju powiatu lidzbarskiego.

⁴⁸ EuroEuropean Commission, Focus on Results: Strengthening Evaluation of Commission Activities, European Commission, 2000

WYKAZ SKRÓTÓW

JEDNOSTKI ORGANIZACYJNE POWIATU LIDZBARSKIGO

ZDP	– Zarząd Dróg Powiatowych w Lidzbarku Warmińskim
PCPR	– Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie
PPPP	– Powiatowa Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Lidzbarku Warmińskim
PPP	– Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Ornecie
ZOZ	– Zespół Opieki Zdrowotnej w Lidzbarku Warmińskim
PŚDS	– Powiatowy Środowiskowy Dom Samopomocy w Lidzbarku Warmińskim
PUP	– Powiatowy Urząd Pracy w Lidzbarku Warmińskim

WYDZIAŁY/KOMÓRKI STAROSTWA POWIATOWEGO W LIDZBARKU WARMIŃSKIM:

BiA	– Wydział Budownictwa i Architektury
OKP	– Wydział Oświaty, Kultury i Promocji
FN	– Wydział Finansowy
PŚZ	– Wydział ds. Pozyskiwania Środków Zewnętrznych
GKKiGN	– Wydział Geodezji, Kartografii, Katastratu i Gospodarki Nieruchomościami
KMiT	– Wydział Komunikacji i Transportu
OŚ	– Wydział Ochrony Środowiska
OR	– Wydział Organizacyjny
PRzK	– Powiatowy Rzecznik Konsumentów
PCZK	– Powiatowe Centrum Zarządzania Kryzysowego
IN	– Stanowisko Informatyk

Załączniki

Diagnoza społeczno-gospodarcza powiatu lidzbarskiego